FLORENCE R. BARCLAY

KROZ VRTNA VRATAŠCA

ROMAN

KNJIŽNICA DOBRIH ROMANA
UREĐUJE Dr JOSIP ANDRIĆ
KOLO PRVO * * * KNJIGA 4.

KROZ VRTNA VRATAŠCA

ROMAN

ENGLESKI NAPISALA

FLORENCE R. BARCLAY

IZDAJE
HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO
SV. JERONIMA U ZAGREBU

JERONIMSKA KNJIGA
DVJESTA TRIDESETA

Tiskara Narodne Prosvjete u Zagrebu.

THROUGH THE POSTERN GATE

Prvi dan.

Povijest malog modrog dječaka.

— Ta ne, — ustvrdi mladić, — nisam ja želio došavši amo susresti vašu nećakinju Mollie, nego vas, samo i jedino vas.

Guy Chelsea bio je u taj čas ispružen u trščanom foteju, u sjeni staroga duda. Bio je toliko razborit, te je položio na tratinu svoju šalicu i tanjur, jer je dobro znao, da je pod dojmom naglog uzbuđenja porcelan, što bi ga držao u rukama, naročito ako je bio lijep, imao neugodnu sklonost, da padne na zemlju; a čovjek se nije mogao varati o odličnoj kakvoći porcelana, koji je resio elegantni čajni sto, kojemu je predsjedala miss Christobel Charteris.

Tokom dviju divnih sedmica, koje su bile na izmaku, mladić je imao zgode da sve promatra, dok je očima slijedio i najmanji kret svoje domaćice, koja je lijevala čaj u te lijepe šalice u boji ružičnih latica; bio se sprijateljio sa svakim gestom tih lijepih bijelih ruku, tako blagih, iako su bile tako krepke i spretne.

Mladić bi u tim zgodama stajao uz miss Christobelu i trudio se, da pruži gospođici Mollie šalicu, koja je bila za nju određena, a bio je kod toga tako revan, kao da se tucet mladih djevojaka skupilo u starinskom vrtu, te čeka, da ih posluži jedini nazočni kavalir. Mladić je uživao u zadovoljstvu, što je on jedini muž u društvu. Da se pravo kaže, imao je dražesne manire. Nikada nije dopuštao, da nuđanje kriški s maslacem prekida razgovor, pa ipak su se kriške neminovno nalazile pri ruci, kadgod je ustrebalo, a da se uostalom mladićeva pažnja na ono, o čemu se govorilo, nije pomela ni za sekundu. Obi-

čavao je da sasvim izbliza slijedi kretnje lijepih ruku svoje mlade „tetke“, i tako je došao čas, kada ih je svaki pogled mladićevih smeđih očiju cjelivao. On je sebi naivno zamišljao, da je to njegova tajna, za koju je samo on znao. Ali jednoga dana, kad se nagnuo prema mladoj tetki pružajući joj šalicu, da je ona napuni, povika ona odjednom: „Ne!" Povik je bio tako neočekivan, tako odrešit, te umalo da se nije šalica prevrnula. Mladić bi bio mogao odgovoriti: „Ne — šta ?" To bi bilo neugodno za tetku, koja bi se bila uhvatila u nemogućnosti, da točnije odredi, ali on je bio suviše lojalan. Njegov pogled promijeni smjesta svoj značaj, i kroz pet minuta osjećao se on zastrašen, no nato se oporavi i osjeti toplu radost na pomisao, da je ona pogodila, da su njene drage i lijepe ruke bile cjelivane zadivljenim očima; baci kriomice pogled na Christobelino lice, tako mirno u svojoj klasičnoj ljepoti, i dođe mu misao, da se bio prevario i da ona nije ništa odgonenula. Ali na što bi se onda imalo odnositi ono odrešito „ne", što ga je bila izgovorila ?

Budući da je Mollie bila nazočna kod toga malog incidenta, nije bilo mogućno nikakvo razjašnjenje. Konačno je, hvala Bogu, Mollie otišla, i počelo je sasvim njegovih sedam dana. Današnji je dan bio prvi, i mladić je bio sebi preduzeo, da će otvoriti svoje srce Christobeli. Nije bilo ničega, za što bi se bio držao nesposobnim da joj otkrije, i na samu pomisao o svojim izjavama gubio se od sreće.

Nagnuvši se unatrag, prekriživši ruke iza glave, zaklopivši napola vjeđe, promatrao je lice mlade »tete«. Smeđe su se oči mladićeve sjale, ali blagim sjajem. Uza sve to, kad se tetka s njima susrela, naglo se otkrenula.

— Kako ste, — nastavi on, — mogli zamisliti, da nema više što bi me privlačilo ? Nisam nikada želio drugo nego vašu nazočnost, i ni u kojem me času nije zanimala nazočnost vaše nećakinje. Kako ste mogli misliti, da se radi o Mollie, kad ste to bili vi, i samo vi, čitavo vrijeme ?

Christobel ga, podižući svoje lijepe obrve nešto prezirnom kretnjom, pogleda dobro u lice.

— Imam li da razumijem, — reče ona ozbiljno, — da me vi prosite ?

— Razumije se, — odvrati mladić, — i bilo mi je štaviše baš dušmanski teško čamiti dvije sedmice, da dođem do toga. Hoću da vi postanete mojom ženom, Christobel. Možda me vi nalazite bezobraznim, ovako kako jesam siromašan prosjak, da vam to predlažem bez okolišanja. Ali ja vas molim, da mi dopustite sedam dana, i u tih sedam dana ja ću vas osvojiti. I na kraju toga pokusa činit će vam se jedini mogućni zaključak, da me uzmete za muža.

Bio je otvorio oči sasvim širom, i žar ljubavi, koji je u njima gorio, zapanjio je Christobelu. Ona pogleda na drugu stranu; u isti čas živo rumenilo pokri lice, koje je čitav „Cambridge" držao klasičnm u njegovoj ozbiljnoj ljepoti. Ona se nasmija, ali kao da je izdaje sapa.

— Zaista ste čudnovati, — reče. — Držite li vi korektnim, da svojim razgovorima nekomu oduzmete dah, ili pokušavate li biti smiješnim ?

— Nemam nikakve rđave namjere, što se tiče vašega daha, a ako vam se činim smiješnim, to je moja nesreća, a ne moja krivnja, — odgovori mladić.

On se pomakne naprijed do ruba svoje stolice, oduprijevši laktove o koljena i ispruživši obje ruke prema ženi, koja je stajala njemu nasuprot.

— Hoću da vam rastumačim, — nastavi on sa žarom, — da sam rekao tek malo od svega onoga, što imam da kažem. Ali se nadam, da ovo malo ide ravno k cilju i u svakom slučaju sam užasno ozbiljan.

Ona se ponovno nasmija i zanjiha svoju fino obuvenu nogu: to je bila navika, koju je imala, kada bi htjela da se čini ugodnije raspoloženom, nego je to u istinu bila.

— Bez sumnje idete ravno k cilju, ne može u tom pogledu da bude sumnje. Ali, moj dragi dječače, da li ste vi toga svijesni, da ja već petnaest dana nastojim da zakrilim vas, moju nećakinju i vas, slijedeći s interesom dražesnu ljubavnu pripovijest, koja se razvija bez zapreke ?

Mladić nije bio vješt okolišavanju, išao je ravno k cilju, a to je dosta oteščavalo raspravljanje o delikatnim pitanjima.

— A zašto ste rekli »ne«? — upita on bez uvijanja.

Christobel upade smjesta u nastavljenu zamku. U jednoj sekundi njeno se odmjereno držanje pro-

metnu u neku vrstu naglosti, i još jednom pokri rumenilo njene obraze.

— Dragi dječače, ne znam ni ja sama, — reče, — ali bilo je nešto u vašim očima, što ne bih umjela rastumačiti i što nisam mogla podnijeti. Nešto je prelazilo od vas k meni, suviše toplo, suviše nježno, a da bi moglo biti sasvim korektno. Rekla sam „ne", kao što se suzbija udarac, koji vam prijeti.

— Nije to bio udarac, — reče mladić nježno, — bio je cjelov. Svaki put, kad bih gledao vašu lijepu i dragu ruku, kako podiže čajnik, cjelivao sam tu blagu ruku. Niste li osjetili, da je to bio cjelov ?

— Ne, osjetila sam samo, da je to bilo abnormalno, nešto, što nisam shvaćala, što mi se nije sviđalo. I tako sam rekla „ne".

— Ali priznajte, da je bilo slatko ? — navali mladić.

— Upravo neprotumačivo slatko, — odvrati tetka, — a ja ne volim ono, što ne razumijem, pogotovu kad to dolazi od čudnovatih dječaka, kao što ste vi !

— Niste li odgonenuli, da je to bila ljubav ? — upita tiho mladić.

— Ne, zastalno ne !

Mladić se nato diže, pristupi i klekne do Christobelina foteja.

— To je bila ljubav, — reče, i usne mu se dotakoše valovitih uvojaka Christobeline lijepe kose.

— Vratite se i sjednite, gdje ste bili ! — reče strogo »tetka«.

On se vrati.

— A kamo smještate Mollie usred svega toga ? — nastavi ona ne bez neke gorčine.

— Mollie ? — reče mladić s užitkom. — O ! Mollie je odlično shvatila stvar. Ona ljubi Fila, vama to nije nepoznato, i hoće da mu bude vjerna. Ona zna, da ćete je vi poduprijeti. U posljednje vrijeme ja sam joj dnevno donosio po jedan list od Fila. Ne ljutite se, draga, vi biste bili učinili isto na mome mjestu, da su vas Mollie i Fil zaklinjali, da im budete posrednikom. Sjećate li se dana, kada smo provalili u kuhinju, da vidimo, kako se prave vaše male eksplozivne „bombe" ?...

Mladić se udari veselo po koljenu, časomično odvraćen od svoje ideje zabavnom stranom zgode, koju je pripovijedao. Sređeniji duh tetke nije uviđao, da ima čemu da se smije kod te uspomene na eksplozivne „bombe". Ona je htjela da otkrije, šta je Mollie znala. I tako, kad se mladić opet smirio, upita ona :

— Išli ste u kuhinju, pa onda ?

— Da, otišli smo u kuhinju, da uhodimo Martu i da dobijemo od nje recepat. Mollie je svakako htjela, da svećeničkom ukućanstvu svoga oca servira male eksplozivne „bombe"... — i na samu tu pomisao mladića ponovno obuze volja da prasne u smijeh, ali odjednom opazi, da tetka nije s tim suglasna, te suspregne svoju veselost.

— Dakle, — nastavi, — idući u kuhinju zaustavili smo se usput, da se jedno drugom povjerimo. Stvar nije bila baš laka, između nas s jedne strane i Marte s druge. Valjalo nam je šaptati. Vi ste možda mislili, da se mi iza vrata ljubimo... no nama to nije bilo ni na kraj pameti ! Ona je govorila meni o Filu, a ja sam joj rekao... rekao sam joj nešto od onoga, što upravo hoću da pokušam, da vama protumačim. Upravo dosta, da joj razložim situaciju tako, da ne može dalje ići bez nesporazumljenja. Ona je bila razdragana, jer — povjerila mi je — bojim se odavna, da moja draga lijepa tetka ne pođe za „ihtiosaura". Ja je upitam, što do đavola razumije pod tim ? „Pretpotopnu okaminu", odgovori ona.

Još jednom prođe rumenilo poput plamena preko lijepog ženskog lica i, da prikrije svoju nepriliku, »tetka« se uteče stramputici.

— Čula sam vas već, gdje kažete „do đavola", moj dragi dječače. Ali ću vrlo rado ustvrditi vaše nastojanje, da uklonite taj povik. Vi ćete razumjeti, koliko me neugodno diraju takvi izrazi.

Između svojih napola sklopljenih vjeđa dobaci mu malo porugljiv pogled, ali mladić je bio ozbiljan, da ne može bolje.

— I zato ja, — reče on, — nastojim iz svih sila da budem ono, što biste vi željeli, da bude čovjek, koji vas ljubi.

— O, dragi dječače, — reče Christobel Charteris raznježena lica, — treba ipak da vam razjasnim,

da vas ja ne mogu ozbiljno uzeti. Morat ću biti prisiljena da vam pripovijedam jednom zgodom dirljivu malu priču iz davnine, koju nikada nitko nije čuo. Treba da vam pričam pripovijest o „malom modrom dječaku". Pričekajte me ovdje jedan čas, dok uđem da izdam naloge, da nas nitko ne bi smetao.

Ona ustade i prelazeći tratinom uputi se prema bijeloj kućici. Oči su je mladićeve slijedile, pune udivljenja prema visokoj silueti, tako ljupkoj u svom savršenom razvitku, prema ritmičnom trku njena hoda.

Za godinâ provedenih u Cambridgeu mladić je pripadao stranci, koja je nazivala Christobelu Charteris „Junonom" i „božicom" i koja bi ispunila čitavo zemljište kluba, čim bi se pružila prilika, da je mogu gledati, kako igra tennis. A sad je, kroz dvije čudesne sedmice, bio priman kao dobro došao posjetnik u toj oazi iz „starog svijeta", okruženoj visokim zidom crvenih opeka, gdje je Christobel živjela i vladala. Proveo je toliko sunčanih sati u miru starinskoga vrta, gazeći duge i uske sagove zelenila u sjeni drveća sa širokim granama, počevši od „stražnjih vrata" s desna crvenog zida, pa sve do kamenitih stepenica, koje vode do vrta, do rešetki i do male bijele kućice. Mladić je u ovaj čas savršeno znao, šta hoće. Htio je da uzme za ženu Christobelu Charteris. Trebalo je da bude i te kako srčan. Zavaljen u svoj trščani fotej, pažljivo vrebajući na svaki i najmanji kret impozantnoga stvorenja, kojemu se bilo posvetilo njegovo mlado srce, činio se vanredno mladolik i sitan u svom svijetlosivom odijelu, s kravatom lavendulove boje oko vrata i stručkom ljubičica u zapućku kaputa.

Mollie bijaše jutros rano otputovala. Njene posljednje riječi, dok je stajala uz prozor svoga odjeljka, bijahu :

„Nada sve, tetice, samo da ne bude nesporazumljenja u pogledu Guyja Chelsea: to je divan mladić i ja vam zahvaljujem, što ste nas složili. Ali možete uvjeriti tatu, da ni Guy Chelsea ni njegova lijepa imanja, ni njegovo pairstvo, koje mu stoji u izgledu, ni njegova milijunska renta, ni njegove mašine za lijetanje ne će mene učiniti nevjernom Filu, to manje, što je Guy Chelsea zaljubljen u nekoga drugoga..."

Vlak je već kretao, dok je Mollie držala tu lijepu govoranciju, od koje dospješe do tetke tek ulomci, a i što je čula, nije vjerovala. Ljubavna atmosfera bila je tako nedvojbena tokom ovih petnaest dana, te se dojmila i nje same. Mladić je toliko kipio od životne radosti, stvarajući oko sebe atmosferu sreće.

U partijama tennisa, što su ih igrali na „polju" u dnu vrta, Christobela bi ga lako potukla, kad bi imao Mollie za suigračicu, ali u „singlima" licem u lice spretna bi okrutnost mladićeva suzbijala veličajni „servis" Christobelin i njihova savršena jednakost u okretnosti činila bi svaku partiju, o koju se živo borilo, opojnim užitkom. A u čas čaja, pod dudom, neopažljiva bi atmosfera neizražene nježnosti podavala zavodljiv čar svakoj i najmanjoj riječci, svakom tajanstvenom smiješku, kao što sunčana zraka pretvara cvijeće i lišće u čisto zlato.

Za malih intimnih ručaka, na koje bi bio češće pozivan, i za večeri, koja bi iza toga slijedila, sjedjeli bi sve troje u vrtu, obasjani mjesečinom, dok bi im on pričao kakvu potresnu avijatičku pustolovinu, opisujući svoje prve uzlete, opasnosti čudesno svladane, opojnost brzog lijeta, pogibli oprečnih struja, razbijenog vijka, neposlušnog krmila... U svakoj od tih prilika bio je mladić sa svojim zanosom, svojom radošću, svojim žarom, život sretnoga trija.

Iza tih večeri na mjesečini, dok bi mladić polazio na svom zračnom brodu, jedno od srdaca, koja su ga slušala, stegnulo bi se u šutljivoj prepasti, ali Mollie je bila ona, koja ga je sklopljenim rukama zaklinjala, da više nikad ne leti, a nato, neposredno iza toga, obvezivala ga, da je prvom prilikom uzme kao suputnicu.

Sretni dani ! Mollie im je podavala draž ; s odlaskom njenim sasvim bi prirodno prestali.

Međutim je mladić zamolio dopuštenje, da smije opet doći, i u taj čas je „tetka" bila zaboravila, da on ne običava moliti ono, što hoće, nego naprotiv dočepati ga se. Provela je samotan lunch i posvetila poslijepodne tome, da nadoveže niti dosadnih poslova, koje je bila odložila na stranu za vrijeme onih sretnih ferija.

To nije bio dan, kada je profesor običavao dolaziti njoj u pohode. Bila je sama sve do četiri sata, te je pošla da sjedne pod dud. Vrt je bio neizmjerno tih. Čas ptičje šutnje upravo je bio načet.

Jenkins, stari „butler", bijaše otišao za poslom u grad, tako da je Marta donijela čaj, obilat i dobro opskrbljen kao ikada, i dvije šalice:

— Zašto dvije šalice, Marta? — upita ponešto mlako miss Charteris.

— Možda ćemo imati posjet, — odgovori Marta u proročanskom tonu, dok se njeno sasvim zgrežbano lice odjednom razvuklo u smiješak, kada je dodala sasvim tiho: „Možda imamo posjet", jer točno u taj čas zalupiše se stražnja vrtna vratašca bučno, i one ugledaše mladića, kako se približava kroz vrt, obasjan zrakom sunca.

Christobel ustade, da hitro pođe ususret posjetniku, čija je pojava bila tako neočekivana, a baš se ona bila osjetila tako tužnom i osamljenom.

— Kako je to lijepo od vas, — reče ona, — i od „Atrakcije", koja je odletjela. No čini se, da je Marta imala predosjećaj, da ćete doći. Upravo je donijela čajni pribor priređen za dvoje. Kako ste elegantni, mladi čovječe! Čemu ta svadbena toaleta? Da li dolazite s kakve ceremonije, ili idete na kakvu?

— Ne.

— Niste li dakle raspoloženi, iza čaja, za partiju tennisa oštre borbe između nas dvoje, a da nas ne handicapira*) naša draga mala Mollie?

— Ne, samo razgovora danas, ako izvolite, između nas dvoje, a da nas ne handicapira naša draga mala Mollie. Razgovora, molim lijepo, ne tennisa.

Zaustavi se pred gredicom punom sljezasta i grimizna cvijeća, koja je obrubljivala stazu.

— Što su lijepe, — reče, — te „male", ne znam kako se zovu, u tom sjaju sunca!

»Tetka« zamijeti uto, da on nema svoga običnog stručka u zapućku i opažajući u isti čas lavendulasti ton kravate, ubra četiri male ljubičice i pripe ih o okrajak mladićeva kaputa.

— Dragi dječače, — reče, — vi ste pravi pravcati „dandy" u pitanjima cvjetnog zapućka i lijepih

*) Kod sporta: činiti komu zapreke.

kravata, no budući da ste to vi, ta se slabost ispričava. Ovo je prvi put, što vidim, da dolazite bez cvijeta u zapućku, i eto primorani ste, da se utečete cvijeću moga vrta.

— Pa to je i *prvi dan*, — izjavi mladić, dok su se zajedno približavali dudu. — A taj dan započinje novo doba za zapućke i za mnogo drugih stvari. Imat ću sedam svojih dana, a ovaj je prvi.

— Zaista? — reče Christobel, koju je zabavljala mladićeva ozbiljnost. — Laska mi, što dolazite da provedete dio toga „prvoga dana" sa mnom. Popijmo svoj čaj, a onda ćete mi protumačiti zagonetku tih sedam dana i na koji način namjeravate da ih ispunite.

Za čaja je mladić ostao šutljiv. Christobel je pokušavala da pročita njegovu misao i mislila isprva, da on žali za svojim kostimom za tennis i prilikom za partiju igre. Nato opet pomisli, da će biti prije da mu manjka Mollie. Ona ponovi svoju opasku, da je bilo lijepo od njega, što je došao, sad kada više nema *atrakcije*.

Ta primjedba pruži Guyju priliku, koju je tražio. Šalica je bila prazna i sigurna na tratini. I na to se zavori srca u mladoga čovjeka otvoriše odjednom, i on izusti nezaboravne riječi:

— Uvijek ste *vi* bili ona, koju sam tražio.

A na to je čekao u sjeni duda. Ona je vjerojatno imala nešta da mu odvrati, no ništa nije moglo da izmijeni situaciju. On je progovorio, on, i to je bilo bitno. U sedam dana uspjet će da je osvoji. Već sada je ona znala, šta on hoće, i to je bio za prvi dan znamenit korak. On podiže oči i promatraše Christobelu. Ona bijaše našla svoj običajni mir: oči su joj bile pune dobrote. Ona se blago nasmiješi i sjede u jedan od niskih foteja. On je skočio na noge, no ona mu dade znak, da zauzme mjesto sučelice njezinu. Nesvjesno je bila zauzela vladalačke geste. Mladić je uživao u tom teatru. Ne bijaše li ona kraljica među svim ženama?

— Pričat ću vam pripovijest, — započe ona.

— Dobro, — odgovori mladić.

— Tiče se maloga modrog dječaka.

— Mene?

— Da, ima tome dvadeset godina.

— Bilo mi je dakle šest godina, — odvrati mladić ozbiljnim tonom.

— Bili smo na ljetovanju u Dovercourtu. Naše porodice poznavale su se od prilike. Ja sam vas opažala, kako se igrate na žalu, bili ste sićušan mali dječačić.

— Mislim, da sam morao biti fin mali dječačić. To je bilo rečeno s uživanjem.

— Vrlo fin, zavodljiv: nosili ste hlačice od bijeloga flanela i mali modri prslučić.

— Vjerojatno lijep mali prslučić.

— Jest, i ja sam vas zvala „moj mali modri dječačić". Imali ste i kapicu od modrog flanela, koju ste metali na svoju okruglu glavu. U dva sam maha govorila s „malim modrim dječačićem".

— Zaista? — I smeđe oči mladićeve vrlo se raznježiše. — Dakle nije čudo, što osjećam, kao da sam vas ljubio cio svoj život.

— Ah! Ta stanite, da čujete moju pripovijest! Evo što se dogodilo prvi put, kad sam se razgovarala s malim modrim dječakom. Vaša je dadilja sjedjela gore visoko iznad žala u društvu drugih dadilja, brbljajući i šivajući. A vi ste, uzevši svoj kablić i lopaticu, pošli prema jednom prudu, i tu započe za malog modrog dječaka izgradnja divne pješčane tvrđave. Žestoko ste se trudili, svladavajući nevjerojatne poteškoće, i kad god bi vam spala vaša kapica, vi bi je podigli, s naličjem bi svoga rukava oprašili pijesak, pa je opet metnuli na svoju počešljanu glavicu. Bili ste baš dragušni, mali modri dječačiću; čini mi se, kao da vas još i sada vidim.

Tetka zastade gledajući mladića sa zanimanjem za prošlost; on nije ni trenuo i njegovo je lice sačuvalo izraz opojnog interesa.

— Nato, — nastavi Christobel, — kad su bili tvrđava i unutarnje dvorište završeni, mali top bi postavljen usred dvorišta, da služi za obranu. Ali je trebala topovska kugla, i vaše su je oči tražile. Položivši lopaticu o prud, a mali kablić na stranu, dobro naturivši kapicu, mali se modri dječačić, čije sam kretnje slijedila, približi obali. Očito se zbio u vašem malom mozgu fenomen uveličanja, što se tiče tvrđave i topa, jer prispjevši na rub obale, vaš se izbor zaustavio

na jednom kamenu, koji je bio gotovo upravo toliki kao vaša glava. Ali uza sve vaše vidno zadovoljstvo teško vam je bilo utvrditi, da ne možete nositi kamena. Iza kratka razmišljanja stvorili ste odluku. Skinuvši svoj mali modri prslučić i razastrijevši ga pažljivo po pijesku, uspjeli ste da zakotrljate kamen; nato sabravši rukave i spojivši gornji i donji rub, mali modri dječačić stade vući ogromni kamen i s mukom ga uzvuče. Na svakom se koraku činilo, da će golemi kamen pasti i zdrobiti bose noge smionog malog dječačića. U taj čas ja se zaputim u pomoć.

»Mali modri dječače,« rekoh, »mogu li vam pomoći nositi kamen?«

Ustavivši se smjesta, vaše se oči podigoše prema meni. Vaše milo lice bilo je zajapureno od napora, kapica se jedva držala, ali vaši su pogledi odavali nesavladivu izdržljivost.

»Hvala, ali ja uvijek nosim svoje terete sam.«

I ne dodavši više ni riječi, nastavili ste, kako ste umjeli, a ja ostadoh zbunjena.

— Divlje malo živinče! — promrmlja mladić.

— Ni najmanje, — odvrati Christobel, — ne dopuštam, da tko vrijeđa moga malog modrog dječačića. On je dokazao plemenitu nezavisnost. A sad slušajte nastavak. Mali modri dječak noseći svoj golemi naboj bijaše gotovo stigao do svoje utvrde, kad li odjednom njegova dadilja, podignuvši oči, opazi gdje on hoda u košulji, i nije trebala dugo da pronađe, kakvoj je upotrebi bio posvetio svoj mali prslučić od flanela. Smjesta baci ona svoj ručni rad, koji je držala u rukama, i dojuri poput oluje na žal sasipajući na moga malog dječaka sve pogrdne pridjevke, koji su se u toj čas ukazali njenu razdraženom duhu; nato dočepavši se velikoga kamena, baci ga daleko, te strese mali kaputić pun pijeska i morskih alga, izvlačeći rukave, koji su bili utureni jedan u drugi. Učinivši to, uze da stresa maloga modrog dječaka, koji je već bio sav zadihan, preda mu kaputić i oštro ga turne preda se, sve do mjesta, koje je bila tako naglo ostavila; tu posadi s otresitom kretnjom moga maloga modrog dječaka okrenuvši mu leđa moru i njegovoj lijepoj tvrđavi; u isti čas je vikala s ogorčenjem, u korist svojih drugarica, na nedjela mladoga krivca. Vrlo bih rado bila ubila tu ženu! A ja sam znala, da

moj mali modri dječačić nema svoje drage mame. I zato sam ga htjela uzeti u naručje, izgladiti mu zamršene uvojke i tješiti ga; no on nije ni dahnuo ni riječi. Upravo mi je bio izjavio, da on uvijek sam nosi svoje terete, i očito je bio isto tako naučio da nosi sasvim sam i šuteći svoje dječje nevolje. Promatrala sam modra leđa, redovno tako uspravna, a sada pognuta od srama i muke. A nato sam potražila u duhu, šta bih mogla učiniti, da mu pomognem. Bila sam sigurna, da me ne vidi. Dadoh se dakle u potragu za velikim kamenom, dobrano teškim, to vam jamčim, i ponesoh ga na prud, položivši ga oprezno u dvorište tvrđave. Zatim odoh opet na svoje mjesto s onu stranu pruda, da sačekam događaje. Bila sam stalna, da će mali modri dječak doći, da potraži svoj kablić i lopatu. Iza nekoga vremena zaista dadiljama dodija da muče maloga modrog dječaka; njegova pasivna rezistencija odnese pobjedu nad njihovom brutalnom silom. A uz to je bez sumnje njegova inteligentna ličnost smetala njihove brbljarije. Navijestiše mu dakle, da smije otići, vjerojatno (jer nisam mogla ništa čuti, šta se govori) uz izričiti uvjet, da će biti pametan i da se ne će više pačati u dovlačenje velikoga kamenja. Vidjeh ga, kako ustaje i kako stresa sa svojih nogu prah sabornice dadiljske. Zatim zabaci svoje uvojke unatrag, te ne gledajući ni desno ni lijevo udari ravno prema svojoj tvrđavi. Čudila sam se, što nije bacio nijednoga pogleda prema strani, gdje bi se imao nalaziti njegov dragocjeni kamen. Ne! On je stupao veselo i njegove su lijepe smeđe oči sjale.

Kad je stigao do pruda i našao svoju tvrđavu netaknutu i topovsko tane usred srijede dvorišta, zastade zadubavši se u tiho razmatranje, a nato se njegovi obraščići jako zarumeniše, te on s kretnjom poštivanja skide svoju malu kapicu, i obrativši svoje vedro lice modrom nebu, po kojemu su prelijetali lagani bijeli oblačići, reče: „Hvala, moj Bože!"

Suze su bile vidne u blagim očima Christobelinim, i stalo ju je prilično truda, da zapriječi svoj glas, da ne dršće. Ali izraz radosti je obasjavao lice mladićevo i, bez direktnog izražaja, ta je radost treptila u njegovoj riječi i u njegovu smijehu.

— Sjećam se, — reče, — sjećam se! Nažalost ne vas, nego da sam bio izgrđen na žalu i da sam vidio, kako su bacili moje topovsko tane. Bio sam tek malen dečko, kako znate, a bio sam uobičajio, da molim u svim svojim potrebama i neprilikama. Mislim često, da su moje molbe morale zabavljati anđele. Tako je n. pr. na nekom polju bilo strašilo za ptice, za koje sam kroz čitave sedmice molio svako veče. Dirnula me bila njegova tužna osamljenost. Zatim sam usuprot svim teološkim kanonima dječje dobe, posredovao uporno i žarko za Sotonu. Činilo se logično mom dječjem duhu, da bi se ličnost, koja — po riječima moje dadilje — provodi čitavo svoje vrijeme, da druge učini zlima, obratila, jer odmah bi sva zloća prestala. Napokon, misao, da bi ma tko mogao biti izuzet od mogućnosti, da se za nj moli, ispunjala je moje malo srce bijesom i žalošću. Mislim, da se duh zla morao otkrenuti, ako je slučajno prolazio mimo malog dječaka, koji je klečao uz svoju postelju i očima punim suza molio za nj: „Bože moj, molim te, blagoslovi Sotonu i učini ga dobrim i sretnim i uzmi ga opet u nebo." Ali ta je molitva vrlo ozlovoljavala moju dadilju to više, što je njeno ime slijedilo odmah iza toga, rastavljeno jedva jednim zarezom.

— O, mali moj modri dječačiću! — povika Christobel. — Zašto nisam ja bila vaša majka!

— Hvala Bogu, niste bili, — reče nepokolebljivo mladić. — Ja vas ne želim za majku, jer vas hoću za ženu.

— I dakle, — reče naglo Christobel, — molili ste, da nađete opet svoj kamen.

— Da, dok sam sjedio za kaznu, rekao sam: „Molim te, moj Bože, da dopustiš kojemu anđelu, da nađe moj kamen, koji je moja zločesta dadilja bacila, i dopusti anđelu, da ga odnese u dvorište moje tvrđave." I tako nisam bio ni najmanje iznenađen, kad sam ga tamo ugledao, nego samo vrlo zadovoljan. I tako vidite, Christobel, da ste vi bili već pred dvadeset godina mojim anđelom čuvarom. Nije dakle čudo, što mi se čini, da sam vas volio cio svoj život.

— Čekajte, dok čujete kraj moje pripovijesti, mali modri dječače. Jamčim vam, da ćete biti iznena-

đeni. Ali tko vam je dopustio, da me zovete Christobelom ?

— Nitko. Sâm sam na to mislio. Čini mi se prirodno, da mogu reći to ime u prvi od sedam dana. Pa onda sjetite se, da vas ja nikada nisam zvao „miss Charteris". Uvijek ste mi se činili suviše divnom, da budete „miss ta i ta", upravo kao da se kaže: gospođica Ivana D'Arc ili gospođica Dijana Efeška! Ali dakako, ako vam se to ne sviđa, ne ću vas više zvati Christobelom.

— Smiješna li dečka! — reče ona smijući se. — Zovite me, kakogod hoćete diljem tih vaših sedam dana. Ali vi mi još niste razjasnili tajinstveno značenje tih sedam dana.

Mladić se nagne naprijed.

— Evo, — reče on revno. — Uvijek mi se sviđala povijest izraelske vojske, koja stupa sedam dana oko Jeriha. Ta mi se slika sviđa: grad, koji su držali nepobjedivim s njegovom posadom branitelja, s visokim zidovima, s čvrsto zatvorenim vratima. Pa onda vojska, šuteći i odrešito, obilazeći svaki dan grad; po čitavom izgledu ništa se nije događalo, ali vjera, zanos, volja napadača potkopali su te strašne zidove, pa kad su sedmi dan uz zvuk svećeničkih trubalja sedam puta obišli grad, zapovijed šutnje bi dignuta i šutljiva vojska dobi dopuštenje, da smije kliktati od radosti. Na to zatrubiše bojne trublje oštar zov... i uz buku svih tih glasova zidovi jerihonski popadaše... i pobjednici uđoše u srce tvrđave... Ja sam sasvim spreman, da hodam sedam dana šuteći, ali sedmi dan Jeriho će položiti oružje...

— Jeriho, to sam ja, kako mi se čini, — reče Christobel nešto suho. — Dosad nisam konstatovala šutnje. Očito bi taj dio programe bio dosadan, pa ćemo ga ispustiti i reći: Mali modri dječače, zatrubite u svoju bojnu trublju!

— I te kako ću trubiti sedmi dan, — odvrati mladić, — i ne ćete promašiti, da me čujete.

U isti čas ustade i priđe da klekne do Christobelina foteja.

— Kad se otvore vrata i padnu zidovi, ući ću pravcem u srce tvrđave, i tu ću naći svoju kraljicu, to jest vas... O, lijepa tvrđava, neosvojiva do tog

dana! O, lijepa kraljevstva! Ne biste li vi željeli, Christobel, da je danas sedmi dan?

Imao je tako nježan izraz lica sagnuvši se prema njoj, i izgovorio je Christobel s tako prodornim naglaskom, da se ona za jedan čas osjetila nešto malo usplahirenom.

— Vratite se i sjednite smjesta, mali modri dječače, — promrmlja ona.

I on posluša.

Ni jedno ni drugo ne progovori kroz nekoliko minuta. Mladić, zavalivši se u svom foteju, gledaše dudovo lišće, koje se tajinstveno gibalo. Pobjedonosni izražaj na licu maloga modrog dječaka bio je takav, te je oduzimao dah i izazivao želju, da se začuje golem orhestar kako udara u pobjednički aleluja...

Christobel promatraše mladića i raspravljaše u sebi, da li mu ne bi trebalo prije sedmog dana govoriti o profesoru. Pitala se, šta bi on rekao, kad bi saznao, da taj postoji, i šta bi osjetio Jeriho, kad bi se izraelska vojska sa spuštenim stijegovima povukla tužno, ostavivši zidove uspravne, a vrata zatvorena. Bijedni zidovi, smatrani tako strašnima, već su se tresli u svom temelju! Da se mladić nije ponio tako viteški, bio bi mogao pet minuta prije toga prodrijeti u tvrđavu. Da li je on to znao?... Christobel pogleda to sjajno lice. Da, znao je. Bilo je malo stvari, koje mladić nije znao. Nije smjela da mu dopusti tih sedam dana, premda je mogla biti stalna o potpunoj poslušnosti mladićevoj; trebalo je da mu kaže pripovijest do kraja i da ga otpremi već danas. Bijedna opsadna vojska, otimaju joj njenu pobjedu! Bijedni Jeriho ostavljen i osamljen! Očito to nije bila banalna stvar biti ispoređen s Jerihom, s Dijanom Efeškom i Ivanom D'Arc, sve to u istom vezu govora, no bilo je mnogo čudnije, što se to čovjeku sviđa. Uistinu su sve okolnosti, kojima bi mladić bio prvotni povod, bile ugodne i neobične. On je išao uvijek kao vojska s razvijenim stijegovima. Profesor je dolazio u Jeriho u čednim kolima, i čuo se s vrata njegov diskretni udarac alkom. Hoće li zidovi uzdrhtati na taj udarac alkom? Jao, jao! Dosad nisu uzdrhtali. Hoće li uzdrhtati, kada se začuje stupaj mladićev? Hoće li se vrata otvoriti sama od sebe na zov bojne trublje maloga modrog dječaka?... »Tetka« se nije usudila

da ide dalje u svom domišljanju. Shvatila je, da je neposredno djelovanje njeno jedino utočište.

— Mali modri dječače, — reče ona svojim najmaterinskijim glasom, — siđite malo s oblaka i poslušajte me. Hoću da svršim pripovijest, koju sam vam pričala.

On skoči i sjedne do njenih nogu na tratinu. Sve su kretnje mladićeve bile nenadane i neočekivane. Stvar je bila svršena i prije, nego što je imala vremena, da se zapita, bi li to dopustila. Ali taj je novi položaj savršeno zadovoljavao. Sjedeći tu na travi, bio je manje velik i manje impozantan; ona će to iskoristiti, te započe odmah svoj govor.

— Treba da vam otkrijem, — započe Christobel, — koja je bila druga prilika, gdje sam se usudila da govorim sa svojim malim modrim dječakom. Bio se vratio na svoje omiljelo mjesto uz prud. Plima je već odavno bila odnijela i tvrđavu i top, ali tane je još uvijek bilo tu: pripadalo je u vrst stvari, koje ostaju. To je uopće tako s velikim kamenjem. Kad sam bacila pogled preko pruda, mali je modri dječačić sjedio na pijesku, raširivši svoje snažne nožice. Među pocrnjela koljena bio je postavio svoj kablić, a desnom rukom je baratao s drvenom lopaticom, na čijem je dršku bilo napisano modrom olovkom: „Master Guy Chelsea". Bio je zaokupljen time, da napuni svoj kablić pijeskom, ali je lopatica bila duga a kablić preblizu, te je veći dio pijeska promašivao kablić i prosipao se po malom modrom dječaku. Čula sam ga, kako kaže: „Promašeno" umornim glasom. Nagnem se naprijed i reknem: „Mali modri dječače, mogu li se igrati s vama i pomoći vam, da napunite svoj kablić?"

Mali modri dječak podiže oči; uvojci, obrve, trepavice bile su mu pune pijeska; bilo je čak pijeska i na njegovom dražesnom malom nosiću. No ništa nije moglo umanjiti prirodno dostojanstvo njegove male ličnosti, ili smekšati njegovu odlučnost. On odloži lopaticu, diže malu vlažnu ručicu i podigavši svoju malu kapicu reče: „Hvala, ali ja ne volim djevojčicâ." O! Master Guy Chelsea, kakav ste mi udarac maljem tada zadali!

Široka ramena mladićeva stresoše se od smijeha, no on uze Christobelinu ruku, prinese je usnama, i

nato nježno poljubi naličje ruku, dlan, pa svaki prst, jedan za drugim.

— Dobra, odlična mala djevojčica, — reče on, — ali valja da ona prizna, da male djevojčice od sedam godina nisu uvijek zavodljive u očima malih dječaka od šest godina.

— Nisam imala sedam godina, — izjavi svečano »tetka«. — Pustite mi ruku i slušajte. Kada je vama bilo šest godina, meni je bilo šesnaest!

Christobelina bomba bi primljena sa šutnjom počitanja, kako je i dolikovalo. A nato jovijalni glas mladićev nastavi:

— A šta to znači, dear? Kad je meni bilo šest godina, vama je bilo šesnaest. Kad je meni bilo dvadeset godina, vama je bilo dvadeset i devet.

— Trideset, mali modri dječače, trideset, budite točni; a sada vi imate dvadesetišest godina, a ja se primičem četrdesetoj.

— Tridesetišest, dear, tridesetišest, budite točni — usprotivi se mladić.

— A kad vi imadnete četrdeset godina, meni će biti pedeset, a kad vama bude pedeset — muž je u najsnažnijoj dobi sa pedeset godina — meni će biti šezdeset.

— A kad ja imadnem osamdeset, — nastavi mladić, — vama će biti devedeset: stara je dama u svom punom cvatu sa devedeset godina. Kakav ćemo biti dražestan stari par! Pitam te, da li ćemo još igrati tennis? Mislim, kad budemo vrlo, vrlo stari, sasvim iznemogli, šta ćemo da radimo, nego da odemo u Folkestone, da najmimo dva foteja na točkovima, sa dva staračca, koji još mogu da ih turaju, pa ćemo moći praviti utrke uz nagradu od pet livara za dobitnika... Sjetimo se toga za šezdeset godina Christobel; imate li bilježnicu? Ja ću biti veseo stari krasnik sa osamdesetišest godina, a vi...

— Mali modri dječače, — reče ona nagnuvši se nada nj, a glas joj je nešto malo drhtao, — treba da budete ozbiljni i da me saslušate. Kad budem sve rekla, što treba da vam dažem, shvatit ćete odmah, da je beskorisno misliti na vaših sedam dana. Bit će bolje i pametnije, da dignete radije smjesta opsadu i da se povučete. Slušajte!... Tiho, budite mirni.

Ne... lakše ću moći kazati ono, što imam da vam reknem, ako me ne budete gledali... Molim vas, mali modri dječače... Pripovijedala sam vam svoje pustolovine s njim, da vam razjasnim, koliko sam ja starija. Ja sam bila odraslo lice, kada ste vi bili još dječak. Mogla bih vas bila uzeti na ruke i nositi vas, kuda god bih htjela. Oh! Ne možete li uvidjeti, da sve kad bih ga i ljubila, možda bih mogla reći: ja bih ga ljubila, i ja sam uvijek željela, da mu pomognem nositi njegovo golemo kamenje, da vidim, kako izvlači bolji kraj u životu i izvrši što bolje muževne zadatke, koji su mu određeni; upravo zato ne mogu uzeti svoga malog modrog dječaka! Ne, ne mogu to. Ne valja ni uz koju cijenu, da on sveže svoju sjajnu mladost sa ženom već zrele dobi, koja bi mu mogla biti gotovo majkom.

Žarki bojažljivi glas s odlučnim tonom ušuti.

Mladić ostade nepomičan, nagnuvši glavu, pocrnjelim rukama obuhvativši koljena.

A nato se odjednom stojeći na koljenima uz Christobelu nagne nad krilo foteja gledajući je u oči. Bilo je u tom pogledu toliko počitanja i poštovanja, te je tako osjetila, da se ne treba bojati, što je on tako blizu. Ovo je bila zemlja sveta. Ona savlada nepovjerenje i nemir i pripravi se vrlo mirno, da sasluša, što je on imao da kaže.

— Draga, — promrmlja nježno mladić, — vaše male pričice mogle bi bile imati učinak, s kojim ste računali, naročito kad ste se zaustavili i gledali mene, kao da još i sada imam pijeska na vrhu nosa. Bilo je tu bez sumnje, čim da se natjera u smetnju siromašan dječačić, ali je, srećom, jedna divna rečenica popravila sve; rekli ste malo prije: „Znala sam, da moj mali modri dječak nije imao majke, htjela bih ga bila uzeti u naručje, pomilovati mu uvojke i utješiti ga." Christobel, ta želja bila je vaš slobodan dar malom modrom dječaku. Ne možete mu ga oduzeti zato, jer je odrastao. On ni sada nema ni majke, ni sestre, ni ikakva bližeg srodnika na zemlji. Možete li mu uskratiti utočište, pomoć, dobročinstvo, koje ste bili nekad spremni da mu nametnete, dok je danas vrstan da shvati i primi takve darove sa zahvalnim poštovanjem? Hoćete li da me vidite, kako uzimam kakvu nepromišljenu mladu djevojku s tako laganim

mozgom, kakav je često i moj vlastiti? Vi govorite o Mollie; ali današnji mali modri dječak slaže se s onim od pred dvadeset godina u tom, da vam rekne: „Hvala, ali ja ne volim djevojčice!" O! Christobel, ja hoću ljubav žene, ruku žene, razum i nježnost žene. Rekli ste malo prije, da biste bili htjeli biti moja majka. Nema li ljubav žene, koju muž želi nada sve druge, u sebi nešto materinskoga karaktera? Bio sam pun ponosa, Christobel, kada ste priznali, što je vaše srce osjetilo za malog modrog dječaka, jer mi se činilo, ako ste jednom oćutjeli takve osjećaje prema njemu, da su oni mogli zaspati, ali da ih vi nikada ne ćete moći sasvim odstraniti. Pa kad bi naš mali modri dječak došao s kraja svijeta i trebao vas...

On se naprosto zaustavio. Vratio se, gle, u čas procvata sa svoje mlade muževnosti, s dušom, koja je prekipljavala od ideala, da nauči samotnu ženu od tridesetišest godina, što znači uistinu ljubav i bračna sreća. Srce Christobelino kao da se kamenilo, prestajalo je tući. Osjećala se bez pomoći u svomu trpljenju... Tko bi mogao smiriti njeno srce, koji mali modri dječak? Ona je promatrala sjajno lice mladićevo, lice tako blago, tako mlado, tako lijepo.

Da li da mu ovije ruku oko vrata, da ga privuče na srce? Nije se još bila međusobno obrekla s profesorom. Ona ga nije ni spomenula malom modrom dječaku. Ah! Bože milostivi, bi li bilo moguće, da je dvanaest godina čekala na nešto, što nakon svega toga nije nego prazna kora?

Sa dna davnih godina začuje ona sitni hrabri glasić, kako joj govori: „Hvala, ali ja nosim uvijek sam svoje terete."

Konačno nađe ona riječ i reče blago:

— Mali modri dječače, budite toliko dobri, te otiđite. Vrlo sam umorna.

A nato sklopi oči.

Nekoliko sekunda iza toga čula je, kako je pao zasunak na vratima, i znala je, da je sama u svom ograđenom vrtu.

Suze su tekle između spuštenih trepavica i padale na blijede obraze. Put pravde često je opor i mučan, i kadšto ni najpravije duše ne čuju zlatne trublje, koja zvuči usred smutnje i javlja: „Kroz

mnogo smutnja ući ćete u Kraljevstvo nebesko." Beznadne suze padahu u starom vrtu.

— — — — — — — — — — — — — — — —

A Marta, stara službenica, vjerna ali radoznala, spusti zastor, kroz koji je bila sebi dopustila, da promatra. Kako se zasunak stražnjih vrata zatvorio za niskom siluetom mladićevom, Marta se otkrenula i utrla suzu, koja je tekla njenim tvrdim, navoranim licem.

„Bog ga blagoslovio!" promrmlja ona. „Dobit će s vremenom ono, što hoće. Nema žene na svijetu, koja bi mu mogla naknaditi, što on hoće."

I tim nesuvislim riječima izrazila je Marta situaciju u korist mladićevu, potpuno zanemarujući nažalost ličnost profesora. Nato grubo obrisa sebi pregačom lice, da se kazni za svoju sentimentalnost.

— — — — — — — — — — — — — — — —

A mladić se vrati u svoj hotel s dušom punom radosti, stalan, da prvi pohod oko zidova ljubljene tvrđave nije bio uzaludan, jer su se zidovi nesumnjivo uzdrmali!

— — — — — — — — — — — — — — — —

I tako bi veče, i bi jutro; to bi prvi dan.

Drugi dan.

Miss Charteris uzima vodstvo u ruke

Mladić prispje u odijelu za tennis, s raketom ispod ruke. Ušao je, kako je bio njegov običaj, kroz malu zelenu ogradu, koja se otvarala u zidu od crvenih opeka u dnu vrta. Od prvoga dana bio je prisvojio tu slobodu, koja prije toga nije bila priznata nikada nikomu. Profesor bi uvijek ulazio na službena ulazna vrata, metnuo bi svoj kišobran, koji ga je uvijek pratio, bilo lijepo ili ružno vrijeme, u za to određenu zdjelicu, odložio bi svoje galoše na sag, objesio bi na klinčanicu svoj kaput i univerzitetsku kapu i pošao bi za Jenkinsom, koji ga je vodio u salon. Premda je već svojih tucet godina profesor dolazio redovno dva puta u sedmici: isprva, da ishodi svoga staroga prijatelja profesora Charterisa, a kad je taj umro, da iskaže usluge udovi i kćerci profesorovoj, a kad je miss Charteris ostala sama, da pohodi nju; ipak nije nikada propuštao da udari alkom i da zazvoni, i ni u kojoj prilici nije ulazio, a da se nije najavio.

A mladić je već od prvog svoga pohoda udario putem kroz vrt i činilo se, da je uvjeren, kako je tim stvorio precedens, koji mu je podjeljivao i pravo. Jedan jedini put, na trideseti rođendan gospođice Charteris, bijaše profesor donio kitu cvijeća; ali kako je bio do krajnosti rastresen, položio je bouket na sag i uputio se u salon držeći galoše u lijevoj ruci: rukovavši se s desnom, pruži neodređenom kretnjom domaćici svoje galoše, ali miss Charteris, koja nije nikada bila u neprilici, kad se radilo o njenim prija-

teljima, uze profesorove galoše, odnese ih u hall, nađe buket na sagu i spasi situaciju metnuvši smjesta cvijeće u vodu, zahvaljujući sveudilj profesoru s veselošću, koju jednostavno predavanje buketa bez sumnje ne bi bilo nikada izazvalo.

Ali, da se vratimo drugom danu, mladić je došao u bijelom flanelu i čaj se prometnuo u vrlo veselu zakusku.

Mladić je bezuvjetno htio da čuje potankosti u pogledu vjenčanja, koje se desilo lani između Marte, vjerne službenice Charterisove već kroz trideset godina, i Jenkinsa, čuvara kuće. Mladiću je bilo stalo do toga, da bude upućen u to, tko je od njih dvoje zaprosio, i na koji su način objavili tu novost miss Charteris, i da li je Jenkins imao izgled „mladoženje", i da li je Marta nosila veo. On izmami od Christobele priznanje, da je ona bila na ceremoniji, i zatraži o tom potpun izvještaj, koji ga je natjerao u tako silan smijeh, te je udarao rukom po koljenu s takvim zanosom, da je miss Charteris stala bacati nemirne poglede prema prozorima kuhinje i pazikuće, koji su bili, po nesreći, okrenuti prema vrtu... Napokon, iza beskrajnih šala, za kojih mladić više puta umalo da se nije udavio „eksplozivnim bombama", složio se u tom, da je Marta naprosto savršenost.

Miss Charteris je odala poštu nesravnjivim kulinarskim Martinim sposobnostima, njezinu gospodarenju i domaćičkoj spremi, ali Marta je ujedno imala i nešto zamršen značaj; povrh toga umjetničko oko gospođice Charteris neugodno je dirao česti nered Martine frizure.

Mladić dopusti sa žalošću istinitost te opaske.

— Zašto joj to ne reknete ? — upita on.

Miss Charteris se nasmiješi.

— Mali modri dječače, ne bih se usudila. Riskirala bih, da izgubim svoje mjesto, ako bih učinila kakvu opaku ličnog kataktera prema Marti.

— To uzimam ja na sebe, ako hoćete, — odvrati hladnokrvno mladić.

— Ako imate srčanosti za to, — opomene ga miss Charteris, — to će biti bez sumnje posljednja opaska, koju ćete ikada sebi dopustiti u Martinoj kuhinji.

— O! Ima za sve načina, — uvjeri je lagodnim tonom mladić ponudivši sebi i opet jednu „bombu".

Iza čaja uzeše rakete i švrljajući pređoše preko tratine, ustavivši se na čas, dok nije Christobel izabrala cvijet za zapućak svoga druga: kravata je toga drugoga dana bila narančasta, i ona uzabere jedva procvao pupoljak ruže „Allan Richardson" i pripe ga smiješeći se uz bijeli haljetak. Nato pođoše putem, koji ih je dijelio od igrališta, izabraše pola tuceta novih lopti i počeše živu seriju „singla".

Miss Charteris igrala je svoju najbolju igru, ali mladić je promašio svoj servis, i ona ga potuče sa šest protiv četiri. U drugoj je igri isprva on zadobio neke prednosti, ali konačno ostade pobijeđen s tri prema šest.

Miss Charteris je sva sjala, razdragana, što se osjećala u formi.

— Mali modri dječače, — povika dajući odlučni udarac u trećem setu, — bojim se, da se niste danas zalijenili.

Mladić se približi mreži i pogleda je kroz raket.

— Nisam lijen, — reče, — nego se nalazim s rđave strane Jordana. Sve je ovo gubitak vremena, htio bih da pređem i da započnem svoj pohod.

— Ne budite apsurdni, mali modri dječače, ja volim više onu stranu Jordana, a vi ćete ostati, gdje jeste, doklegod me ne potučete.

Mladić dobi „set".

— — — — — — — — — — — — — — —

Ugodna je svježina vladala u sjeni duda.

Mladić je bio vrlo miran, i činilo se, da je sklon, da ovoga drugoga dana završi svoj hod u šutnji.

Miss Charteris bijaše opet našla svoje pravo ravnovjesje. Danas je ona držala uzde u ruci i razmišljala, na koji bi se način vladala prema mladiću. Sve je ovisilo o načinu, koji bi prihvatila.

Konačno reče:

— Mali modri dječače, dok ste bili u „Trinity"*, često sam vas viđala i znala sam, da ste vi nekadanji mali modri dječak. Mislila sam često na to, da vas dozovem, da vam govorim za vaše dobro, da vas

*) To je „College" (škola, naročito srednja) uz sveučilište u Cambridgeu.

pobudim na velika djela, ali sam se pravovremeno sjetila „kamena" i „kablića" i nisam imala volje da se dadem otpraviti i treći put.

Mladić se nasmiješi.

— Držite li me besposličarom ? — upita. — Nisam to, uvjeravam vas, i u to sam vrijeme studirao mnogo toga. Ali sam htio da gospodarim svojom igrom. Stalo mi je bilo do toga, da ispunim silu stvari tokom svoga života, a đaci, koji se prenaprežu i iziđu kao „Senior Wranglers"*, počinju i svršavaju tim svoju karijeru. Nikad se više ne čuje ni govora o njima!

— Razumijem, — reče miss Charteris s očima, koje su se smijale. — Smatrali ste pametnijim, da izbjegnete čast „Senior Wranglera."

— Tako je, — potvrdi mladić. — Osjećao sam se zadovoljnim sa sasvim časnim B. A.** i nadam se, da ste me vidjeli, kako sam ga stekao. Čudne li ludorije, biti predstavljen onako „kao paketi" i ovisiti o kakvom dobričini starkelji.

— Mali modri dječače, mali modri dječače, upućena sam ja u vaše prilike! Vi ste prorajtali najbolje prilike: uskratili ste, da se poslužite sposobnostima, koje ste imali. Mnogo ste briga prouzročili postojećim vlastima. Bili ste tako mnogo popularni, da je vaš primjer bio smatran vrijednim udivljenja, i bili ste više ili manje odgovorni za sve školske skandale i za sve tužbe, koje su se dešavale u vaše vrijeme.

Mladić se nije smiješio. Gledao ju je s izrazom ozbiljne nedužnosti, koji joj je postao neugodan.

— Dear, — reče on, — imao sam novaca u izobilju, silu prijatelja, i htio sam se zabavljati. Htio sam, da se i drugi zabavljaju, i uživao sam u tom, da učinim psinu svim starim mrtvim puhalima, koji su bili zaboravili, šta je mladost, ako su to ikad i znali. I ja nisam imao majke, da me ispituje, ni sestre, koja bi nenadano banula u moj stan. Ali, Christobel, mogu da vam ustvrdim jedno: nadam se, da ću se ubrzo vjenčati, nadam se, da ću uzeti ženu tako čistu, tako plemenitu, da će sama njena nazočnost biti kamen kušnje za misli, osjećaje i sjećanja čovjeka, koji će biti njen muž. I mogu da pošteno pogledam u vaše

*) Veteran.

**) B. A. znači: zadovoljio na konačnom ispitu.

drage oči i reknem: „Moja žena može da zna svaku potankost iz ludorija, koje sam zbijao u Cambridgeu; nema nijedne stvari kroz čitave tri godine, koju bih odbio da joj kažem." Eto! Je li to dosta ?

Miss Charteris učini rukom prosvjednu kretnju.

— O, mali modri dječače, — reče, — nikada nisam ni sumnjala, da je tako. Zar vas ja ne poznam? No ja ne mogu da vam dopustim, da govorite, kao da ste mi dužni razjašnjenja. Nije li čudno, da sam vas tako često viđala ovih posljednjih godina, a da se nismo upoznali ?

Mladić se nasmiješi:

— Da, — reče, — mi smo se svi ponosili s vama. Koje ste časti postigli u Girtonu ?*)

Miss Charteris ih je čedno otklonila, a bile su najviše od svih, što ih je ikad stekla žena. Mladić je to znao, ali je sa sabranošću slušao Christobeline riječi.

— Da, — nastavi on, — bili smo vrlo ponosni s tim, a i s vašim tennisom, i jer ste vi bili v i. Da ste bili kakvo malo stvorenje s iskrivljenim leđima, bili bismo manje ponosni. Nazivali smo vas uvijek „božicom" poradi vašeg divnog hoda. Jeste li to znali ?

— Ne, mali modri dječače, nisam znala, ali priznajem, da mi to neizmjerno laska. A sad, recite mi! Izakako vam je uspjelo da izbjegnete svojstvu „Senior Wranglera", u kakvo se poduzeće mislite sad ukrcati ?

— U avijatiku, — odgovori mladić, nagnuvši se na svojoj stolici. — Namjeravam da nadmašim sve rekorde. Hoću da letim više, dalje, brže, no što je ikoji čovjek dosad letio. Ove sedmice, da se nisam zadržao ovdje, imao bih bio da preletim La Manche. Ah! Ne možete ni zamisliti, kakvu opojnost znači to: imati tri aviona različitih maraka, a svaki najbolji u svojoj vrsti! To je osjećaj, kao da je svemir vaš! Zauzeti svoje mjesto, pa se osjetiti zanesenim, s onim neobičnim štropotom u ušima, osjetiti, da ste gospodar zraka! Mogu li vam kazati raspored svoga narednog lijeta ? Poći s povišenog tla između Folkestona i Dovera, preletjeti La Manche i okružiti katedralu u

*) Viši „college" za ženske s pravom na sveučilišno obrazovanje.

Boulogneu : sjećate se stolne crkve, koja se diže iznad staroga grada okružena utvrdama ? Zatim natrag preko Kanala, pa se spustiti u Folkestonu, sve u jednom lijetu. I nadam se, ako bude vrijeme povoljno, postići rekord u brzini.

— A ako su vjetrovi protivni, mali modri dječače ? Ako se bacite u strašnu pogibao oprečnih struja, o kojima ste nam govorili ? Ako se šta desi vašemu vijku i vi se stropoštate u more ?

— Onda je sve svršeno, — reče nehajno mladić. — Ali nikad se ne uzima u račun takav rezultat, a kad se on desi, sve je tako naglo svršeno, te nema vremena, da se unaprijed računa. Pa onda, treba da bude prvoboraca. Svaki plemeniti život, žrtvovan, promiče stvar.

Christobel Charteris ga je gledala. Nije još imao strašno, nesavladivo lice avijatičara. Njegovo je oko sjalo od zanosa, ali je to bio zanos športaša, željna uspjeha, nestrpljiva, da pobije sve rekorde. Pravi avijatičarski duh još nije imao mali modri dječak.

Ona položi ruku na prsa, u kojima je odjednom osjećala bol.

— Mali modri dječače, — reče blago, — jeste li ikada pomislili, ako se ikada oženite, da će vaša žena, ma tko ona bila, vjerojatno htjeti, da se odrečete lećenja ? Ne mogu da zamislim ženu, koja bi mogla podnositi, da muž, koji bi joj bio sve, izaziva dragovoljno takve pogibli.

Mladić nije skočio na svom stolcu, a nije čak ni pogledao Christobele, nego reče :

— Dakako, dear, ako biste vi to željeli, smjesta bih se odrekao lećenja i prodao bih svoje avione. Znam, da je i u ovaj čas više posebnika spremno da ih kupi. Ali reći ću vam, šta bismo mi uradili. Kupili bismo najjači automobil, što se može dobaviti, brazdili bismo sve putove Engleske pospješenom brzinom. To bi bilo ravno lećenju, ako bismo bili skupa !

Miss Charteris se nasmiješi.

— Pravo da kažem, mali modri dječače, nisam takva, da bih uživala u ekscesima brzine, a uz to imam zamornu naviku, da se hoću svagdje da zaustavim, da vidim sve, što ima da se vidi.

Ali se mladić umio prilagoditi :

— O ! Ne ćemo suviše pretjeravati u brzini. Mogli bismo se svagdje zaustaviti i sve vidjeti. Doručkovali biste u Londonu, ručali u Ipswichu kod „Starog bijelca", gdje je živio Mr. Pickwick, čaj u sjeni katedrale Norwichka, a ruke biste mogli oprati u staroj zadimljenoj sobi, gdje je noćila kraljica Elizabeta — nečuven je broj soba, u kojima je spavala kraljica Elizabeta — i imali biste još vremena, da mi prije večere pokažete prud maloga modrog dječaka u Dovercourtu ! Nema ništa ravno automobilu !

— Bez sumnje, stvar se čini zanimljiva, — reče miss Charteris.

— Pa onda, — nastavi mladić ustaljenim tonom praktična čovjeka, — manje stoji nego lećenje. Nečuveno je, koliko se poharči u kratko vrijeme s avionima. Pa onda dakako trebat će otvoriti moje dvije kuće. Drago mi je, da nisam htio produžiti ugovor sa stanarom moga starog doma. Ah ! Christobel, mislim zaista, da je to okvir dostojan vas : veliki trijem, stare slike, stubišta od hrastovine, a vani : perivoj, jezero, red bukava, ružičnjak, paunovi i dražesno malo selo, koje pripada nama. Pomislite, koliko svi ti siromašni ljudi trebaju koga, tko će se brinuti za njih. Mislim, da biste voljeli sve... Mislim uistinu. Pa pomislite jedan čas, šta bi bilo za mene, vidjeti moju divnu ženu, kraljicu svega, u mom dragom starom domu ! Hullo ! Čujte, kako odbija ! Koliko zvoni ? Sedam sati ! Ah ! Šta mislite ! Na večeri sam kod „mastera". Valja da se izgubim, da se mogu preobući. Premda sam bio jadan čovjek, čini se, da su svi oduševljeni, što me vide, da, uvjeravam vas ! Jesam li ostao predugo ? Sasvim sigurno ? Mogu li sutra opet doći ?... Vi ste suviše dobri za me... S Bogom !

I mladić je iščeznuo. Zadržao je bio Christobelinu ruku čvrstim stiskom za jednu sedundu duže, no što je dopuštao običajni konvencionalni „handshake". Svojim jasnim očima, u istoj visini s Christobelinim, pogledao ju je ozbiljno, nježno — i izašao je.

Ona se šutljivo zaputi prema kući. Imala je da napiše još nekoliko listova, prije nego što ode pošta, i da se preobuče za svoju samotničku večeru. Osjećala se nešto malo potištenom, bez ikakva razloga. Ništa je, kad se uzme sve u svemu, nije moglo u svakom

pogledu bolje zadovoljiti nego mladićev posjet, uza sve njegove apsurdne španske dvorce! Sutra će ih trebati s taktom razoriti. Danas je bilo pametnije pustiti ga da govori.

Bijedni mali modri dječak! Ne će se uzdrmati zidovi Jerihona, nego će svi oni španski dvorci pasti u prah. Bijedni mali modri dječak!

Imala je osjećaj, da je ovo poslijepodne bila potpuno gospodarica situacije, upravljajući njom po svojoj volji. Nije se bilo zašto bojati narednih dana.

A kad se sedam dana navrši, šta će se onda dogoditi?... Večeras je bez sumnje bila vrlo potištena. Kakvom je brzinom iščezao mali modri dječak! Imala je još toliko stvari da mu kaže... A sutra je bio profesorov dan. Srećom, on nije nikada ostajao iza četiri sata. Trebalo se nadati, da se mali modri dječak ne će pojaviti suviše rano! Samo što kod njega nije čovjek nikad unaprijed znao, što on sve može da učini. Nasmiješila se penjući se uz stepenice predvorja i ušla u kuću.

— — — — — — — — — — — — — — — —

A što se tiče malog modrog dječačića, tek što je prošao ogradu, baci on uvis svoju kapu i vješto je opet uhvati, a nato udari u trk, preskoči jednu ogradu i udari poprijeko preko polja. Kad se konačno prispjevši u svoju sobu zaustavio, imao je tek vremena, da se na skoku preobuče. Prisili sebe na nepomičnost, da sveže kravatu u čvor i iskoristi je, da malo razmisli.

— Sve ide dobro, — reče on sebi, — slavno sam radio! Ničega nije danas bilo, što bi je bilo prepalo, ničega. Drage usne nisu zadrhtale nijednom, a Gospode, šta mi je čitala bukvicu! A znam, zašto je to činila. Htjela je da pokaže, da ona vlada situacijom i, Bog je blagoslovio, i vladala je njom zaista!... Hej ti, hoćeš li ostati na mjestu, ti? (To je bilo upravljeno kravati.)

A nato pođe mladić, sa svojom žutom ružom u zapućku, na večeru svomu „masteru" iz Kolidža.

— — — — — — — — — — — — — — — —

I tako bi veče, i bi jutro: to bi drugi dan.

Treći dan.

Mladić provaljuje u kuhinju.

Mladić je, mašući neprestano jednom nogom, sjedio na jednom uglu kuhinjskog stola i gledao Martu, kako priređuje prženu krišku s maslacem.

Bio je rano došao, i ne našavši nikoga u vrtu, prodro direktno u kuću, da nastavi svoje istraživanje. U trijemu opazi na sagu par galoša; u spremici za kišobrane vidje velik kišobran, loše smotan, a na susjednoj klinčanici obješen kaput i kapu sveučilišnog profesora.

Mladić ostade ukopan usred trijema, promatrajući galoše. A nato kroz staklena vrata dospije do njega iz salona jasni, topli, melodiozni glas gospođice Charteris čitajući stihove neke grčke tragedije!

— — — — — — — — — — — — — — — —

Mladić pobježe!

Stigavši u kuhinju uvjeri Martu, da je dim cigarete ubitačan po žohare, i udune čitave oblake u sve kutove i pod sve dijelove pokućtva. Marta ga posmatraše ispod oka, kako puže po zemlji bez brige za besprikornu bjelinu svoga flanelskog odijela, i blagoslivala je nebo, što je pod njene kuhinje bio bespogrešno čist. Baš jutros je bila primjetila Jenkinsu, da bi mogao sasvim mirno jesti svoju večeru na tlu. Srećom Jenkins, koji je obično gnjavator, nije doslovno shvatio taj poziv, jer bi bio učinio pod možda manje zgodnim za mladićeve pothvate. Uloživši tako mnogo truda, da utvrdi svoje pravo na pušenje u Martinoj kuhinji, a uz to da ima neki vid dobrotvora, mladić sjede na rub stola, upravo iza Marte, spremajući se da zapuši drugu cigaretu „zenit" i da se zabavlja. Marta je dotle nervozno gledala

dim, koji se dizao iz svih kutova. Taj joj je prizor davao dojam, kao da je vatra u kući. Znala je vrlo dobro, da nije ništa na tom; ali je međutim i sama pomisao na takav događaj imala uzbudljiv karakter. Istina je, da su žohari prljave životinje, i prijazna dobrota gospodina Guyja, koji je izvolio da ih progoni u svom lijepom flanelskom odijelu, dirala je Martu veoma.

I stoga upravi ona mladiću, dok je slao u zrak spirale laganoga dima, jedan od svojih rijetkih osmješaka. U jedan čas reče Guy odjednom:

— Marta, moje pile!

Marta skoči.

— Bože dobri, gospodine Guy, kakvo mi to ime nadijevate!

— Šta prikorno nalazite na njemu? Ja ga držim vrlo lijepim, — odgovori mladić nedužno.

— O, ne govorim ja o svom vlastitom imenu, — odgovori Marta nešto upaljenih obraza. — Međutim držim, da su moj kum i kuma mogli naći ljepše.

— O, ne kudite ih! — reče mladić s ozbiljnošću. — Nekada je izbor imena bio omeđen upotrebom; danas bi vas mogli nazvati Lucija ili Klara.

— Nemam baš teka ni za Luciju ni za Klaru, — odlučno će gospođa Jenkins, — to su po mom mišljenju bolesna imena.

— Pa stoga i jest moje mišljenje, da su vaš kum i kuma dobro izabrali. U Evanđelju vidimo, da je Marta bila odlična osoba, nešto malo njuškalica, a znala je dobro kuhati. Ja volim Martu.

Mladić ostade sjedeći i nastavi razmišljati: „Zašto je ona čitala grčke tragedije s čovjekom, koji je ostavljao svoje galoše na sagu i uz nebo bez oblaka vucario stari kišobran?"

Marta prihvati sa zlobnim izražajem lica:

— Nije mene iznenadilo moje vlastito ime, gospodine Guy, nego ono, koje ste vi izvoljeli dodati.

Mladić prizva svoje duhove.

— A, šta? Ah! Marta, moje pile? Nadam se, da vas nije uvrijedilo, to mi se učinilo zgodnom dopunom Marti. Vaše ime nije zgodno ni za kakav nježni diminutiv, kao toliko drugih: Marija postaje Marica, Katarina Katica, ali Marta ostaje Marta. Kako vas Jenkins naziva u svojim nježnim momentima?

Marta otpuhne:

— Jenkins se zna držati na svome mjestu, — odvrati mećući tavicu na vatru.

— Jenkins je uzor, — izjavi mladić smiješeći se.

Nato se Marta okrene; njena ženska radoznalost prevladala je u jedan čas diskretno počitanje. Mnogo je toga vidjela, ali čula vrlo malo — pa onda, bila je tako odavno u službi ove porodice!

— Kako vi nju zovete, gospodine Guy? — promrmlja ona povjerljivim tonom, okrenuvši glavu u pravcu duda.

— Nju? — ponovi mladić iznenađen. — Zovem ju Christobel, — reče ganuto.

No Marta je željela da sazna nešto više. Htjela je da ima tajnu, koju bi samo ona znala. Nagnuvši se nad vatru stade podsticati vatru.

— Gospodine Guy, ne mislim, gospodine, ali možda je ipak tako. Zovete li je imenom, koje ste dobrotom bili dali meni?

— Hm? Šta? — odgovori mladić neodređeno. — Oh! Razumijem: „Christobel, moja..." O ne, Marta, čak ni u časovima, kada sam najskloniji na nježnost.

I odjednom ga zahvati grčevit smijeh, te se stade valjati po kuhinjskom stolu, udarajući se žestoko po koljenu i mrmljajući u paroksizmu veselosti.

— „Christobel, moje pile... Christobel, moje pile...!" Nadam se, da ću ipak imati toliko snage, te ću odoljeti želji, da joj ispripovjedim tu stvar. Bit ću prisiljen da priznam, da sam tako nazvao Martu: „Christobel, moje...!"

Marta, čudo od šutnje, otkrenu se neočekivano, ali mladić, zadobivši opet svoju hladnokrvnost i ozbiljno lice, sjedio je na uglu stola. Prekinuvši tišinu upita:

— Marta, moje pile, čije su galoše ostavljene na sagu u hallu?

Marta otpuhnu:

— Neke stare babe, — reče ljutitim glasom.

Mladić razmišljaše, a nato će opet:

— A kišobran, pripada li i on istoj babi?

Marta kimne glavom potvrđujući.

— A kaput i kapa profesorska, koji su obješeni uz to ?

Marta progovori oklijevajući :

— Ne čine uvijek suknje babe babama, — reče u poslovičnom tonu.

— Marta, imate temeljito pravo. Hoće li profesor ostati na čaju ?

— Bogu hvala, ne, gospodine. Mi ga se već riješimo, osim kad dođe i miss Ann.

— Tko je to miss Ann ?

— Profesorova sestra.

Marta zape, uli uskipjelu vodu u srebreni čajnik, a nato se okrene i prošapće povjerljivo :

— Ona ih vječito gnjavi...

— Čudno zanimanje, — primjeti mladić otpuhujući oblake dima. — Dolazi li miss Ann često ?

— Ne, gospodine Guy, srećom, ona je bolesnica.

— Bijedna miss Ann ! Šta joj je ?

Marta otpuhne :

— Previše se čuje.

— Čudna bolest ! Kakvi su joj simptomi ?

— Šeće se u pomičnom foteju, — reče Marta s prezirom.

— Razumijem, sirota miss Ann. Vrlo bi se loše osjećao, kad bih se šetao u pomičnoj stolici. Htio bih se susresti s gospođicom Ann. Rado bih s njome razgovarao o njenu najmilijem zanimanju.

— Kladim se, da biste je vi digli sa stolice, — rača Marta ne bez zlobe.

— O, ne ! Ne bi to bilo milosrdno prema bolesnici. Pobrinuo bih se, da bude dobro poduprta, a onda bih je čvrsto izravnao.

U taj čas prođe jedna sjena ispred suncem obasjanog prozora. Miss Charteris, pošto je njen posjetnik otišao, silazila je kroz predvorje i prelazila preko tratine. Mladić skoči na noge, zahvaćen odjednom grižnjom savjesti, eto se mogao šaliti s Martom i slušati njene brbljarije. U jedan čas se sjetio, s kojom je namjerom bio prodro u kuhinju.

— Marta, — reče, — htio bih, da dadete meni sada podnos za čaj, da ga ponesem. O n a ne zna, da sam ja ovdje. Mislit će, dok ne okrene glavu, da ste to vi ili Jenkins. Marta, moje pile, budite dobri.

— Kako izvolite, gospodine ; ali ako hoćete, da ona pomisli, da je to Jankins, položite podnos s nešto štropota. Samo je jedan čovjek tako nespretan !

Mladić se približi prozoru, jer se sa kuhinjskog stola nije mogao vidjeti dud.

— Ne idite tamo, gospodine Guy ! — poviče Marta. — Miss Christobel će vas vidjeti, gospodine. Ovaj prozor i onaj pazikuće vide se iz vrta. Zastor je u pazikuće uvijek spušten, ali ima pukotina između šipaka, kroz koju...

Marta se zaustavi zaletjevši se.

— Pukotina, kroz koju mislite, da bih mogao vidjeti? Hvala, Marta! — reče mladić vrlo udobrovoljen. — Požurite se, Marta, da pripravite podnos.

Uđe u portirsku sobu, otkri pukotinu, koju je naznačila Marta, i objasni sebi, koji je vidni kut imala Marta kroz dva dana. A nato odvrati željno svoje oči Christobeli.

Sjedjela je u vrtnom stolcu, okrenuvši leđa kući, a lice stražnjim vratašcima u crvenom zidu, u dnu vrta. Priprosti sto, određen za podnos, bio je straga, njoj s lijeva. Sunčane zrake, probijajući se kroz dudovo lišće, isprepletale su bijelu haljinu svijetlim mrljama. Naslonila je glavu na naslon foteja sumornom kretnjom. Čitavo joj je držanje odavalo umor. Nije joj mogao vidjeti lica, ali je bio stalan, da su joj oči bi oborene i da su te drage oči bile upravljene prema vratašcima...

Usne se mladićeve maknuše :

— Christobel, — promrmlja on, — Christobel, mila moja...

Nato se vrati, da krene, ali prije toga izvadi iz lisnice izvjesni broj maraka i njima zalijepi šipke oko pukotine na zastoru. Znao je, da će Marta razumjeti to upozorenje. Nije trebalo da na ovaj dan bude radoznalih pogleda upravljenih prema dudu.

U kuhinji je podnos bio spreman : čaj nanovo skuhan, sitne kriške, sandviči s krastavcima, kruh s maslacem savršeno pržen, eksplozivne „bombe", ukratko sve, što je on volio, a nada sve to : dvije šalice. Mladić uhvati podnos objema rukama čvrsto.

— Marta, — reče, — vi ste dragiulj ! Dopuštam vam, da me gledate, kako ću otići. Ali kad prispijem bez nezgode na odredište, budite tako dobri, pa obra-

tite svoju pažnju prema strani vašega vlastitoga čaja... razumijete ? Recite, Marto, šaljete li vi katkad dopisnice ? Jer ako trebate maraka po jedan penny, naći ćete čitavo skladište na zastoru kod pazikuće. Ali nemojte se, Marto, poslužiti njima ove sedmice, molim lijepo, izvolite pričekati, dok ja ne odem.

I rekavši to, mladić se, s podnosom u ruci, uputi prema vratima. Prevali tratinu sigurnim korakom i postavi bez neprilike podnos na vrtni sto. Bio je vrlo spretan u svojim kretnjama, ali je, sjećajući se danih mu uputa, udesio, da izazove lagano cinkanje posuđa.

Miss Charteris ne okrenu glave, njene spuštene oči ostale su okrenute prema vrataščima.

— Jenkins ? — reče ona.

— Da, ma' am, — odgovori mladić savršeno imitujući pokorni glas Jenkinsov.

— Ako me tko potraži ovo popodne, sjetite se, Jenkins, da me nema ni za koga.

— Hip ! Hip ! Hura ! — poviče mladić.

Nato ona okrenu glavu, i on vidje, da je izražaj dragoga lica bio takav, kakav je mogao zaželjeti.

— O ! Mali modri dječače ! — reče ona. — O, dragi modri dječačiću !

— — — — — — — — — — — — — — — —

I čaj, koji je slijedio iza toga, bio je radosna zakuska. Ni jedno ni drugo nisu bili dan prije sasvim iskreni, ni zaista baš oni sami ; i tako je njihov susret bio pun slasti, koja se osjeti, kad se opet vidimo iza duga izbivanja. Smeđe su se oči mladićeve s ljubavlju zaustavljale na ruci, koja je punila šalicu, a o n a nije prosvjedovala, nego se praštajući smiješila, dodavajući čak polagano šećer i mlijeko...

Zuj pčela čuo se u vrtu, dah mladosti lebdio je u zraku. Zrake sunčane plesale su između dudova lišća. Mladić je uporno tražio, da on sam odnese podnos u kuću, da izbjegne svaku mogućnu Jenkinsovu intervenciju. Nato postavi foteje više u sjenu, u kut, nevidljivo s kuhinjskih prozora. Mladić je, gledajući kroz prozor portirske sobe, naučio korisnu lekciju. Na to počeše mirno razgovarati ; a razgovori kao da nisu imali nikakva značenja prema činjenici, da su sučelice jedno drugomu. Svako je od njih slušalo glas, koji je govorio više nego same riječi, svako je od njih

gledalo drugomu u oči, koje su postale prozorima, kroz koje se očitovala duša.

Odjednom izjavi mladić :

— Što li je to ludo govoriti, kao što smo mi neki dan o starosti naših tjelesa. Šta to znači ? Naše su duše naše prave ličnosti. A naše su duše iste dobi. Neke su duše stare već od početka. Vidio sam staru dušu, kako gleda kroz dječje oči, a vidio sam i mladu dušu, kako igra u očima vrlo stare žene. Vi i ja, hvala Bogu, imamo mlade duše, Christobel, i bit ćemo vječito mladi.

Digao je ruke iznad glave u spontanoj manifestaciji životne radosti.

— Nastavite, mali modri dječače, — reče Christobel, — nisam sigurna, da li se slažem s vama, ali volim vas slušati, kako govorite.

— Ponajprije, naša su tjelesa preslaba, a da bi naše duše smogle načina, da se pokažu izvana. A zatim naša tjelesa rastu i jačaju ; nato dođu lijepe godine : dvadeset, trideset, za kojih mlada duša radosno prolazi životom u društvu čila i krepka tijela. A nato malo pomalo mlade duše izrabi tijelo. Tijelo ostari, ali ne duša. Ništa ne može da ostari dušu ; pa kad je na kraju tijelo potpuno izrabljeno, vječito mlada duša skrši okove... oslobodi se... Mlade duše izrabe tijelo brže nego stare, upravo kao što krepak dječak brže izrabi svoje odijelo nego slab starac. Dakle je veza duše jedina, koja važi, pa kad se sastanu mlade duše, šta mari razlika u dobi tjelesa ? Njihova unutarnja mladost sve će nadvladati.

Christobel ga pogleda, i u jednom času poleti njena mlada duša u radosnom žaru odobravanja. Ali nato se ukaza njenu duhu druga strana pitanja.

— Ah ! Mali modri dječače, — reče ona, — duše se izražavaju posredstvom tjelesa. A uzmite, da se jedno tijelo izrabi prije od drugoga, onda je to teško za oboje. Mali modri dječače, treba da vam otkrijem strašnu tajnu. Čini mi se, da sam se ja u Girbonu suviše naginjala nad svoje knjige, ne brinući se za rasvjetu.... Svakako, dragi modri dječačiću, trebam sada naočale za čitanje....

Potraži nekako nemirno žive oči mladićeve :

— Vidite, već počinjem stariti, — i njezine usne zadrhtaše...

U jednoj sekundi bio je na koljenima uz nju kao na prvi dan. Uze joj ruku, poljubi je nježno s naličja i na dlan. Zatim uze četvrti prst i pritisne ga na svoje vruće mlade usnice. Ona povuče lagano svoju ruku i pređe njom preko kose maloga modrog dječaka, a zatim je opet spusti na koljena. Nije mogla ni govoriti, niti se maknuti, niti ga otpremiti. Toliko ga je željela uza se, svoga dragog modrog dječačića.

— O, mila moja! — reče on. — Vi, pa stari! Nikad! Uvijek savršena, savršena u mojim očima. Pa zašto da ne nosite te naočale? Sva sila djevojaka ih nosi i ne skida ih nikad. Samo što vi morate ružno izgledati s naočalima, Christobel! Sada bi me to zapanjilo, da ih ugledam, ali kasnije ću se s tim ponositi.

A nato, kako se ona nije smiješila nego ga još uvijek gledala pogledom punim sumnje, njegove oči postadoše još dublje nježne.

— Drage oči, — promrmlja on, — drage, drage oči!

I tiho položi svoje usnice na svaku vjeđu.

— Ne! — reče ona napola jecajući. — Ali mali modri dječače, dobro znate, da me ne smijete poljubiti!

— Vas poljubiti? — reče on nagnuvši se nad nju. — Vi to nazivate ljubljenjem?

Nato udari u smijeh, a radosna nježnost toga smijeha cijepala je srce Christobeli.

— Christobel, — nastavi on, — sedmi dan, kada se vrata otvore sama od sebe i kada popadaju zidovi, kad tvrđava položi oružje, kad pristanete, da budete moja, onda ću vas poljubiti, i naučit ćete, šta to znači.

Nagnuo se nad nju. Usne su bile blize. Ona zaklopi oči i čekaše. Njene su usne drhtale. Znala je, kolika je to napast bila za malog modrog dječaka, da gleda, kako njene usne dršću. Pa ipak je pustila, da dršću. Zaboravila je da se sjeti prošlosti i da misli na budućnost. Bila je svijesna tek jednoga: svoje želje, da ima uza se svoga modrog dječačića. I zatvorenih očiju je čekala.

Nije čula, da se udaljio, ali je nakon izvjesnog časa bila svijesna, da on nije više tu.

Otvori oči.

Mladić je bio prešao tratinu i stajao pred grmom žutih ruža i promatrao cvijetove. Leđa su mu bila vrlo uspravna, vrlo odlučna.

Ona proturi svoju ruku ispod mladićeve ruke.

— Hajdemo, mali modri dječače, hodajmo malo razgovarajući. Ostati dugo sjedeći na suncu, to umara.

On se smjesta okrene i izjednači svoj korak s Christobelinim, a nato stupahu šuteći. Kada su prispjeli do vratašca, zaustavi se mladić.

— Christobel, — reče, — treba da odem; treba, jer se ne usuđujem da ostanem. Vi ste tako čudesno divni ovo popodne; vi ste mi dragi nad svaku mogućnost izražaja. Znam, da imate u mene apsolutno povjerenje, ali ovo je tek treći dan, a ja nisam siguran za sebe. I stoga odlazim.

Podiže obje ruke Christobeline do svojih usana.

— Mogu li da odem, kraljice moja? — reče.

— Da, mali modri dječače, — odgovori ona, — idite.

I on ode.

Bilo joj je teško čuti lupu vrata, koja su se zatvarala. I zastade jedan čas čekajući. Mislila je, da će se on vratiti, i htjela je, da je ugleda, čim otvori vrata.

Ali mladić, onakav kakav je bio, nije došao.

Ubrzo se ona vrati u sjenu duda i sjede. Ostade ispružena u svom foteju zatvorenih očiju i prođe u svom srcu časove, koji su prošli od onoga, kada je mladić zavidnuo: „Hip! Hip! Hura!" Nato silno problijedi i njene usne zadrhtaše, kao što su već drhtale.

Konačno ustade i stade hodati po tratini. Na licu joj se čitao mir i odlučnost bez opoziva.

„Sutra", reče u sebi, „treba da govorim malom modrom dječaku o profesoru."

— — — — — — — — — — — — — — — —

I tako bi večer, i bi jutro: to bi treći dan.

Četvrti dan.

Christobel daje svoj potpis.

— Skrhan sam, — reče mladić ispruživši strašno dugu ruku i laćajući se trećega komada dvopeka s maslacem. — Izmrcvaren sam, mir moga duha je pomućen, i to u nedjelju, baš nju od svih dana u sedmici! Sve mi je perje bilo uzbrdo očešano.

I nakon te izjave uvali se u dubine trskovoga foteja, ispruži noge i gledaše mučno Christobelu.

Njegov mirni osmijeh je obuze i pogled mu je bio kao svježa ruka položena na užareno čelo.

— Bijedni modri dječačiću, vidjela sam dobro, da nešto nije u redu. Bila bih nemirnija, da vrući dvopek nije očito imao umirljiv učinak.

— Nikad im više ne ću otići, — nastavi mladić ljutito. — Ne će me uhvatiti, jamčim vam!

— Kad biste bili ljubezni da reknete, gdje ste bili ovo poslijepodne, mogla bih vam možda pružiti više simpatija s razumijevanjem.

— Bio sam na „meetingu"* u nekom salonu, — reče mladić, — i čuo sam govoranciju jedne žene. Sat i četvrt sam stajao, udišući zagušljiv zrak, ne imajući mjesta za svoje noge.

— Učinilo mi se zaista, da se držite, kao da ste ih pronašli suviše dugima. Ali zašto ste bili na salonskom „meetingu" ?

— Bio sam, — reče mladić, — jer me je za to zamolilo drago staro stvorenje, u čijoj se kući držao. Ona je nekada poznavala moju majku. A kad sam bio u „Trinityju", brinula se ona za me, pozivala me često na dražesne male večere u svom lijepom domu

*) Sastanak vjerskoga karaktera.

i providjela ih iza toga vrlo nježnim homilijama. Nemojte se tim naslađivati, draga. Nikada nisam propustio, da se njima okoristim, i ja sam je štovao već stoga, što ih meni upravlja. Nema bolje od nje, ni iskrenije, i da nam je to ona odmah sa svojim lijepim smiješkom iznijela komentare XXIII. psalma, svi bismo se bili razišli „dobri i sretni", umjesto što... O! Moje perje!

— Hajte, pripovijedajte mi malo, šta vam je rekla ta odlična osoba u svojoj „govoranciji", koja vas je toliko uništila.

— Oh! Polagano je petljala, da nam objavi, šta bismo mi morali biti, da nismo ono, što jesmo! Zaklinjala nas je, da promislimo i da sve odvagnemo na »vagi«, da se zapitamo, k a m o bismo išli, kad bismo s nenadanim i neočekivanim dopuštenjem Providnosti prestali biti ondje, gdje se sada nalazimo. Ja sam divno znao, šta bih joj odgovorio na to pitanje, jer da se Providnost uplela, umjesto što nas je ostavila, da se kiselimo još tri četvrta sata, bio bih ovdje, o v d j e, koliko bi me samo brže mogle ponijeti noge!

Smeđe oči mladićeve razblažiše se:

— Ah, razmislite, šta to o v d j e znači za mene.. Ovdje, to ste v i!

Ali miss Charteris nije htjela da razgovor skrene ovako ličnim tokom.

— Pa šta je još rekla ?...

On upita očima dudovo lišće, a nato skoči u svom foteju.

— Ah! Sjećam se; to je odabrani komad, koji sam za vas naročito sačuvao. Nemam ni najmanje ideje, kojim povodom, ali konačno nas je točno obavijestila, za koliko je milijuna milja sunce udaljeno od zemlje, a nato se blaženo nasmiješila i rekla: „Ili su to bilijuni ?" Glasom, kojim bi nam bila mogla povjeriti cijenu, koju je platila za šešir, što ga je nosila: „Kupila sam ga na dražbi za dvanaest penca i tri stotnine ili možda za jedan šiling."

— O, mali modri dječače, kako ste zločesti !. Nisam znala, da imate tako satiričan duh.

— Ali priznajte i to, da je takva žena mogla da šuti. A pola je Cambridgea bilo tu, da je sluša

— Jadno stvorenje, nije mogla znati, da se među njezinim slušačima nalazio mladić, koji je nedavno umaknuo neprilikama, što ih sa sobom donosi svojstvo „Senior Wranglera". Da je bila o tom obaviještena, bila bi se pokazala bojažljivijom u iznošenju svojih brojeva.

— Dobro, rugajte mi se. Svejedno mi je sad, kad sam ovdje, ali vam ne ću više ništa reći.

— I ne želim više čuti. Ako se netko, tko je htio da čini dobro, nije našao na visini svoje zadaće, volim da ne znam za to. Još jednu šalicu čaja, mali modri dječače, pa onda ću odmah govoriti s vama, imam nešto naročito da vam kažem.

Mladić ustade i prenese svoju šalicu na mali stolić. Kad ju je napunila, položi on jedno koljeno na zemlju uz Christobelu, i naslonivši lakat o krilo foteja stade piti svoj čaj.

— Žao mi je, dear, — reče nakon nekog vremena, — što mi se ne će više dogoditi. Možda sam loše slušao, jer mi je bilo dosadno, što sam bio tamo. Recite, Chtistobel, upravo sam na to pomislio : jeste li poznavali moju majku ?

Stari je vrt bio u dubokoj tišini. Smirenost poput one u Božjem Raju kao da je bila pala po zatvorenom vrtu Christobelinu. I dok je mladić mirnim glasom postavljao svoje pitanje, nevidljiv duh kao da je lebdio između njih, taknuvši se razbarušene kose mladićeve i dirnuvši plemenito čelo one, koju je ljubio ; duh blagosti i mira, sjećajući se i sretan, što se sjećaju. Za nešto vremena šutnja je bila od onih, koje se ne mogu prekinuti. Mladić podiže oči lišću, koje je treptalo. Christobel mu pokri svojom rukom ruku, koju je privio uz fotej. Nevidljiv glas kao da je šaptao mladiću, ne u svečanom tonu Crkve, nego kao hitno pitanje : „Hoćeš li da uzmeš tu ženu, da bude tvojom suprugom ?" A mladić odgovori šuteći : „S milošću Božjom hoću", a nato je, sagnuvši se, poljubio ruku, položenu na svoju. Čari su prošli, Christobel progovori :

— Da, dragi modri dječačiću, poznavala sam je. Često sam se pitala, bih li vam to mogla kazati. Ona i moja majka bile su prijateljice. Bilo mi je trinaest godina, kad je ona umrla, a vi ste imali tri, siromašni modri dječačiću ! Sjećam se dviju stvari,

koje se tiču vaše majke : ponajprije sjaja, koji je odavalo njeno lice, izlijevajući napolje neko unutarnje svjetlo ; i sama činjenica njene nazočnosti kao da je razređivala atmosferu, činila ju je čistijom, odabranijom. Mislim, mali modri dječače, da je živjela sasvim blizu nebu i da je, poput Enoha, ušla jednoga dana u nj i nije se vratila. Prestala je postojati, jer ju je „Bog uzeo".

Opet duga, sveta tišina. Dudovo je lišće bilo nepomično. A nato reče mladić blago :

— Poslije ćete mi kazati mnogo više toga, potankosti, sitnice, koje su je se ticale. Nitko mi nikada nije ništa kazao. Ali kad vi govorite o njoj, čini mi se, kao da je se počinjem sjećati. Mogu li vam dotle pokazati ovo ?"

Izvadi iz unutarnjeg džepa svoga kaputa malu izrabljenu džepnu Bibliju. Otvorivši je na prvoj strani, dade je gospođici Charteris.

— Bila je njena, — reče.

Ona se nadnese i pročita upis :

M. A. Chelsea.

„Vjerom i strpljenjem baštinit ćete obećanja."

A ispod toga finim rukopisom, pisanim drhtavom rukom :

„Svomu „baby-boyu"* njegova majka."

„Molila sam za te, da ti ne ponestane vjere."

Promatrala je te retke šuteći. Šta je značila kroz sve te godine ta knjiga za „baby-boya" ? Da li je vjerno nošena knjižica i molitve, koje su lebdjele oko nje, bila razlogom, što je on uvijek bio samo „mali modri dječak" ?

Mladić bijaše izvukao iz drugoga džepa svoje „naliv-pero" i živo ga stresao nad busenom.

Zatim ga dade Christobeli.

— Napišite svoje drago ime ispod toga, — reče.

Dirnuta do dna srca, ona ne primjeti ništa, uze pero i napisa : „Christobel."

— — — — — — — — — — — — — — — —

I tako bi veče, i bi jutro: to bi četvrti dan.

*) Mališan.

Peti dan.

Guy Chelsea preuzima vodstvo.

— A sad, gospodine mali modri dječače, — reče Miss Charteris odlučno, — prispjeli ste do svog petog dana, vaše je vrijeme gotovo isteklo. Radili ste sve po svojoj glavi. Šta ?... Pa napokon... gotovo po svojoj glavi. Dopustila sam vam, da igrate po svojoj miloj volji igru Staroga Zavjeta. Prilagodivši se okolnostima, ja sam predstavljala Jeriho, a vi ste obilazili grad. Ja sam bila „Jeriho" u svom rođenom vrtu i potisnula sam opsadničku vojsku s pomoću dvopeka s maslacem i eksplozivnim „bombama". A sad je na meni red, da preuzmem inicijativu. Budući da je Jenkins odnio podnos, a vrijeme je prevruće za tennis, hoću da vas zamolim, da ostanete mirno sjedjeti, dok vam ja jasno ne razložim razlog, poradi kojega će valjati, da se s vama oprostim nakon ovih sedam dana.

Kušala je da pod vidom šale prikrije uzbuđenje, koje joj je prekrivalo glas. Nadala se, da njen razgovarač ne opaža, u kolikoj je mjeri ton, kojim je govorila, bio umjestan. Bistre oči mladićeve bile su prikovane o nju. Je li opazio bio drhtanje njenih ruku, prije no što ga je mogla svladati, uhvativši se za oba krila foteja, na kojemu je sjedjela ?

— Dakle, mali modri dječače, počnimo, ako izvolite, ozbiljan razgovor !

— Oprostite mi, dear, ali Izraelcima je bilo zabranjeno pregovarati s opsjednutima.

— Pa nitko i ne traži od vas, da pregovarate, — reče miss Charteris, — jednostavno vas molimo, da slušate. Možete pušiti, ako vam je ugodno. Čula sam, da je dim cigareta zlokoban za žohare ; možda

ima tu istu moć i nad vrtnim kukcima. Vrtlar mi kaže, da smo poplavljeni puževima. Pušite, mali modri dječače, ako vas to zabavlja !

— Draga, — reče mali modri dječak zabacivši glavu unatrag, — ne osjećam u vašoj nazočnosti nikad ni najmanje želje, da zapušim. Činilo bi mi se, kao da pušim u crkvi.

— Ah, dragi čudni dječače, ne gledajte me na taj način i ne govorite tako neočekivanih stvari, ili ne ću nikada doći do toga, da se izjasnim na način, koji će zadovoljiti.

— Kad su me bili metnuli u školu, — nastavi mali modri dječak, — onda kada ste vi bili prijatna djevojčica s pletenicom niz leđa, priučio sam se, da mi govore : „Ne gledajte me tako", bar su moji učitelji često nalazili potrebitim, da mi to primjete. Ne mogu zamisliti zašto, jer su oni bili premalo zanimljivi za promatranje, osim što je razljućen odrastao čovjek momu mladićkom duhu pružao do krajnosti zanimljiv prizor. Bilo je primamljivo nastojati da odgonetneš, šta bi imalo da slijedi... Isto je tako bio pobudljiv elemenat u izvrgavanju opasnosti, jer bi često skočila jedna ruka uvis i dala vam ćušku.

— Mali modri dječače, — reče Christobel, — čini se, da je nemogućno umjereno se naljutiti na vas. Morao bi čovjek ili da se osjeti bijesan, ili da ućuti želju, da vas zagrli.

Mladić skoči.

— Sjednite, — reče miss Charteris, — ili ću vas otputiti, a to ne želim, jer sam odlučila, da vam danas reknem nešto, što bih vam bila morala već ranije otkriti. Kušala sam to, mali modri dječače, ali ne znam kako, vi ste mi uvijek učinili to priznanje nemogućnim. Hoću da vam govorim... o profesoru...

Ona zastade.

Bilo je to tako teško ! Upravo tako teško, kao dotrljati težak kamen putem, koji se penje uzbrdice. A mladić nije pokušavao, da joj pomogne. On je i dalje sjedio nagnut unatrag, u stavu resignacije, gledajući je zadrijemalim i zabavljenim pogledom. Nije stavljao nikakva pitanja. Izraelska vojska je promišljeno uskraćivala da razgovara.

— Već odavna osjećam, — nastavi miss Charteris, — da sam vam bila morala govoriti o profesoru.

Mladić uzdahne.

— Mislim, da sam dosta dobro upućen u sve ono, što se može kazati o profesorima.

— Ne o ovomu, — razjasni miss Charteris, — to je moj profesor.

— Ah, to je v a š profesor! — ponovi mladić trgnuvši se. — U tom me slučaju interesira. Ali nisam načistu o tom, da li odobravam, da netko posjeduje pripitomljena profesora, naročito kad t o dolazi u galošama i ostavlja ih u hallu.

— Bojim se, mali modri dječače, da nitko ne traži naše odobrenje. Profesor je moj veliki prijatelj već od više nego dvanaest godina, i mislim, da ću se, uistinu, vrlo vjerojatno, udati za profesora.

— Uistinu, — reče mladić, — bih li se usudio upitati, kada vas je on zaprosio ?

— Nije me zaprosio, mali modri dječače.

Mladić izvadi svoj džepni kalendar i pogleda:

— Onda se bojim, da ćete još dugo morati čekati, naredna je prestupna godina još daleko!

Opaska se činila drska, ali mali modri dječak bi isto toliko bio mislio, da bude drzak prema gospođici Charteris, koliko bi mislio, da joj ukrade novčarku, i ona je to znala. Oni, koji su imali posla s Christobelom Charteris, bili su uvijek sigurni, da će zadobiti potpunu pravdu. Ona je opazila nenadano bljedilo na licu Guya Chelsea, zamjetljivu pod pocrnjelom površinom. Znala je, da on čini užasne napore, da ostane gospodarom nad samim sobom. Kako bi mu ona mogla pomoći ? Jao ! Njena je vlastita uloga bila od prilike sve, s čim je mogla izići na kraj.

— Hodite amo, dragi modri dječačiću ! — reče pruživši mu ruku.

On je oklijevao jednu sekundu, a nato ustade i dođe ne na svoje običajno mjesto uz Christobelu, nego sučelice njoj, s jednim koljenom na tlu, čekajući šutke.

Ona se nagne prema njemu.

— Prihvatite mi ruku, mali modri dječače !

Ona ga uhvati čvrstim stiskom. I držeći se tako ostadoše u šutnji. Boja se vraćala u mladićeve obraze.

Nijema tjeskoba njegovih očiju se razilazila, one se nanovo nasmiješiše Christobelinim.

— A sad, dragi modri dječačiću, obećajte mi, da ćete mi doći, da vam sve reknem, i da ćete nastojati da shvatite.

— Moja mila, obećajem. Ali nije potrebito da vas uvjeravam, da ću vas shvatiti; sve kad i ne bih htio, ne bi to bilo u mojoj vlasti.

— Onda se dakle vratite na svoje mjesto.

On ode, oči su mu sjale.

— Mali modri dječače, shvatite ponajprije, da ja nisam zaručena s profesorom. Da je to bilo, bili biste to odavna saznali. On mi nije nikada rekao nijedne ljubavne riječi, nijednoga slova o ženidbi. Ali bio je odan prijatelj, intelektualno vrlo intiman; i imam razloga, da vjerujem, da on to želi već kroz godine, premda se nije nikad usudio da mi to izrazi. Čekao je, mali modri dječače, pa kad je netko nekog čekao dvanaest godina, možemo li izdati onoga, koji nas čeka ?

— Razumije se, — poviče mladić. — Ako čovjek može da čeka dvanaest godina, Bože milostivi, zašto ne bi čekao i dvadeset godina ? Čovjek nema prava da čeka, ili da može čekati, ili da pušta jednu ženu da čeka! Dvanaest godina ? Recite pravo, ja nisam čekao dvanaest dana ?

Ona se nasmiješi.

— Vi nadilazite sve rekorde brzine. Ali je li vama jasno, da svi ljudi nemaju vašega imetka, niti čitav svijet pred svojim nogama ? Da ste vi bili bez para, mali modri dječače, bili biste i vi sami prisiljeni da čekate.

— Ni najmanje, — odvrati mladić. — Mogao bih biti fijakerski kočijaš, ili raditi bilo šta, biti bilo šta, ali ne bih čekao, kad bi se radilo o ženi, koju volim; kao što ne bih — i tu se njegov glas pretvori u šapat — kao što ne bih dopustio, da čeka žena, koja bi me ljubila.

— Ali ako zamislite, da bi ona imala udobnih malih renta, a vi bi imali manje, mnogo manje da joj pružite ? Bez sumnje bi vas, mali modri dječače, u tom slučaju vaš pravilno shvaćeni ponos priječio, da je zaprosite prije, no što biste imali da joj pružite isto tolike dohotke.

— Ni traga! Sve je to ludorija! Nije to pravi ponos, to je samo sebično samoljublje. Ma šta posjedovala žena, kada čovjek — kažem čovjek, razumijte me, a ne stara baba ili nešto bez srčanosti i bez kičme — kada čovjek pokloni ženi svoju ljubav, cio svoj život, kult čitava svoga bića, tijela, srca i duše, poklonio joj je, što nikakav novac na svijetu ne može da kupi; pa da je ona i milijunašica, bila bi siromašna, ako bi joj on iz lažna ponosa uskratio dar, koji joj može dati i koji joj možda jedini on može pružiti.

— Ali dragi modri dječačiću, — prihvati ona blago, — sve se to čini vrlo prihvatljivo. Ali vrlo je lako biti prihvatljiv s krupnim dohocima iza sebe, Dajte da vam po meni malo priča profesor. On ima sada svoj „Fellowship"* i opskrbljen je živući kao neženja. Ali on uzdržava gotovo sasvim svoju neudatu sestru, priličnu stariju od njega, koja stanuje samo s jednom služavkom u sasma maloj villi. Profesor po svojim sadanjim dohocima nema sredstava, da se oženi i da se opremi, bar on to misli. A vaša teorija, da bi s tim suzdržavanjem uvrijedio ženu, koju voli, čini se, da se nije pojavila u njegovoj duši. Ali kroz sve te godine on je sakupljao jednu enciklopediju. Mislim, mali modri dječače, da vi ne znate, šta je enciklopedija.

— Nipošto. To je mašina, koju metnete na zemlju, da stanete na nju, ako hoćete da zabijete klince nešto više, za kakvu vješalicu za lule.

Miss Charteris se nije udostojala obazrijeti se na tu definiciju enciklopedije.

— Profesor sabire divnu knjigu, — reče ona s dostojanstvom, — i kad je jednom svrši i objavi, imat će sredstava, da se oženi.

— Je li vam on to rekao? — upita mladić.

— Ne, mali modri dječače, on nije nikada sa mnom načinjao pitanje ženidbe. No on je to rekao svojoj sestri, a ona mi je to predala.

— Ah, miss Ann, mislim. Moram priznati, da se bojim gospođice Ann.

— Šta vi znate o gospođici Ann? — reče Christobel iznenađena.

---

*) Sveučilišni položaj, spojen s izvjesnim dohotkom i određen samo za neoženjene.

— Samo to, da je uvijek tu, da vas oboje „gnjavi", — odvrati mirno Guy.

Srditost potjera krv u njeno ponosno lice.

— Mali modri dječače, vi ste brbljali s Martom.

— Da, draga, priznajem. Evo kako. Treći dan sam stigao ovamo rano, i budući da sam našao prazan vrt, ušao sam veselo u kuću, idući u potragu za vama. Ušao sam trčeći u hall, kad odjednom par galoša — ah, šta? Velika uvreda? — Dakle, par sasvim novih galoša udari u moje oči! Univerzitetska kapa i kaput profesorski bijahu tu u susjedstvu i obješeni kao kod svoje kuće. I dok sam ja razmišljao o tom prizoru, glas moje mile dopre do mene, izgovarajući u zvučnoj grštini: „Natrag, besramni mladiću, bestidni nasrtljivče, natrag!" Možete li se čuditi, da sam se utekao Marti?

— Smjesta ćete mi kazati sve, što vam je ona rekla.

— Pa razumije se, draga. Ne uzbuđujte se. Uvijek sam namjeravao, da vam to koji dan reknem. Pitao sam Martu, komu pripadaju galoše, kišobran, onako vješto stegnut, kapa i ogrtač, obješeni o vješalici. Marta mi je kazala, da pripadaju profesoru. Raspitao sam se, da li bi profesor ostao i na čaju. Ne možete me zaista osuditi, što sam stavio to pitanje, ako uzmete u obzir, da sam ušao u kuhinju jedino s namjerom, da sam iznesem napolje podnos s čajem za vas i za sebe, ali ne za profesora. Nikakav užitak ne bi mogao nastati iz toga ni za vas, ni za me, ni za profesora, kad bih se nenadano pojavio s čajem, a profesor bi bio ovdje. Smatrat ću činom pravde s vaše strane, ako priznate taj razlog. Dakle, zapitao sam Martu, da li profesor ostaje i na čaju, i dobio sam odgovor: „Na svu sreću ne! Dosta nam je i ovo, osim kada dođe i miss Ann." Na pomolu mogućnosti, koja me je ugrožavala, da ugledam, kako se pojavljuje miss Ann jednoga od mojih dragocjenih dana, htio sam da saznam nešto više o njoj. Osjetio sam izvjesno olakšanje, kada sam doznao, da ona trpi od različitih nezgoda... neke su mentalne, te je sile na upotrebu prevoznog naslonjača, a to je umanjivalo izglede, da ću je ugledati... I eto, to je sve, draga.

— Mali modri dječače, morali biste se stidjeti i sami sebe!

— To mi se i desilo, kad sam vas vidio, kako prelazite preko tratine. Ali ne srdite se, radio sam za vas.

— Za me ?

— Da, draga, nabacio sam nekoliko riječi Marti povodom buntovnih uvojaka njene kose i sugerirao sam joj upotrebu nevidljivih ukosnica. Ako želite, mogu vam povjeriti, kako sam saznao, da postoje „nevidljive" ukosnice, no to je duga historija i nije baš mnogo interesantna; dama, koja joj je glavnim junakom, bila je tetka moje majke.

— Oh, mali modri dječače, — reče miss Charteris smijući se i unatoč svojoj oprečnoj volji, — htjela bih, da ste još onako malen kao moj modri dječačić sa žala dovercourtskoga, da vas ljudski izlupam.

— Pa eto, učinili ste, jamčim vam, upravo ovaj čas i više, nego da ste me izlupali. Učinili ste, da sam prošao najgorih pet minuta, što ih poznam. Christobel, vi ne držite baš pravo do profesora ?

— Da, mali modri dječače, držim mnogo do njega već godinama.

— Da, kao što žena ljubi knjigu, no ne kao što žena ljubi čovjeka.

— Izvolite se izjasniti!

— O, to je nezgodno. Volite li njegova usta, njegove oči, kosu ?

Mladić se gušio i nije išao dalje.

Mis Charteris razmisli i reče promišljeno:

— Čini mi se, da nikada nisam vidjela njegova usta: ima bradu. Oči su mu slabe, ali kroz očale, koje ih skrivaju, čini se, da su pune dobrote. Kosa ? Uistinu je nema ni toliko, da se o njoj može govoriti. Ali sve te stvari malo važe. Njegov je duh plemenit, njegove misli odgovaraju mojima. Ja shvaćam njegov način gledanja na stvari, a on shvaća moj. Bila bi velika prednost, da mogu učiniti život ugodnim i sretnim onomu, za kojega osjećam toliko poštovanja. I već godinama gledam ususret tomu privilegiju, kao ono, što me eventualno ima da zapadne.

— Christobel, — poviče Guy Chelsea, — to je zlo, to je užasno. Ne ću to podnijeti, ne ću toga. Ne ću vam dopustiti, da se žrtvujete starom sasušenom učenjaku.

— Šutite, mali dječače, — reče ona suho. — Hoćete li da me zaista rasrdite ? Profesor nije star: ima tek četrnaest godina više od mene. Vašoj mladosti može da se pedeset godina učini starošću, ali profesor je u punoj snazi svoje dobi. Bojim se, mali modri dječače, da ne ćemo ništa dobiti, ako produžimo ovu diskusiju.

— Ali ne možemo ni da je ovdje prekinemo, — prosvjedova mladić. — A gdje sam ja kod svega toga ?

— Moj modri dječačiću, bojim se, da vas nema nigdje, osim kao drug u jednoj vrlo nježnoj idili, koje ne ću zaboraviti u budućim godinama. Molili ste, da dobijete svojih sedam dana, ja sam vam ih dala, ali nisam se nikada ponijela tako, da vi možete pretpostavljati, da ću reći „da". A sad slušajte, mali modri dječače, i ja ću vam ispovjediti potpunu istinu. Ne vjerujem, da ću se ikada udati za profesora. Ne osjećam se vezanom o njega drugim, nego općenitim uvjerenjem, da svako od nas misli, da onaj drugi čeka na nj. Ne mučite sebi srca nad tim, modri dječačiću, jer je više nego vjerojatno, da se ta stvar ne će nikada dogoditi. Ali da i nema profesora, oh, dragi modri dječačiću, ne bih vas mogla uzeti. Volim svoga modrog dječačića nježnije i dublje, no što sam voljela ikoga na zemlji, ali ne mogu da se udam za jednog modrog dječačića, ma koliko ga nježno ja ljubila. Ja sam gotova žena, i ne bih se mogla sasvim predati nego mužu, za kojega bih osjećala, da mi je ravan i moj gospodar... O, modri dječačiću, vrijeđam vas! Ne mogu podnijeti misao, da vas vrijeđam. Vaša je ljubav tako lijepa; ništa se tako divno ne će opet pojaviti u mom životu. Međutim ja ne mogu da vam časno dam ono, što vi tražite... Dragi modri dječačiću, je li trebalo da vam sve to kažem ranije ?... Ako da, onda treba da mi oprostite.

Mladić se bio digao i stajao pred njom.

— Vi činite uvijek sve dobro, — reče, — i ni u kojem slučaju nemam ja ovdje šta da oprostim. Radio sam kao mlada luda. Čitavo sam vrijeme uzimao kao zajamčene stvari, koje sam želio da budu takve. Šta mora da vi mislite o meni ? Zašto biste držali do mene ? Vi imate svoje duševne darove, svoju lje-

potu, svoj položaj u intelektualnom svijetu, zašto biste držali do mene, Christobel ? Zašto ?

Stajao je pred njom velik, uspravan i neublaživ. Prebujnost mladosti bijaše utrnula na njegovu licu. Po prvi put nije mogla da u njemu vidi svoga malog modrog dječaka.

— Zašto biste do tog držali ? — ponovi.

Ona ustade i uze ga na oko.

— Ali ja držim do toga mnogo, — reče, — i kako se usuđujete govoriti protivno ? Držim do toga nježno i duboko.

— Pooh ! — reče mladić. — Vi sebi zamišljate, da ja imam volju, da se vi udate za malog dječaka brzih nogu, s pijeskom na vršku nosa ? (Nasmijao se stranim izražajem, zaustavi se, pogleda je i udari opet u smijeh.). Maloga idiota, koji je izjavio, da ne voli djevojčice ? Oh, ta recite, gotovo da je već vrijeme, da utečem. Hoćete li me pratiti do ograde ? ... Hvala. Vi ste uvijek čudesno dobri za me. Recite, miss Charteris, smijem li upitati za ime profesorovo ?

— Harvey, — reče ona važno. — Kenrick Harvey.

Nijema tjeskoba, koja joj je stiskala srce, bila je gotovo nesnošljiva. Pa ipak, šta je mogla da rekne ili da učini ? On je prihvatio njenu odluku.

— Harvey ? — prihvati on. — Dakako, poznam ga. Na pogled nije on bog-zna-što, zar ne ? Ali mi smo ga držali dobrim srcem i valjanim čovjekom. Smatrali smo ga zakletim neženjom, ali dakako, nismo znali, da on čeka !

Bili su prispjeli do vratašca. O, hoće li on vidjeti u njenim očima bol, što je neprestano rasla ? Šta gubi ona ? Šta je izgubila ? Zašto se činilo, kao da joj i život hoće da uteče i da ode preko zelene ograde ?

— Zbogom, — reče on, — i zaboravite sve brbljarije, koje sam govorio o Jerihu, snaći će ih sudbina kablića i lopatice ! Bili ste zaista dobri prema meni. I što možete u ovaj čas da učinite najbolje za mene, jest, da zaboravite sve nemoguće stvari, koje sam ja mislio i govorio... Dopustite mi... ja ću zatvoriti vrata...

Podiže ruku do čela, da digne kapu, no bio je gologlav ; opet se nasmije, obrne se na petama i iziđe.

— Mali modri dječače, vratite se ! — reče Christobel.

Ali vrata su se bila zatvorila iza prve njene riječi. Ona ostane sama.

Ovaj put nije čekala. Šta je imalo smisla čekati ?

Ona se vrati i pođe tratinom zaustavljajući se, da pogleda cvijeće po gredicama. Žute ruže bile su još uvijek kao zlato. Male „kako se to zove" dizale su prema nebu svoje purpurne čaške.

Ali mladić bijaše otišao.

Ona dospije do svoga foteja, koji je još stajao tamo, kamo ga je on bio postavio, u gustoj sjeni duda. Osjećala se umorna, izrabljena, ostarjela.

Mladić je bio otišao !

Naslonila se unatrag zaklopivši oči. Ranila ga je tako duboko. Sjećala se svih nježnih pojedinosti, koje joj je bio povjerio. A sad ga je ona okrutno ranila. Kakva li je bila u njega svijetla vjera u život i u ljubav ! Ona je porušila tu vjeru i utrnula tu svjetlost !

Odjednom se ona sjeti molitve, koju je pokojna majka malog modrog dječaka bila napisala na njegovoj knjizi: „Molila sam za tebe, da ti vjera ne klone." A ispod tih riječi bijaše sada napisano njeno vlastito ime : „Christobel". Je li on imao želju da izbriše to ime ? Ne, znala je, da to ne će učiniti. Ništa gorko ni tvrdo nije nikada moglo da postoji u srcu modrog dječačića. To je srce ostalo uvijek zlatno srce nekadanjeg djeteta.

Suze potekoše kroz spuštene vjeđe i stadoše se kotrljati niz obraze.

— O, mali modri dječače, — reče sasvim glasno. — Toliko vas ljubim ! Toliko vas ljubim !

— Znao sam to, draga, — reče jedan glas, — to je jedva vjerojatno, pa ipak sam znao !

Ona otvori oči. Mali modri dječak se vratio ; nije čula njegova laganog koraka po travi. Klečao je na svom omiljelom mjestu, s lijeva njezina foteja i nadnio se nad nju. Iznova je njegovo lice sjalo. Vjera mu nije klonula. Ona ga pogleda u sjajne oči i radost njena vlastitog srca stade je gušiti.

— Mali modri dječače, — prošapće ona, — ne moja usta, jer još nisam sasma vaša. Trebat će da se riješim, znate već : profesora. Ali, mali modri

dječače, ne mogu da se branim, bojim se, da mi srce strašno ne nastrada.

On je ostao šuteći; ali njoj se činilo, da je kliknuo pobjedničkim povikom, koji je ispunio zrak.

Ona se još bolje sagne.

— Ne, Christobel, ne bojte se ništa, ne bojte se prije sedmog dana... Ali sve, što je vaše, dragocjeno mi je.

Nato osjeti, kako joj lagani cjelovi modrog dječačića prelijeću kosom, čelom, očima.

— Drage oči, što plaču poradi mene! — reče on. — O drage oči!

Ona podiže ruku i blago ga ukloni:

— Budite pametni, mali modri dječače, — reče, — i sjednite.

On sklizne po busenu do njenih nogu, naslonivši svoju glavu na Christobelina koljena.

Ona mu pogladi kosu blagom i nježnom rukom. Njen joj se mladi dječačić vratio. O neiskazane sreće! Čemu da se mučimo budućnošću?

— Kako smo bili ludi, — reče on, — kad smo mislili, da se vi i ja možemo ovako rastati!

A nato zaori njegov radosni smijeh kao sretna fanfara.

— Recite, Christobel, to je sad vrlo lijepo, kad mi kažete: „Budite pametni", ali sedmi dan, kad popadaju zidovi i kad uđem u srce utvrde, dat ću vam, upozoravam vas, milijune cjelova, ako to ne budu čak b i l i j u n i.

— Koliko vas ja poznam, mislim, da će to prije biti bilijuni.

Poslije, kad su se još jednom našli uz ogradu i kad se on okrenuo prema njoj, ističući se u okviru vrata, smiješio joj se do vesela viđenja. Bio je to njihov drugi rastanak toga dana, no koliko različit od onoga prvoga! Trebalo je da bude još i jedan treći, prije no što se dan svrši, no oni nisu slutili, da se on približava.

Ali, kako je on stajao uspravan u okviru vrata, u sjaju sunčanih zraka, sretna sigurnost, koju je čitala u očima mladićevim, nenadano prožme Christobelu strahom.

— Oh, mali modri dječače, — reče ona, — budite pametni. Vi ćete opet početi graditi španske dvorove.

Stropoštat će se oko vas. Nisam vam ništa obećala, moj modri dječačiću, i bojim se, da ću biti prisiljena, da pođem za profesora.

— U tom slučaju ću mu, draga, donijeti nov kišobran kao vjenčani dar!...

I mladić se udalji zviždeći. Ali kad se osjetio sigurnim, da ga ona ne može vidjeti, prestade zviždati, i njegov živi i okretni korak odjednom otešča; lice mu postade tjeskobno, korak nesiguran.

„O Bože", molio je mladić idući, „ne dopusti, da je izgubim!"

Nekoliko minuta kasnije bio je predan telegram u ruke Guyja Chelsea. Vijest je dolazila od prijatelja, kojemu je bio povjerio svoj najnoviji aeroplan na čuvanje.

„Uredite po mogućnosti lijet preko La Mancha za popodne."

— Ja ne, ni u kojem slučaju, — reče mladić savijajući brzojavku. — Prekosutra je sedmi dan.

— — — — — — — — — — — — — — —

Večeras je bio kod prijatelja, no zahvatila ga je neprotumačiva uzbuđenost; i tako se već rano oprostio i nešto iza devet sati vratio se u hotel „Biku", gdje mu je vratar predao pismo, doneseno nekoliko časaka ranije, označeno sa „hitno". Rukopis je bio Christobelin.

Guy Chelsea baci cigaretu, razdere naglo omot i pročita. Sadržaj je bio kratak i jasan:

„Treba da vas smjesta vidim. Naći ćete me u vrtu. Christobel."

— — — — — — — — — — — — — — —

Kad joj je mladić bio iščeznuo s vida, miss Charteris prođe kroz ogradu i vrati se polagano zelenim sagom. Ah, kako se taj povratak razlikovao od onoga tako bolnoga, izvršena sat ranije. Ruže su još uvijek otvarale svoja zlatna srca suncu, sićušne „kako se zovu" još su okretale svoje grimizne čaške prema nebu, ali pogled na to cvijeće umjesto da joj je parao srce, budio je u njemu miomirisnu pjesmu ljubavi.

A zašto joj je mali modri dječak bio tako drag? Vidjela ga je, kako se udaljuje velikim koracima, pa ipak je ona još uvijek išla uza nj; slušala je zvuk njegova sretnog smijeha, osjećala, kako joj se njegovi

čisti i žarki cjelovi dotiču čela i očiju; još je naslanjao glavu na njena koljena.

U času, kad je stigla do duda, izlazio je Jenkins žurno iz kuće. Pismo, koje je došao da preda gospođici Charteris, nosilo je, pisano šiljastim i laganim, dobro poznatim rukopisom, oznaku „hitno" u kutu, a u protivnom „žurno", ali poruke gospođice Ann bile su uopće takva karaktera.

— Ne treba čekati, Jenkins.

Bila je sasvim blizu jednoj bujnoj grani duda, listić kao da je mičući se milovalo njenu ponosnu glavu i šaptao joj slatke riječi. Ostade stojeći, da pročita pismo Anne Harvey. I dok je čitala, nestade potpune boje s njena lica. Savivši list, pođe naprijed; bljedilo strave pokrivalo joj je lice. Reče nekoliko riječi kroz prozor Marti, ali je dobro pazila, da odvrati glavu.

— Marto, moram da smjesta odem gospođici Ann. Ako se ne vratim do osam sati, znači, da večeram kod nje.

Zatim pođe, a Marta se obrati Jenkinsu.

Jenkins je posljednja dvadesetičetiri sata živio tako ugodnim životom, da se sam čudio. Nikada, otkad je pozna, nije se Marta pokazala tako ljubezna prema njemu. Već črtvrt sata je, udobno sjedeći u foteju „Windsor", smjestivši se u najljepši kut kuhinje, čitao novine i pušio lulu. Nikada prije nije to bilo dopušteno u kuhinji, ali Marta mu je bila svrsishodljivo izjavila, da može donijeti svoju lulu „pretpostavivši, da ne će biti okapanja s pepelom", dodavši kao tumač neočekivanu obavijest, „da je to dobro za žohare". Jenkinsu nije bilo jasno, u kojem smislu: za njihovo napredovanje ili za njihovo uništenje? Ali iskustvo ga je poučilo, da šuti i da pretpostavlja neizvjesnost bujici Martinih riječi.

Osam je sati odzvonilo, a miss Charteris se nije pojavila.

— Dakle ostaje na večeri kod nje! — izjavi Marta otvorivši bijesno peć i izvadivši pile, koje je bila pažljivo ispekla. — Slavna večera, što će joj tamo dati! Jenkins, možete pojesti kuhanu salatu, ja nemam srca ni da je se dotaknem. A ja sam se nadala, da će ona imati pameti, da ga zadrži na večeri, znajući, da ima pile i variva za dvoje! Vrlo bih rado htjela

znati, šta znači „hitno" i „žurno" gospođice Ann! — nastavi Marta, koja je, kako se čini, nalazila olakšanje u tom, da baca na stol svom snagom, koja se dade složiti s njihovom sigurnošću, tanjure i čaše, koje je bila prostrla za večeru. — „Ona" je bez sumnje pojela biscuit, koji je jedva progutala... Nemam strpljenja s takvim ljudima, pa nemam!

Marta odreza sebi kruha, kao da je bijesna.

U osam i tri četvrta vrati se miss Charteris, a nekoliko časaka kasnije pozove zvonce Jenkinsa. List, koji je imao da odnese, bio je isto tako provižen oznakom „hitno". On ga položi na kuhinjski sto; dok se preoblačio, Marta uze svoje naočale, pročita adresu i pođe za svojim mužem u portirsku sobu.

— Požurite se, moj čovječe, požurite se, ne brinite se za svoj šal. Tko je još trebao šal u mjesecu lipnju? Ne radi se o biscuitu, bez sumnje ne! Da Bog da, nebo smrvilo onu ženu!

— — — — — — — — — — — — — — — —

Četvrt sata iza toga prolazila je visoka bijela silueta šutljivo tratinom, idući prema fotejima pod dudom. Pun mjesec upravo se dizao nad starim, crvenim zidom, skližući se, širok i pozlaćen, između granja. Christobel Charteris je u vrtu čekala malog modrog dječaka.

On je došao.

Tratina se kupala u sjaju mjesečine. Vidjela ga je visoka i vitka, u crnoj i bijeloj večernjoj odjeći, kako šutke prolazi kroz vratašca. Opazila je, da nije bučno zalupio vratima i da je za nju išao polagano. Bio je gologlav i lijepo glatko lice razabiralo se jasno u mjesečevu vidjelu.

Stigavši do duda zaustavi se, nesiguran, ispitujući očima gustu sjenu.

— Christobel? — upita tiho.

— Evo me, dođite, mali modri dječaće!

Približi se pipajući između stolica i uklonivši sto na stranu.

Našao je onu, koju je volio, kako sjedi, gdje ju je bio zatekao, kad je dolazio tri sata ranije.

Mjesečeva zraka prodrijevši kroz lišće pade na Christobelino lice, i on opazi čudnovato njezino bljedilo. Stojeći pred njom, odupro je obje ruke, svaku o jedno krilo foteja, nadnesavši se nad Christobelu.

— Šta je ? — reče nježno. — Šta je, srce moje ? Tako je čudesno divno biti zaželjen i pozvan. No recite mi brzo, da vas ništa ne muči.

Ona ga gledaše nijemo pet, deset, dvadeset sekunda, a nato reče:

— Mali modri dječače, imam nešto da vam kažem. Hoćete li mi pomoći, da vam to reknem ?

— Bez sumnje, ali kako mogu da vam pomognem ?

— Ne znam, — odgovori ona, — oh, ne znam !

On promisli jedan čas, nato sjede na busen njoj do nogu, naslonivši glavu na Christobelina koljena. Ona pređe blago rukom preko njegove kovrčaste kose.

— Šta se dogodilo iza moga odlaska ? — upita mladić.

— Jenkins mi je donio pismo od gospođice Harvey, koja me je zvala, da dođem smjesta k njoj, da mi saopći vanrednu novost, koja se tiče nje, profesora i mene. Pisala je potresnim tonom, draga sirota, ali ona je uvijek više ili manje uznesena. Bila sam tamo, razumije se.

— Pa ? — upita blago mladić.

Stanka, koja je slijedila iza upita, produžila se toliko, te je on shvatio, da treba njegove pomoći. On položi drugu ruku na Christobelinu, onu, koja je držala čipke, što ih je našla na ramenima, i prinese je svojim usnama. Ta je ruka bila mokra od suza.

Mladić se trgne, digne se i oduprijevši se jednom rukom o Christobelina koljena, pokuša da razabere njeno lice.

— Nastavite, draga, — reče, — nastavite !

— Mali modri dječače, — reče miss Charteris, — neki bogati ujak Harveyjevih upravo je umro, ostavivši profesoru znatnu baštinu, dostatnu, da ga može učiniti nezavisnim i od „Fellowshipa" i od Enciklopedije.

— Pa onda ?

— Vrlo su sretni s toga, dakako. Sirota Ann sretnija je, no što sam je ikad vidjela, a glavni uzrok njene radosti je u tom, što je profesor sada u takvu položaju, da se može oženiti.

— Pa onda ?

— Nisam još vidjela profesora, ali miss Ann sva previre od oduševljenja. Rekla mi je zaista dirljivih stvari. Nisam imala ni pojma, da sam toliko

vrijedila za nju kroz sve ove godine... Mali modri dječače ...

— Šta ?

— Bit ću, mislim, prisiljena da pođem za profesora.

Bez odgovora.

— Ne znam, kako bih došla do toga, da vam razjasnim, da rečem, zašto se osjećam toliko vezanom prema njima. Bili su prijatelji mojih roditelja i pokazali mi toliko privrženosti u bolnim časovima, kada sam ostala sama. Miss Ann je bolesnica, sva ovisna o brizi i ljubavi, kojom je okružuju. Ona očekuje, da će boraviti u kući svoga brata. Ona zna, da će je rado tamo viđati. A „njemu" dugujem intelektualno toliko toga. On je zapriječio moj duh, da ne zahiri, da ne učmali kroz sve ove duge godine, on mi je posvetio toliko sati svoga dragocjenog vremena !

Bez odgovora.

Odjednom, u času zatišja među lišćem, mjesečeva zraka pade na uzdignuto lice modrog dječačića, i ona nenadano opazi tjeskobu njegova pogleda.

— Mali modri dječače, to je užasno teško za vas, znam. Na neobičan način, koji ne umijem sebi protumačiti, vi ste predobili moju ličnost. Ona teži za tim, da bude s vama ; ona trpi, ako vi trpite, ona živi o vašoj radosti, ona je mlada s vaše mladosti. Te osjećaje nitko nikada nije mogao učiniti da osjetim... Ali ja mislim, ili bar zamišljam, da moj duh pripada profesoru. On ga je odavna predobio. Mnogo sam ostarjela otada i okusila umornost čekanja, ali gledajući unatrag, sjećam se vremena, kada sam držala, da bi poći za profesora bila najljepša sudbina, koju bi mi život mogao udijeliti !...

Zastala je i čekala.

— „Ličnost" broji, — reče mladić šaptom, — ona čak i užasno broji !"

Bilo je olakšanje, konačno ga čuti, kako govori.

— O, znam, dragi modri dječačiću, ali prije s jednima nego s drugima ; profesor i ja smo udruženi nadasve umom i duhom. I budući da sam tako sigurna te činjenice, manje je teško za me, na izvjesni način odreći se malog modrog dječaka. Ali treba da mi pomognete, jer vas volim, kao što nikada ni-

koga na svijetu nisam voljela i ne ću voljeti nikad više. Ali sam obvezana čašću, da ne izdam čovjeka, koji z n a, da sam ga čekala. Miss Ann mi je priznala večeras, da mu je ona to kazala. Izjavila mi je, da je u prvom zanosu svoje radosti bila prisiljena, da mu to otkrije; bio je tako plašljiv, tako krzmav! Mali modri dječače, da nije bilo toga očitovanja, mislim, da bih se bila povukla. Ali kad on zna, i kad su imali povjerenja u mene, dragi, treba da reknemo večeras jedno drugom „zbogom!" On će mi sutra pisati, da li može doći, a ja ću odgovoriti „da"... Mali modri dječače, je li to vrlo teško ?... Oh! Ne možete li jasno vidjeti, gdje je dužnost ? Ne može biti prave sreće, ako je čovjek promašio u onom, što zna, da je pravedno i istinito... Ne možete li doći do toga, da vam bude jasno, da su kroz sedam godina o n i bili sve za me ? A na vašem računu nema nego sedam dana!

— Vrijeme nema nikakva posla s tim stvarima, Christobel. Vi i ja jesmo „jedno" vječito, nerazrješivo „jedno". Otkrit ćete to, kad bude prekasno. Doba nije ništa! Vrijeme nije ništa! Ljubav je sve!

Ona oklijevaše. Teorije su mladićeve bile tako žive, tako životvorne, tako pouzdane. Nije moglo biti sumnje o trpljenju, koje je dalo Christobeli njenu odluku, ali, govorila je ona u sebi, šta je bilo to trpljenje prema rezultatu, koji bi donosio svima više dobro? A međutim je ta odluka imala naprotiv da znači nenadoknadiv gubitak! Sam žar poleta, koji ju je nosio prema malom modrom dječaku, činio je, te je sumnjala o tom, da bi on mogao biti pravim drugom njena duha. Pa ipak je on bio tako pun pouzdanja, tako siguran sama sebe prema njoj, u svakom pogledu tako stalan, da su oni stvoreni jedno za drugo.

A nato je vidjela Ann Harvey, kako joj govori sklopljenih ruku: „Darling, oprostite mi, ali sam bila prisiljena, da kažem istinu Henriku! On je tako p o n i z a n, tako b o j a ž l j i v, s tolikim pouzdanjem u svoju moć, da se učini ljubljenim. Bila sam prisiljena, da mu otkrijem, da je već godinama vama mnogo stalo do njega. Predraga, uvjeravam vas, da mu nisam rekla ništa više, nego baš koliko je bilo nužno, da u njemu pobudi n a d u i p o u z d a n j e." Vidjela je delikatno navorano lice miss Anne, okupano u suzama, lavendulaste uzlove njene kapice, tajin-

stveni broš s uvojkom kose, koji je pripinjao rubac oko vrata. Prizor je bio kao forografiran u Christobelinu duhu, jer u tom času nada, „mlada nada" predstavljena u malom modrom dječaku bijaše odletjela. Christobel Charteris bijaše uzela na se teret života, život sasma različit od romantične okoline onih sedam dana, što ju je stvorilo smiono pouzdanje njena modrog dječačića.

Čovjek vladalac privlači, ali na kraju računa općenito odnosi pobjedu bojažljivi čovjek. Instinktivno odricanje, koje vlada u srcima odabranih žena, čini, da one lakše popuštaju svojim sklonostima na samilost, nego snazi svojih težnja. U takvu su slučaju brak i mučeništvo — nesvijesno — istoznačni, i ista čista, plemenita srčanost, koja smiješeći se ide na žrtvovanje, stupa istim korakom za oltar. Ali u takvu se slučaju nameće zamršeno pitanje: šta biva iz slomljenoga života „drugog čovjeka" ?

Christobel Charteris bijaše položila ruku na čelo i nije htjela da gleda unatrag.

— Mali modri dječače, — prihvati ona, — treba da mi reknete zbogom i da odete. Vrlo ću skoro uzeti profesora, i ne smijem više da vas vidim; recite zbogom, dragi modri dječačiću!

Tada planu muka mladićeva. Baci ruke oko vrata Christobelina, zaronivši u nijemu agoniju sve dokaze, sve kazuistike, sve obveze prema drugom, utopivši ih u oceanu ljubavi i stradanju. A nato začuje ona mladića, kako moli:

— O Bože, daj mi je! Daj mi je! O Bože, daj mi je!

— Tiho, — reče ona, — tiho!

Smjesta je ušutio. A ona se nadvi i ovi ga svojim rukama, pritisnuvši lice malog modrog dječaka na svoje grudi, štiteći ga nježnošću svojih ruku. Nikada nije potpuniji bio njen mali modri dječak, nego u času, kada ga je čula, kako šapće svoju molitvu bez nade: „O Bože, daj mi je!" To je bio baš onaj modri dječačić, koji se mučio da ponese topovske kuglje, koji je prkosio svijetu, s pijeskom na nosu, s vjerom bez suza u svojim sjajnim očima, a u srcu s nesavladivom srčanošću. Zaboravila je, da je on u muževnoj dobi, zaboravila je molbu čovjeka, kojoj je stavila usuprot odlučnu uskratu; blago ga je ljuljala, kao što je mo-

žda činila u dane, kojih je zauvijek nestalo, njegova mrtva majka!

— O, moj modri dječačiću! Dragi moj modri dječačiću! — reče.

Odjednom osjeti na svomu vratu tople suze malog modrog dječaka.

Tada se, u paroksizmu boli, zaustavi njeno srce. Sva snaga njene ljubavi probudila se i planu u jedan krik.

— Ne, ne mogu to podnijeti! Ne mogu podnijeti. Dragi mali modri dječače, dragi dječače, dobit ćete, što želite... Da, sve. Čujete li, moj modri dječačiću? Sve će biti vaše, darling! Nitko drugi ne broji... Bit ću vaša, vaša!

Ponajprije je zavladala tišina, koja slijedi iza velike odluke. Nato se mladić riješi nježno, ali čvrsto ruku Christobelinih. Stajao je pred njom uspravno, neslomljivo. Zraka mjesečine obasjavala mu je lice, koje je bilo izgubilo svoj izraz krajnje mladosti i odjenulo se novom muževnošću. Bilo je to lice čovjeka, koji je, stvorivši odluku, spreman da joj bude vjeran pod svaku cijenu.

— Ne, Christobel, — reče, — ne, mila moja. Ne bih mogao primiti sreće, pa ni tolike, uz toliku cijenu s vaše strane. Ne bi moglo biti na njoj blagoslova ni mira, ni zadovoljstva za nas, čak ni u našoj velikoj ljubavi, kad biste se, da je postignete, iznevjerili svomu vrhovnom osjećaju dužnosti, svom visokom shvaćanju dobra i zla. Treba vas odlučno dati životu, koji je odabrao vaš duh, i gdje će vaša mila duša moći biti u miru. Kad je tako, ja idem, Christobel, i ne uzbunjujte se poradi mene. Bili ste božanski dobri prema meni, draga, i ja sam vas mnogo uznemirio. Idem u London još ovo veče. Ne ću se vratiti, osim ako me pozovete. Ali kada me zaželite ili zazovete, onda ću, ljubavi moja, doći s kraja svijeta.

Pokloni se, uze u svoje ruke obje Christobeline i prinese ih s poštovanjem, nježno ustima, pritisne ih jedan čas, a nato ih lagano pusti i udalji se.

Ona ga vidje, kako, tako velik i tako uspravan, silazi niz zeleni sag sav obasjan mjesečinom. Vidje ga, kako prolazi ogradu ne obazirući se unatrag. Čula je, kako je zatvara tiho, nepovratno. Tada zaklopi

oči ljuljajući se lagano, kao da joj je mali modri dječak još u naručju, nalazeći utjehu u tom, da ga ljulja.

Ali čovjek, koji je ustao i ostavio je, kad bi bio mogao tako lako iskoristiti njenu slabost i zadobiti je protiv njene savjesti i volje, čovjek, koji je, svladavši svoju vlastitu muku, bio hrabar i odlučan za nju, odnio je sa sobom, izišavši na vratašca, čitavo njeno srce.

Ustavši ostavio je u njenu naručju „modrog dječačića", i ona se molila, da za dugih, teških godina, koje su imale doći, sačuva u svom naručju svoga dragog modrog dječačića.

Ali onaj, koji je odlazio za ljubav njoj ususret samotnu životu, bijaše čovjek, kojega je ona ljubila. Konačno je to znala.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Tako bi veče, tako bi jutro: to bi peti dan.

Šesti dan.

Miss Ann ima mnogo toga da kaže.

Po podne šestoga dana, u vrijeme posvećeno dosad malom modrom dječaku, pošla je Christobel Charteris, odazivajući se novom i hitnom pozivu, na čaj gospođici Ann.

Dan je bio dug, jednolik, bez događaja, iskidan neizvjesnošću o odlasku malog modrog dječaka, u koju se miješao i strah pred pohodom profesora.

Ali prije podne bio je iz Charing Crossa odaslan telegram s plaćenim odgovorom od Guya Chelsea: „Dobro jutro, sve je u redu, odlazim u Folkestone. Pošaljite, molim vas, vijesti o sebi."

Pod okom nepomičnog Jenkinsa i dok je telegrafist čekao, sastavi miss Charteris svoj odgovor: „Vrlo dobro, hvala. Budite pametni u Folkestonu."

Nato, odaslavši vijest, pomisli na više drugih formula za odgovor, koje bi bile rekle više i bolje. Ali onaj kratki i dragocjeni čas, što je bila u dodiru s malim modrim dječakom, tako je naglo iščeznuo; a uz to nije mogao iznijeti u duhu ništa nego obične fraze, kad je Jenkins stajao „na dohvat oružja" pokraj stola, a vani je telegrafist bez prestanka zvonio zvoncem svoga bicikla, da upozori na svoju nazočnost.

Ipak je Christobelino srce bilo okrijepljeno ovim letimičnim dodirom s Guyjem Chelsea. Još mu je bilo stalo do toga, da zna, kako je njoj, i u svojoj muci htio je, da ona zna, da se on ne da preplaviti svojom bolju. „Sve je u redu", kriči u tom valjanom modrom dječačiću, koji je nekada rekao: „Hvala, no ja nosim uvijek svoje terete sam."

Očekivanje pohoda profesorova ili njegova pisma i dalje je uznemirivalo Christobelu sve do časa,

kada je primila od Anne Harvey list, koji joj saopćuje, da je njen brat pozvan u London po poslu i da se ne će vratiti do naveče. Miss Ann je dodala: „Dođite k meni na čaj, drago dijete, imamo m n o g o t o g a da govorimo." Činilo se Christobeli, da miss Ann nema ništa više da doda svemu onomu, što je već bila kazala. Uza sve to je poslušno metnula šešir na glavu i pošla na poziv. Miss Anni je uspjelo da uvjeri prijateljice, da se nikad ne smiju protiviti njezinim željama.

Miss Ann je prozvala svoju villu „Shilsh"*, vrlo zgodno, što se tiče nje same, jer bi joj veći dio vremena prolazio u tom, ili da bi se ispružila u svom salonu na udobnoj sofi, ili da napola sjedi u trskovu naslonjaču u sjeni jedinoga drveta u njenu vrtu, ili se sasma ugodno vozeći vani u prevoznom foteju.

Naprotiv nitko drugi nije smatrao vilu „mjestom počinka". Miss Ann je znala tajnu, da cio svijet drži u neprestanom kretanju, počevši od Eme, dok je ona sama pružala oku umirnu sliku elegantne pasivnosti. Tek što bi stigle prijateljice miss Anne, našle bi pripravljenu kakvu zadaću za sebe: bila bi to neizostavno kakva stvar, koja bi miss Annu bila povjerila komu drugom, da nije slučajno došla neočekivana posjetnica; i uvijek bi one odlazile s dojmom, da su vrlo nesavršeno obavile misiju, koju su prihvatile iz indiskretne revnosti, na štetu koje „druge", koja bi to bila mnogo bolje riješila, a miss Ann bi ostala blaženo nesvjesna, da je ona ma šta od koga tražila. Sa svoje sofe upravljala je svojom okolinom, držeći je uvijek napetu; jedna od njenih omiljelih riječi bila je „jednostavno". „Draga moja, kad ste već tu, ne biste li jednostavno očistili kanarinčevu krletku?" Očistiti krletku, značilo je sitničavu pregledbu male bakrene krlečice, pa više putovanja u prizemlje u potrazi za pijeskom, zrnjem, sjajnim kamenčićima, a često i izlet sve do u susjedni vrt u svrhu dobave kupina. Trebalo je još, kao prido, laskati kanarincu zovući ga njegovim imenom „Sweetie-weet", a miss Ann bi redovno umjela ponoviti te dvije riječi na način, kako ih je izgovarala uslužna prijateljica, ističući s izvjesnom gorčinom fonetsku netočnost izgovora.

* Mjesto počinka.

Kad je konačno sve bilo svršeno, preostalo bi, da se krletka donese gospođici Ann, da se podvrgne njenu budnom nadzoru. Ona bi gotovo uvijek pronašla, da su šipčice bile metnute natrag na svoje mjesto, prije nego što su se osušile. „A međutim, kao što ne bi ni trebalo do vas poučavam, ništa nije pogubnije za Sweetie-weeta nego vlažnost za njegove cape." Dosljedno tomu trebalo je smjesta dignuti sve šipčice i odnijeti ih, da se suše na kuhinjskoj vatri.

Kad je druga instalacija šipčica bila dovršena i krletka obješena o bakreni lanac ispred suncem obasjanog prozora, „Sweetie-weet" bi udario u crescendo ćurlika, „himnu pohvala", uvjeravala je miss Anu, u čast izgnjavljenoj prijateljici, koja bi brisala rupčićem ogrebine na ruci i pokušavala da se nasmiješi na povjerljivo otkrivanje sa strane miss Ann o svemu onomu, što će reći Ema, kad vidi, da joj je oteta povlastica i užitak, da čisti krletku Sweetie-weetovu. Da, istina je bila u tom, da je za sušenja šipčica na kuhinjskoj vatri nesretna Ema sasula na Sweetie-weeta želje, koje se nisu mogle saopćiti miss Ani, ali u kojima je prijateljica, koja se bila žrtvovala, našla izvjesni užitak.

Kad je Christobel Charteris prispjela u „Shiloh", našla je miss Anu, sasma krhka i eterična izgleda, ispruženu na kanapeju od zelenog baršuna; lagan shotlandski šal pokrivao joj je ramena i bio je pripet najvećim i najtajinstvenijim od njenih broševa „s uvojkom kose", ovalan broš optočen zlatom pokazujući „žalobnu vrbu" od plave kose, savijenu nad sarkofagom od smeđe kose, dok je mjesečev srp od sijede kose bdio nad njima. Ova žalobna zbirka porodične kose djelovala je tajinstvenom fascinacijom na djecu, koju bi roditelji poveli u pohode gospođici Anni, i koja bi se poslušno približavala kanapeju, da jasnije vide hijeroglife, koji su ih toliko zanimali.

Ni sama Christobel nije mogla da ne podlegne privlačivosti ovoga groblja od kose, budući da je opazila, da je ovaj znak bio istaknut uvijek u dane koji su bili određeni za velika uzbuđenja. I tako je na sam vidik toga broša bila već spremna na plačljivi smiješak, uz koji joj je miss Ann dala znak, da zatvori vrata. A nato raskrilivši ruke reče tronuto:

Slatka sestro, dajte, da vas privinem na svoje srce.

Christobel se trgnula čuvši, kako je miss Ann naziva „sestrom". Mali modri dječak bio je učinio, da se osjećala tako mladom, njegovom vršnjakinjom, te bi joj se, da ju je miss Ann nazvala kćerkom ili čak unukom, ta riječ bila učinila prikladnijom. Už to je njezin visoki stas pružao zapreku grljenju, koje je predložila miss Ann.

Uza sve to je kleknula do sofe i dopustila, da je miss Ann u obrocima pritisne na svoje srce. Našavši zatim fini rupčić miss Ane i predavši joj ga, sjede na nisku stolicu uz počivaljku i sačeka razjašnjenja o projektima glede njene budućnosti.

Miss Ann je neko vrijeme tiho plakala. Christobel je ostala u šutnji. Njeno nedavno iskustvo o suzama, koje je izmamila onako duboka duševna muka, otešćavalo joj je simpatiju prema suzama, koje su tekle bez razloga, pokupljene u parfimiran rupčić. I tako je čekala šuteći, dok je miss Ann plakala.

Soba je bila u dubokoj tišini. Buka, koja je svagdje pratila ulaz malog modrog dječaka, bila bi ovdje gromorna u svojoj veseloj nepredviđenosti. Na samu tu pomisao prestade Christobelino srce kucati. Ali taj salon bio je mjesto, u koje ne će nikada modri dječačić doći sa svojim ulaskom, bučnim ili šutljivim, pa onda, mali je modri dječak bio otišao. O, tužna svijeta, tako mračna, tako šutljiva! Mali je modri dječak otišao! Sweetie-weet sagnu glavu i zazviždi pitajući: po njegovu je mišljenju tišina trajala dosta dugo. Miss Ann obriše oči, nastojeći da savlada čuvstva i progovori glasom, koji je još drhtao.

— Drago dijete, — reče, — htjela bih jednostavno da umotate ovu knjigu za me. Ema mi je više puta ponudila, da će to učiniti, ali ja sam odgovorila: „Ne, Ema, treba to ostaviti za Christobelu, ne znam, šta bi ona rekla, kad biste vi bili toliko preuzetni, da omatate moje knjige!" Ema je uvijek puna dobre volje, ali nema ni potrebite inteligencije ni metode za valjano omatanje knjige. Ako se hoćete jednostavno popeti gore do moje sobe, drago dijete, vidjet ćete lijep komad smeđega papira, koji sam ostavila za tu svrhu... Mir, Sweetie-weet! Christobel zna, da si ti sretan, što je vidiš... papir je na kanapeju za paravanom, ili u ponižem lijevom pretincu moje komode, između prozora i peći. Oh! Šta li se je stvari

zbilo za ova dvadesetičetiri sata! Škarice su, draga, obješene na klincu u portirskoj sobi: za rezanje grubog smeđeg papira trebaju velike proste škare. Koliko su neobični putovi Providnosti, draga Christobel! Ljepilo je u malom pregratku ispod stepenica.

Kad je miss Charteris svršila s omatanjem knjige, upotrebivši za to potrebitu inteligenciju i metodu, ona poduze mjere, da predusretne kakav novi zahtjev, i reče čvrsto:

— Želim sada, da zapodjenem s vama ozbiljan razgovor. Ann, jeste li vi sigurni, da ste rekli svomu bratu, da je meni već godinama stalo do njega?

— Darling, dragi Kenrik bio je tako neodlučan, tako nesposoban da vjeruje, da bi on imao bilo kakve privlačivosti.

— Držite li, da ste radili lojalno prema jednoj ženi, — ako je stvar istinita, — kada ste kazali čovjeku, koji od nje nikada nije tražio njezinu naklonost, da mu ta naklonost pripada već odavna?

— Drago dijete, kako vi krupno prikazujete stvari! Ja sam samo natuknula, šapnula, dala najdiskretnije podatke o vašim osjećajima, koje sam poznavala. Jer vi ljubite moga brata, zar ne, draga Christobel?

— Mislim, — reče polagano miss Charteris, važući svaku svoju riječ, — mislim, da ljubim profesora, kao što žena voli knjigu.

Časak tjeskobne tišine zavladao je u salonu miss Ane.

Christobel je gledala preda se, ozbiljna vedrina joj je obasjavala lice: činilo joj se, kao da ju je odjednom na putu dužnosti zaslijepilo svjetlo unutarnjeg otkrivenja.

Blijedomodrim očima gospođice Ann prođe tračak nervozne tjeskobe.

Sweetie-weet zažviždi pitajući. A nato miss Ann pribere svoj duh, sklopivši ruke: „Oh! lijepe li definicije, šta može da bude čišće, savršenije?"

Miss Charteris je poznavala sasvim drukčiju vrstu ljubavi, koja je bila apsolutno čista i savršena, no to je bila ljubav, koju je ona odbila!

— Žena se ne može baš udati za knjigu, — reče ona.

Miss Ann povikne sitno:

— Drago dijete, — reče, — nijedan se simbol, ma kako lijep bio, ne smije predaleko tjerati. Vaša odlična oznaka vaše ljubavi prema Kenriku nas uvjerava, da će vaše sjedinjenje s njim biti potpuno zadovoljstvo duha, a duh, taj toliko nježni instrumenat, udešen u skladu s intelektualnim sferama, duh je sve što broji.

— Tijelo broji također, — reče miss Charteris, i oči joj se zasjaše na pomen riječi maloga modrog dječaka, kako „ličnost broji užasno".

Sluh gospođice Ann bijaše upravo natprirodno izoštren; ona se trgnu:

— Moja draga Christobel, — kakav je to izraz! — pa ne mislite li, da u sadanjim prilikama spominjanje tijela graniči s nepristojnošću?

Miss Charteris se naglo okrene, njeno se lijepo lice zarumeni, iskra srditosti sinu joj iz očiju. Ali stara žena, ispružena na sofi, bijaše tako malena i činila se tako krhka; bilo bi i suviše lako uvrijediti je, uništiti je, a to bi bio čin nedostojan stvora jaka, koji ima životno iskustvo. A nato predoči sebi spomen na mala modra leđa savijena od stida i žalosti, malo nesavladivo lice, srčano malo srce, koje je čuvalo svoju vjeru u Boga, moleći s pouzdanjem, dok ga je nekaka dadilja amo tamo turala. I miss Charteris savlada svoju srdžbu.

— Draga Ann, — reče blago, — mislite li zaista, da bi vaš brat bio vrlo razočaran, kad bi me zaprosio, šta nije dosad još učinio, a ja mu odgovorila, da mislim, kako je bolje, da ne mijenjamo značaj naših odnosa?

— Milo moje dijete, — povika miss Ann, a broš joj se odjednom otvori kao da hoće da naglasi njeno iznenađenje i užas. — Moje milo dijete, pomislite, s kakvim je strpljenjem čekao! Sjetite se dugih godina! Sjetite se!

— Da, znam, — reče miss Charteris. — Rekli ste mi sve to sinoć. Ali meni se čini, da bi čovjek, koji je čekao dvanaest godina, mogao čekati još dvadeset!

— To bi i bio učinio, — ustvrdi miss Ann. — Bez ikakve sumnje, da nije bilo sretne baštine, koja mu dopušta, da se smjesta oženi, dragi bi Kenrik čekao dvadeset godina. Ali zašto

biste činili, da čeka duže, zar dvanaest godina nije dosta ?

Miss Charteris se nasmiješi.

— Dvanaest dana čini se dugo za neke, — reče ona blago. — Nemam nikakve želje, da ga silim na čekanje. Ali treba da se sjetite, Ann, da mi profesor sve do sada nije nikada rekao ni jedne riječi o ljubavi.

— Drago dijete, — reče miss Ann sa žarom, — on bi vas bio danas potražio, ali su ga neuklonive okolnosti pozvale u London. Znam, da vam namjerava večeras pisati, i, ako mu dopustite, pohodit će vas sutra. Oh, darling, ne ćete nas valjda razočarati. Imali smo takvo pouzdanje u vas; vjerovali smo u vas! Čovjek manje osjetljivo savjestan od Kenrika bi bio mogao pokušati, da vas obveže obećanjem, prije nego što bi bio u položaju, da vam ponudi brak. Pomislite na sve nade, na sve osnove, koje ovise o našoj vjernosti!

Tu se miss Ann stade rastapati u suzama, no ne ustavljajući stoga bujicu svoje rječitosti:

— Ah, drago dijete, pred pet godina ste mi, na koljenima, pokraj ove sofe, kazali: „Ann, mislim, da bi se ma koja žena mogla smatrati ponosnom, da postane ženom profesorovom!"

— Nisam to zaboravila, mislim tako i sada.

— Dakle, — reče miss Ann kroz suze, — onda ćete uzeti Kenrika ?

Christobel Charteris zastade i ostade čas nepomična usred male sobe natrpane besposlicama: paprati u seljačkim, rukom obojenim lončićima, uokvirene fotografije, sila različitih stolica, koje su i same prenatrpane udivljenja vrijednim mnoštvom jastučića. Salon miss Ane činio je nešto malo dojam dobrotvornog bazara. Čovjek bi u duhu prolazio njim nemogući otkriti stvar, za koju bi imao volju da je kupi.

Christobel Charteris, visoka i veličajna u svojoj jednostavnoj bijeloj opravi, činila se, kao da je loše presađena usred čitave te sitničave elegancije. Kako je rekao Guy Chelsea, djedovski dom, koji joj je nudio, bijaše okvir, koji je odgovarao njenoj veličanstvenoj draži. Ali ona je otpremila mladića sa svim njegovim španskim dvorcima. Zrak i okolina „Shiloha" bijaše ubuduće ona, kojoj je trebalo da se podredi

njen istančani ukus! Miss Ann je očekivala, da će živjeti u kući profesorovoj.

— Dakle ćete uzeti Kenrika ? — prošapta miss Ann kroz svoj vezeni rupčić.

Christobel se sagne i zatvori tajinstveni broš.

— Draga Ann, — reče, — prestupna godina dolazi tek 19**, i čekajući nju profesor me nije zaprosio.

Lice miss Ane odjednom se razvedri; veselo se smiješeći otare posljednje suze.

— Ah, zločesta! — reče ona. — Zločesta, što me silite, da vam otkrivam. Ali kad već hoćete da znate, pisat će vam večeras. Ali nikad ne smijete dati da nasluti, da sam vas o tom obavijestila! A sada bih htjela, da mi razastrete Spectator, postavljen je na onoj divnoj vezenoj mapi, koju mi je poslalo o Božiću ono drago stvorenje, lady Goldsmith. Ema, koja je vrlo brižljiva, položila je novine onamo, dok se Sweetie-weet kupao. Mali miljenik, zabavno je gledati ga, kako se prevrće i leprša. Lady Goldsmith toliko poštuje Kenrika. Prvi put, što ga je susrela, bila je neobično dirnuta njegovim inteligentnim izražajem lica. Sjedjela je sučelice njemu na banketu u Guild Hallu i povjerila mi je, da je sam pogled na moga brata dostajao, da ukloni svaku sklonost za hranu, osim za duševnu hranu, koju da on umije tako dobro pribavljati. Našla sam, da je taj osjećaj vrlo dobro izražen, naročito kad dolazi od lica više materijalna, kao što je lady Goldsmith. Zar ne, može se kazati, da je lady Goldsmith „materijalna" po izgledu ? Oh, vi je ne poznajete iz viđenja. Čudim se. Kao „žena" profesorova uskoro ćete poznavati po viđenju sve te odlične ličnosti. Nesumnjivo je ona materijalna po vanjštini; i tako, dolazeći od nje, osjećaj, koji je objavila, bio je poklon, s kojim se možemo vi i ja, drago dijete, ponositi... Ah! Novine su ostale još uvijek vlažne ? Zločesti Sweetie-weet! Ne mislite li, da bi bilo pametno odnijeti jednostavno Spectator, da se osuši na kuhinjskoj vatri. Čula sam o nesrećama, koje su se dešavale uslijed baratanja s vlažnim novinama. Dragocjeno dijete, ne možemo vama dopustiti, da se izvrgnete toj opasnosti. Šta bi rekao Kenrik ? Ali kad listovi budu apsolutno suhi, htjela bih, da mi protumačite smisao

članka o „Istočnoj literaturi i modernoj misli". Kenrik mi kaže, da ste ga čitali. Htio bi, da sa mnom raspravlja o njemu. Ne mogu zaista da preduzmem, da ga temeljito pročitam. Nisam smogla vremena. Ipak treba da se pripravim, da o tom inteligentno govorim s bratom, kada me pohodi. Doći će možda večeras, umoran od dnevnog posla u gradu i s potrebom malo intelektualnog razgovora, treba da budem spremna.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Sat kasnije se, umorna tijelom i duhom, miss Charteris vraćala pješice kući. Zaokoliši, da uđe s donje strane u vrt kroz stražnja vratašca. Otvori ih i uđe. Rukovet svjetlosti prosuo se po zelenom sagu; male „kako ih zovete" dizale su svoje grimizne glave put neba. Christobel se zaustavi, da se osvjedoči o vidiku, koji je malom modrom dječaku pružala ova mirna samoća zelenila u času, kada bi dnevno onuda ulazio. Pred njom su se pružale gredice po starinskoj modi, dud sa širokim ograncima, a u dnu bijela kuća sa zelenim žaluzijama i izobičajenim izgledom. Znala je, da je Guy Chelsea imao umjetničko oko i živ osjećaj za boje, i pomisli, da ne bi bila ni najmanje iznenađena, kada bi jednoga dana vidjela u „New Gallery" sliku svoga „ograđenog vrta". Mali modri dječak već je izlagao, i slučaj je jednom naveo Christobelu, te je jednom otkrila jedno djelo svoga „modrog dječačića" u Dovercourtu. Slika je bila smještena na vršku, i Christobel je nije bila zaboravila, cijeneći njen živi pjesnički osjećaj. Za ovih posljednjih dana čekala je, da joj mladić saopći, da je bio izložio sliku u „Akademiji", i hitila je, da mu kaže, koliko joj se mnogo divila. Ali predmet „slika" nije se pružio u njihovu razgovoru i mladiću nije palo na um, da ga spominje. Nikada nije od svoje pobude govorio o stvarima, koje se tiču njega, ali je srdačno odgovarao na pitanja, koja bi mu se postavljala.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Ostala je nepomična pod lukom starog crvenog zida, dok su sve njene misli naglo slijedile jedna drugu u njenu duhu. Ovako stojeći bila bi prikazivala divnu sliku očima nekoga, tko bi sjedio pod dudom, gledajući prema ogradi.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Ljubljeni je glas odzvanjao u njenim ušima.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Blaga se toplina dizala u srcu Christobelinu... Tada se odjednom sjeti, da ona više nema malog modrog dječaka. Ona ga je pustila da ode i po svoj će prilici ona uzeti profesora. Nije imala hrabrosti, da svom svojom dušom ushtjedne, da Guy Chelsea ostane, sve do časa, kada je on, dokazavši muževnu volju, ustao i otišao. A onda je već bilo prekasno! Je li zaista bilo prekasno? Kada bi mali modri dječak došao, da zastupa svoju stvar? Kada bi ga mogla još jednom čuti, kako kaže: „Dob nije ništa! Vrijeme nije ništa! Ljubav je sve!" — zar ne bi odgovorila:

— Da, Guy, ljubav je sve!

Krv udari u ponosno lice Christobelino; ime čovjeka, kojega je ljubila, nesvjesno se pojavilo pred njezinim duhom. Nikada još nije to ime prošlo preko njenih usana. Da ga je tako prirodno ovako nazivala u svom srcu, bilo joj je novo otkrivenje.

Zatvori lagano ogradu, pazeći, da je ne zalupi. Kada je prelazila tratinu, zaustavi joj se srce. Bez sumnje ju je on čekao pod dudom. Jedva se je usudila pogledati preda se, u sebi tako stalna, da je on tu... Da, znala je, da je tu... da se vratio. Nije mogao ostati daleko od nje šesti dan. Zar nije bio navijestio, da će svaki dan obići opsjednuti grad. Ah, hrabra izraelska vojska! Evo joj Jeriho izlazi u susret. Zašto je dopustila Ani Harvey, da je zadrži tako kasno? Zašto je izišla iz ograđenog vrta u čas određen za malog modrog dječaka? Trebala je znati, da on dolazi... Ne bi li pošla pokraj duda, kao da ide prema kući, samo poradi radosti, da čuje poziv: „Christobel!" Ne, kad zna, da je on tu, ne bi to bilo baš potpuno lojalno, a njih dvoje bili su uvijek lojalni jedno prema drugomu. Zadržavši dah zaustavi se pod širokim granjem. Obrazi su joj gorjeli, usne su joj bile poluotvorene; oči su joj sjale od ljubavi i nade. Podiže jednu granu, koja je visjela, i prođe ispod nje.

Njihove stolice, njegova i njezina, bile su tu. Ali mali modri dječak, vjeran svomu odricanju, nije se vratio!

— — — — — — — — — — — — — — — —

U jednom času pope se do kuće.

Brzojavka ju je čekala na stolu u predvorju. Znala je smjesta, otkuda je došla. Samo jedno lice na svijetu moglo je da vodi korespondenciju brzojavno. „Odgovor plaćen" bilo je na omotu.

Najprije je ostala nepomična, nato polagano otvori telegram. Brzojavka, koja dolazi od malog modrog dječaka, ljupko joj je dozivala u pamet spontanost kretnja, koja ga je odlikovala, i kako bi on, prije nego što bi ona i naslutila njegovu namjeru, skočio sa stolca i već sjedio njoj do nogu.

Razastre polagano list, okrene se k prozoru i pročita:

„Kako ste, dear ? Recite mi, molim vas. Poduzimam svoj veliki lijet sutra i imam čvrstu namjeru, da udarim rekord. Zaželite mi dobar uspjeh."

Uzela je list, koji je čekao, i napisala:

„Vrlo dobro, dobar uspjeh, ali molim vas, budite pametni, mali modri dječače."

Oklijevala je, prije nego što je napisala prijateljsko ime, kojim ga je s užitkom tako često nazivala, ali taj je telegram tako odavao sne maloga modrog dječaka. Pa onda, bolje je, da ne sazna ništa o „čovjeku, kojega je ljubila" i koji je bio izišao kroz ogradu ; bolje je, da ne zna, kako bi ga bila nazvala, da ga je čas prije našla pod dudom. Vjerojatno, vrlo vjerojatno, uzet će profesora i u tom slučaju ne bi više nikad zvala malog modrog dječaka drukčije, nego malim modrim dječakom. I tako mu je u brzojavci dala to ime kao uzvrat za njegovo smiono „dear". Nato iziđe i odnese sama svoju brzojavku na poštu, nalazeći utjehu u tom, da učini štagod, ma i najneznatnije, za onoga, koga je ljubila.

Vrati se, preobuče se za večer i večera. Bila je okrutno umorna ; a jedna je rečenica navirala i uzmicala po njenu izmorenom mozgu. Izvršit će sutra veliki lijet... izvršit će sutra veliki lijet... mali modri dječak će potući rekord.

U mirnoj atmosferi svoga salona pokuša miss Charteris da čita, ali između njenih očiju i štampane stranice igrala je u ognjenim slovima rečenica: letjet će sutra!

Siđe u vrt sve do stolica pod dudom. Tamo je bilo svježije ; ali samoća, koja je tamo vladala, prouzroči joj nesnošljivu tjeskobu.

Hodala je duž zelenog saga, okupana čitava u srebrenom sjaju mjesečine. „Sutra će poduzeti veliki lijet ; udarit će rekord."

Vrati se i pođe u svoju sobu. Ispruživši se u tmini uzalud je pokušavala da zaspe. Ako se vijak slomi, ako se namjeri na protivne struje, ako ga izda ravnalo ? Sjetila se svih potankosti, koje im je kazao, njoj i Mollie, onda kada ga je slušala u misli, da je zaljubljen u Mollie, premda je on čitavo to vrijeme bio njen „mali modri dječak"... i tona, kojim je bio rekao: „Onda je, dakako, sve gotovo, ali treba da bude prvoboraca !"

Konačno nije mogla da podnese pritisak, koji ju je gušio, zapali svijeću i ustade. Ode ravno do svoje male ljekarne i učini nešto, na što nikada u svom životu nije ni pomislila : progutala je dozu napitka za uspavljivanje. Lijek je pripadao miss Ani, koja ga je ostavila tu prilikom nedavnog pohoda. Miss Charteris je znala, da je napitak sastavljen u prvom redu od bromurala, te je bio bezopasan, ali uspješan.

Utrne svjetlo i ispruži se u mraku.

Bromural započe djelovati.

Ponajprije se misao, koja ju je progonila, stiša.

Odsutni „mali modri dječak" se približi, nadnese se nad nju, kleknuvši do nje.

Ona mu je govorila blago, vlastiti joj se glas činio dalek, izmijenjen : »Budite pametni, mali modri dječače,« govorila je. »Mogli biste dakako udariti rekord, samo ne skršite sami sebe... jer to bi značilo istim udarcem skršiti moje srce."

Dojam je bromurala zastao, ritmično udaranje je šumilo u Christobelinim ušima. Bila je to buka od aeroplana modrog dječačića, ali, čudnovata stvar, aeroplan se bio digao u zrak bez pilota. Bila je svjesna, da dolazi san, donoseći svoj milosrdni zaborav. Pa ipak je bila suviše sretna, a da bi željela spavati.

Mali se modri dječak približi još više.

— Oh, mali modri dječače, — šaptala je u tmini, — toliko vas volim, toliko vas volim !

— Znam, dear, — odgovori mali modri mlađić, — ma kako to bilo nevjerojatno, Christobel, znam, da me volite.

Nato joj ovije ruku oko vrata.

I na taj je način, premda je u istinu bio vrlo daleko, mali modri dječak izvršio svoj pohod oko opsjednutoga grada!

— — — — — — — — — — — — — — — —

Tako bi veče, tako bi jutro: to bi šesti dan.

Međučin.

Kad se probudimo . . . u snu!

Kad je miss Charteris otvorila oči, sunce je ulazilo u mlazovima u njenu sobu. Svijest, da je spavala teškim i nenormalnim snom, tištila ju je. Nije čula, da je ulazila Marta, ali su zastori bili dignuti, a njen čaj, smješten na malom poslužavniku uz postelju, bio je još topao.

Popila ga je šalicu i zamijetila osjećaj, da je riješena učinaka bromurala.

Obuče se i siđe dolje.

Na stolu, prostrtu za doručak, nađe uz svoj tanjur list od profesora. Kad je nalila sebi kave i namazala kruh maslacem, otvori ga.

List je bio točno onakav, kakav je ona sebi uvijek zamišljala da bi ga mogao napisati profesor, ako bi ikad došao do toga, da je zaprosi. Dozivao joj je u pamet njihovo dugo prijateljstvo i šta je ono značilo za njih dvoje. Dodao je, da se uvijek nadao, da će veza moći postati intimnija, ali da se nije smatrao ovlaštenim da traži tu čast, prije nego što bi dospio u položaj, da joj može ponuditi dom dostojan nje. Danas to može da učini, i stoga hiti da se zauzme za svoju stvar, premda je svijestan, da ima u njemu malo toga, što bi moglo pobuditi naklonost žene, ipak je njegova najživlja nada u tom, da mu uspije zadobiti je. Miss Charteris ga je primila za intelektualnog vođu i druga kroz toliko godina. Ako bi danas mislila, da se može povjeriti njemu za intimnije veze, on bi se trudio, da je nikada ne razočara i da je ne izda.

List je bio potpisan:

„U iskrenoj odanosti Vaš

Kenrik Harvey."

U post-scriptumu je molio dopuštenje, da je smije pohoditi istoga dana u običajni sat, da primi njen odgovor. Miss Charteris napiše kratak list sa zahvalom i poštovanjem, dopuštajući profesoru, da dođe u tri sata.

Profesor je došao u tri sata. Kucnuo je alkom, zazvonio i ostao dugo u trijemu čeprkajući po držalu za kišobrane; činilo se, da je zaokupljen tim, da svakomu kišobranu izmijeni mjesto. Konačno se pojavi na vratima salona, gdje ga je miss Charteris čekala. Bio je do skrajnosti nervozan i ponovio je u biti svoje pismo, samo u manje zgodnim izrazima. Natuknuo je nešto i o miss Ani i o velikoj sreći, koju bi za nju značilo, da stekne Christobelu za sestru, ali ni u njegovu razgovoru kao ni u njegovu pismu nije pao ni najmanji spomen o tom, da bi mu miss Ann bila saopćila šta o osjećajima Christobelinim, i ona joj je bila zahvalna na toj šutnji.

Tek što je profesor svršio sa svojim koprcanjem po močvari osjećaja i stupio na čvrsto tlo izravnog pitanja, miss Charteris odgovori jasno i pristade na profesorovu prosidbu.

On ustade, uze Christobelinu ruku i zadrža je nekoliko sekunda u svojoj, gledajući je u isto vrijeme kroz svoje izbočene naočale s velikim osjećanjem... nato je dosta nespretno poljubi u čelo i pohiti, da sjedne natrag.

Iza toga bi bila nastala nešto neprilična tišina, da nije profesoru došlo neko nadahnuće.

Izvadivši iz jednoga od svojih džepova neku knjigu pogleda Christobelu, kao što gledamo dijete, za koje imamo u pripravi ugodno iznenađenje.

— Dovršivši ovu... stvar na način, koji zadovoljava, draga moja Christobel, ne bismo li držali... vrlo okrepnim, da provedemo jedan sat prevodeći perzijski?

Miss Charteris smjesta izjavi, da je istoga mišljenja, ali dok je profesor čitao, prevodio, komentirao, opširno tumačeći ljepotu izvjesnih mjesta, duh je slušateljice lutao naokolo.

Ona zateče sebe u tom, kako zamišlja „malog modrog dječaka" u sličnim prilikama: kako bi se on vladao tokom prvoga sata zaruka, šta bi bio rekao, šta bi učinio. Bilo je nešto neizvjesnosti glede ov

posljednje točke, budući da nije još nikada vidjela malog modrog dječaka bez brnice. Ali se odjednom sjeti „milijuna ili možda bilijuna?" i ta uspomena izazva naglu reakciju, te ona prasne u smijeh.

Profesor se zaustavi i podiže začuđeno oči i nato se nasmiješi praštajući.

— Moja draga Christobel, ovo mjesto nije humoristično, — reče on.

— Znam, — odgovori miss Charteris, — i molim, da mi oprostite. Nehotice sam se nasmijala.

Profesor se ponovno lati čitanja. Ne, nije bila sasvim sigurna, kako bi „mali modri dječak" bio postupao, ali je vrlo dobro znala, šta bi on bio rekao.

A što bi on bio rekao, to je bilo zatvoreno pismo za profesora.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Nato navališe događaji jedan za drugim tako naglo, da je sve za gospođicu Charteris zadobilo dojam sna. Osjetila se ščepanom u željezni zagrljaj volje miss Ane, koja je dosad bila brižno zamotana u shetland i u čipke. Sada je shvaćala, zašto je stara majka Emina bila osuđena da umre sama u nekom malom nortcumberlandskom zaseoku; Ema, bijedna duša, bijaše suviše predana svojoj gospodarici, da zamoli sedmicu dopusta, da uzmogne njegovati svoju majku. Ema je iza toga događaja ostala sva slomljena, i Christobeli je danas bilo jasno, kako je nemogućno bilo komu, da zatraži od miss Ane kakvu stvar, koju je Ann odlučila da ne da.

Christobel i profesor postali su lutke, koji su vodile delikatne ruke miss Anine. Miss Ann je, ispružena na svojoj počivaljci, vukla končiće. Profesor je plesao, jer nije uopće imao rasuđivanje o tom, da pleše; a miss Charteris zato, jer nije imala srca, da se odupre. „Mali modri dječak" je izišao iz njena života, i sve joj je iza toga postalo svejedno. Bila je njena dužnost, da uzme profesora, a odgađajući vršenje svoje dužnosti ne dobivamo ništa. Ali miss Ann je upravo navalila, da se vjenčanje održi u osam dana. Miss Ann je bila ona, koja joj je dozvala u pamet, da su velike ferije upravo počele, te profesor može lako da otputuje, a trebalo bi nužno da ode u Bruselj, poradi izvjesnih podataka za svoju Enciklopediju. Miss Ann je bila ona, koja je navela na to, da se

uteku „naročitom dopuštenju"*, i koja je isposlovala od Christobele, da se ona odrekne toga, da bi je vjenčao njen brat biskup. Miss Ann umalo da nije dobila živčanu krizu na spomen Irske, gdje se nalazio na putovanju za razonodu taj siromah biskup, i Christobel je popustila to više, što je dolazak njena brata značio i dolazak Mollie, koje bi nazočnost, sve kad bi se ona i ustegla od prigovora, dovela do suviše bolnih uspomena na „malog modrog dječaka."

I tako se zbilo, s čudnovatim osjećajem nerealnosti, da se miss Charteris, koja bi u Cambridgeu imala najpopularnije vjenčanje s prepunom crkvom, našla u ulozi vjerenice o bok profesoru, u loše prozračenoj crkvi, u 10 sati u jutro, dok je vršio obred neki stari clergyman, kojega ona nikad prije nije vidjela, napola gluh i slijep, i daleko ispod svoje zadaće; miss Ann i njena vjerna Ema u klupi sa strane, a Jenkins, dišući vrlo žestoko, s protivne strane. Marta bi bila htjela da bude nazočna, i kad ju je miss Charteris dala dozvati, da joj rekne zbogom, Marta se, očito užasno raspoložena i mrzovoljasta, konačno raspalila i zavikala: „A on?" i prebacivši pregaču preko glave, izašla je jecajući i ponavljajući:

„A on, šta radite s njim?"

Svaki okret kola, koji ju je približavao „Shilohu", kamo je išla po miss Anu, kao da je Christobeli ponavljao pitanje: „A on, šta radite s njim?" Ali zar je nije on ostavio, da ona uzmogne izvršiti ono, što je mislila, da je njena dužnost?

Uza sve to je žestoko očitovanje Martinih osjećaja neobično približilo „malog modrog dječaka", i dok je išla u crkvu, Christobel je imala dojam, kao da je on uz nju.

Njena je misao bludila na daleko, dok se čitala propovijed. Usred teške more ovoga vjenčanja činilo joj se, da ona pri tom nema nikakve važne uloge. „Mali modri dječak" imao je da odjednom iskrsne, a s njim bi ušla i zraka sunca. On bi pošao sasvim ravno prema njoj i rekao joj: „Dosta nam je svega toga, Christobel." Tada bi se svi probudili, a on bi je odnio

* Da se naime mogu vjenčati u kraćem roku, no što je propisano.

u svoj auto, i ona bi mu rekla: „Mali modri dječače, ne prevršite redovnu brzinu."

Ali „mali modri dječak" nije odjednom iskrsnuo i ruke su profesorove, uvećane parom bijelih rukavica, grozničavo lomatale, jer mu je direktno postavio jedno uzneseno pitanje stari clergyman izišavši iz svoga skrivača iza „Prayer Booka"*; tek što je propovijed bila završena, profesor je izgovorio „hoću", očito dirnut, dok je miss Ann posve glasno jecala u svoj fini rupčić.

Christobel pogleda profesora. Vanjština mu je srećom bila uređena; brada mu je bila počešljana, kosa — ukoliko ju je imao — lijepo ošišana. Nije ju pogledao ni jedan put, otkad je ušla u crkvu i otkako je stao uz nju, ali je znala, kad bi je pogledao, da bi mu oči bile pune dobrote iza izbočenih naočala. „Mali modri dječak" pitao ju je, da li ljubi usta, oči, kosu profesorovu? Kakva li su čudna ta pitanja malog modrog dječaka!

Ali uto tišina, koja je zavladala crkvom, dozva njene razbježane misli. Važno pitanje bilo je sada postavljeno njoj samoj. Ona nije čula ni riječi od njega; no crkva je očekivala njenu riječ: „Hoću."

Šutnja je počela uznemirivati. Psihološki momenat, kada bi bio morao iskrsnuti mali modri dječak, došao je. Ali modri mali dječak nije iskrsnuo.

Tada učini Christobel Charteris nešto jedinstveno u ženidbenim ljetopisima, ali karakteristično za njenu lojalnost.

— Oprostite, — reče ona tiho, — nisam čula pitanje. Biste li bili dobri, da ga ponovite?

Miss Ann se u svojoj klupi glasno zahlipnula. Stari je clergyman pogledao zapanjeno Christobelu preko svojih naočala. Nato ponovi polagano i promišljeno pitanje, podavajući mu ton prijekora i gotovo prijetnje. Christobel sasluša pažljivo svaku rečenicu i na kraju reče: „Hoću."

Nato profesor i stari clergyman ne bez poteškoća uspješe da nađu prsten, koji bi smješten na četvrti prst Christobeline lijeve ruke. Dok se obred dovršivao, njena je misao opet odlutala. Našla se opet u ograđenom vrtu s malim modrim dječakom: on

* Molitvenik, zbornik službenih molitava anglikanske liturgije.

je uzeo njenu lijevu ruku u svoje obje i cjelivao je, a nato je odvojio četvrti prst od ostalih, te ga približio usnama uz pokret pun poštovanja i nježnosti. Sada je shvaćala, zašto je „mali modri dječak" cjelivao napose četvrti prst. Obori oči i pogleda svoj prst. Okruživao ga je profesorov prsten. Nato reče stari clergyman: „Pomolimo se", i kleknuvši pomoli se Christobel Charteris iz svega srca, moleći milost, da bude predana supruga svomu starom prijatelju profesoru.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Iz crkve pođoše ravno na stanicu. Putni nacrt, koji je za njih odredila miss Ann, tražio je, da ručaju u Londonu, da tako prispiju u Folkestone u vrijeme užine, te da tamo ostanu dva do tri dana u porodičnom pensionu, koji je držala neka davna prijateljica miss Anina, pa onda da se ukrcaju za Boulogne putujući u Bruselj.

Misao porodičnog pensiona nije se ni najmanje sviđala Christobeli. U svom životu nije ona boravila u porodičnom pensionu, a povrh toga je po njenu mišljenju svadbeno putovanje tražilo hotel, i to najbolji. Ali miss Ann je autoritativnom kretnjom ruke porušila sve Christobeline prigovore, dodavši ujedno prikrivenu insinuaciju o karakteru hotela uopće, a napose onih u prijestolnici, kao da su to mjesta, koja se jedva priliče. Pension njene drage miss Slinker bio je tako siguran, društvo u njemu tako simpatično! Ali ovdje je pritekao profesor i, položivši lako svoju ruku u Christobelinu, rekao: „Draga moja Ann, mi vodimo sa sobom društvo, koje nam je simpatično."

To je bio najdalji profesorov zalet u području osjećaja, a ozbiljna i ustaljena strana gospođice Charteris ocijenila ga je s izvjesnim zahvalnim ganućem. Ali mlada duša Christobelina odjednom je ugledala priviđenje „malog modrog dječaka", i kako bi se on bio udario po koljenu, praskajući u smijeh i ponavljajući tu rečenicu; i usred ta dva oprečna osjećaja Christobel se osjetila na granici živčane krize.

Mladenci prevališe put od Cambridgea do Londona u rezerviranom odjeljku prvoga razreda i zabava im je posve prirodno zadržala svoj običajni ton; njihovi su se duhovi susreli, ne na događajima sadašnjosti, nego u zajedničkom udivljenju prema mrtvoj

i nestaloj prošlosti. Već odavna je profesor izvadio iz džepa svoga redingota svoga omiljelog perzijskog pjesnika, Christobel je uzela u ruku papir i olovku, i sasvim ih je obuzelo prevođenje.

Prispjevši u Liverpool Street uspeše se u fijakerčetverokolicu i polagano zaputiše se prema Cannon Streetu. Christobel je mislila, da su zatvoreni fijakeri izvan upotrebe, ali je profesor odbio njen predlog, da se uzme auto-taksi, jer da je to „način kretanja nepotrebno nagao i spojen s opasnošću", te je dozvao zaspalog kočijaša na jednom „four wheeleru" (četverokolici).

O, mali modri dječače, što biste vi mislili o four wheeleru, vi, koji hoćete da pobijete rekord u brzini?

I stari je fijaker hodao odnoseći vašu milu, dok je gledala kroz uski prozorčić, da vidi nešto Londona, s kojim ste je vi bili odlučili upoznati svojom dragom ekstravagantnom i brzom metodom. O, mali modri dječače, ne ostajte tu, to se vas ne tiče. Toga „four wheelera" je dozvao profesor, a dama, koja sjedi u njemu, profesorova je žena. Ne približujte se, mali modri dječače!

Fijaker se zaustavi pred nekom knjižarom u New Broad Street, privlačiv dućančić, natrpan, popločen knjigama. Profesor uroni unutra kroz nešto uzana vrata, prevrnuvši u svom brzom prolazu čitav stog „magazina" (ilustrovanih časopisa). Ovdje je nesumnjivo uvijek nalazio knjigu, koju bi tražio za svoje posljednje radove. Iza neke nesuvisle opaske knjižaru, koji mu je dolazio ususret, profesor se, utekavši se u jedan kut, uskoro sasma zadube u svoju zadaću, zaboravivši i fijaker i ženu i vlak. Christobel, koja je pošla za njim, stajala je na pragu, puna dostojanstva, no ponešto usamljena. Za života svoga oca često je dolazila u tu kuću, a i poslije je u više navrata tu nabavljala knjiga. Knjižar pođe prema njoj; bio je to čovjek providen korisnom sposobnošću, da se sjeća lica i imena. Isto je tako njegovao i inteligentan interes za svoje mušterije. Ali nije udruživao predodžbe ove lijepe žene s profesorom, koji je okrenuo leđa.

— Što mogu danas da učinim za vas, miss Charteris? — upita on uljudno.

Christobel se trgne.

— Ništa danas, hvala gospodine Taylor, ali vrlo sam vam zahvalna na pažnji, koju ulažete uvijek u obavljanje mojih narudžbi. Konstatujem, da imate također odlično pamćenje, jer je evo dosta godina, otkako sam zadnji put bila ovdje sa svojim ocem.

— Profesor Charteris bio je jedan od mojih najboljih mušterija, — reče knjižar sa simpatijom punom poštovanja. — Nisam nikada poznavao upućenijega prijatelja knjiga. Pa ako mi dopuštate da reknem, živo sam ožalio njegov gubitak.

Christobel se nasmiješi, malo dođe k sebi i dopusti, da joj izražaj osjećaja počitanja i dirnutosti donesu umirenja u čudnoj osamljenosti, u kojoj se gubila, kao što se to događa u snu. Činilo joj se, kao da joj je prijateljska ruka bila pružena iznad praznine, koja rastavlja živo žaljenu prošlost od sadašnjosti bez slasti. Vidjela je odjednom pred svojim očima plemenitu siluetu svoga oca, nadnesena s ljubavlju nad kakvom knjigom, ili čavrljajući s g. Taylorom, ne mareći za sate, koji su prolazili, što je sililo Christobelu, da ga uzme za ruku i da ga silom izvuče napolje, da stignu na stanicu baš u času, kada ekspres za Cambridge umalo što nije krenuo. Sjednuvši konačno u vlak, profesor Charteris bi se obratio svojoj kćeri i tonom nježnog prijekora rekao: „Ali, drago dijete, naš razgovor još nije bio dovršen," a ona bi se smijala i protestovala: „Ali je trebalo da se vratimo večeras, tata." Tada bi, naslonivši se unatrag, zadovoljna lica rekao profesor Charteris: „Ti imaš potpuno pravo, moje dijete, moramo se vratiti."

Ah! Koliko su sretni, koji još imaju, idući o bok njima, oca i majku! Mladost ostaje, uza sav trk godina, dok god ima glasa, koji će koreći ili odobravajući reći: „Moje dijete."

Ali knjižar još uvijek nije udruživao gospođicu Charteris s profesorom, te je čekao njene naloge; i odjednom sine u duhu Christobelinu jedna ideja, probudivši u njemu živu želju.

— Gospodine Taylor, — reče naglo, — možete li mi pribaviti najnovije, što je pisano o avijatici? Vrlo sam radoznala...

Naglo se zaustavi; profesor bijaše otkrio, što je htio, te je nespretno tražio svoju novčarku.

Knjižar okrenuvši se naglo prema stogu knjiga, koji mu je bio naslagan s lijeva, uze jednu svesku i položi je u ruke Christobeline.

— Najposljednje, — reče, — jučer je izišlo. Naći ćete unutra sve, što želite znati.

A nato, dok je vraćao novac profesoru, doda:

— Dopustite mi, miss Charteris, da odredim, da se ova sveska unese na vaš račun.

Osjetivši najednom neprotumačiv preporod zanimanja za život, Christobela, oboružana svojom sveskom o avijatici, zauze svoje mjesto u fijakeru; profesor zaokupljen kupnjom, koju je upravo izveo, nije ni opazio ličnu trgovinu Christobelinu. On pođe za njom u fijaker i tri puta nesretno pokuša da zatvori vrata; i baš u času, kad se kočijaš nezgrapno spremao, da siđe sa svoga sjedala i da mu pomogne, g. Taylor, prešavši trotoar, dođe im u pomoć: izbavivši krajeve profesorova redingota zatvori vrata i dade znak kočijašu, da pođe. A nato polagano poče opet šetati. G. Taylor ne bijaše samo dobavljač literature; bio je to vrlo vješt posmatrač života i ljudske prirode. I kad se Christobela naklonila u znak hvale, izražaj knjižarev kao da je govorio: „Fijaker, profesor Harwey i posljednje djelo o avijatici — kakav li je to čudan, vrlo čudan amalgam!"

„Vrlo čudan", — pomisli i Christobel. Nato joj se učini, da je prijatelj knjižar bio rekao: „Naći ćete ono, što tražite, na strani 274." Znala je doduše, da on nije rekao ništa takvo, ali ta se brojka pojavila u njenu duhu. Ona otvori knjigu i baci pogled na stranicu 274. Stranica je nosila naslov: „Lijepi uspjesi" od g. Guya Chelsea. Naglo zaklopi knjigu. Nije bilo mjesta za nazočnost „malog modrog dječaka" u profesorovu fijakeru.

Doručkovali su u jednoj od podružnica A. B. C.* u blizini Cannon Streeta. I dok se Christobel borila s odreskom hladna jezika, sjetila se, da je jedna od brojnih osnova „malog modrog dječaka" bila, da je odvede u svoj omiljeli restaurant u Piccadillyju, gdje bi mogla tražiti ma kakvo jelo po svojoj miloj volji, a na večeru u hotel Metropole, gdje bi bespogrješni

* „Aeroted Bread Company", neka vrsta doručkovaone, čajarne.

orkestar g. Delme svirao, šta god bi se njoj svidjelo da odabere, bolje izvedeno, no što je to ona ikad čula.

Te uspomene i šalica izvrsne kave pomogoše Christobelu u njenoj borbi s hladnim jezikom, i ona se preko malog mramornog stolića nasmiješi profesoru i upravi mu riječ s veselošću, kojoj se i sama začudila.

No nešto teže nego njen obrok hladna jezika kao da je tištilo profesora. Postao je zamišljen i rastresen.

Kad su prispjeli u vlak za Folkestone, Christobel otkri uzrok tomu.

— Moja draga Ann, — Christobel, — morao bih reći, — započe profesor, stojeći s izrazom oklijevanja na vratima odjeljka, kamo je ušla uz njegovu pomoć, — ja sam navikao, da uvijek u ovo vrijeme popušim svoju lulu i malo zadrijemam. Biste li imali šta protiv toga, moja draga Ann, — to jest Christobel, — ako bih se utekao susjednom odjeljku za pušače ?

— O, molim ! — povikne Christobel.

Misao na dva sata slobode i samoće učinila joj se odjednom kao nenadana sreća.

— Ne mislite na mene, vrlo sam sretna ovdje.

— Pribavit ću vam kakve novine, — reče profesor i dozove dječaka s novinama, koji je prolazio. Zatim, postavivši svoje odabrane novine na Christobelino koljeno, iščeznu.

Vlak pođe. Christobel je gledala kroz prozor, dok je vlak lako klizio mostom preko Temze ; voljela je rijeku s njenom procesijom splavi, brodova, parobroda ; veliku šutljivu cestu, koja prolazi kroz lomljavu prometa po londonskim ulicama. Vlak je jurio, prošavši mimo staru crkvu Svetog Spasitelja, te prolazio periferijom, sve dok se ulice ne prometnuše u vile, šume i livade; vlak prođe Chiselhurst, počivalište, gdje na engleskoj zemlji leže carske nade Franceske, zatim „Sevenoaks" sve do zelenog grmlja hmeljeva u kentskoj grofoviji.

Iza Sevenoaksa uzme novine, koje joj je bio dao profesor, i baci na njih pogled. Mislila je, da će to bez sumnje biti Daily Graphic. Bio je to Daily Mirror ! Nikada nije imala u rukama ilustrovanog lista za pola penija. Bez ikakve sumnje je to bio izvrstan list, odgovarajući potrebama mase ljudi, za koje je pola

penija dnevno više ili manje mnogo značilo. Ali da je profesor, opskrbljujući ju jednim jedinim novinama, odabrao baš onakve po pola penija, to je odavalo naročito značenje, koje je odjednom izazvalo uspomenu na „malog modrog dječaka". On bi bio kupio Punch, Graphic, Illustrated, Spectator i Morning Post i poredao ih po praznom mjestu sučelice njoj, a onda bi sjeo do nje govoreći bez prestanka, tako da ona ne bi imala vremena da pregleda ijedan.

(O, mali modri dječače, ne gledajte taj Daily Mirror ! Mogli biste krivo suditi o odličnom profesoru. Kako vi sa svojim rentama možete shvatiti nekoga, koji mora da vodi računa o polovinama penija, čak i kad se radi o svadbenom putovanju ? Ne prilazite bliže, mali modri dječače, to nije vaše svadbeno putovanje !)

Tada Christobel otvori Daily Mirror, i gle, sa srednje stranice nasmiješi joj se lijepo, veselo, smiono lice „malog modrog dječaka" !

Bio je prikazan, kako sjedi u svom lijetalu, s ravnalom u ruci ; njegove su modre oči gledale ravno u obzor pred sobom, njegove su se male usnice otvorile napola u osmjehu, vjesniku pobjede. Ispod slike je kratka bilješka najavljivala za sutradan lijet, koji je imao da izvede mladi avijatičar ! Preći preko La Manša, okružiti boulognesku katedralu i vratiti se na svoju polaznu točku. Imao je da se uspne u 2 sata. Dakle je tada bio usred lijeta. „Oh, modri dječačiću, modri dječačiću ! Što vi umijete da zaustavljate kucaje srca !"

— — — — — — — — — — — — — — — —

Porodični pension se smjesta pokazao kao neobično povoljan za zračne kure, s obzirom na to, da nitko nije htio da ostane zatvoren u njemu, samo ako bi vrijeme dopuštalo, da iziđe.

Tek što su profesor i Christobel popili svoj čaj i odgovorili na brojne upite gospođice Slinker, iziđoše na šetnju na „Leas". Bilo je sunčano popodne, i jak vjetar, koji se upravo digao, duhao je s mora, djelujući kao hladan oblog na srca i duhove izmorenih. Christobel je, držeći svoj šešir, da ne odleti, hodala uz profesora ; pošli su prema poštanskom uredu, jer se radilo o tom, da se miss Ani saopći vijest o njihovu dolasku u Folkestone i o uvjerenju, koje su već

stekli, da su našli najveću udobnost u dražesnoj residenciji gospođice Slinker (redakcija telegrama bila je profesorovo djelo).

Nato su ušli jedan čas u neku knjižaru, da nabave nekakvu knjigu, koju je miss Ann trebala, pa malo dalje u dućan ručnih radova, da odaberu svile za vezenje za „tea-cosy", koji je miss Ann imala u poslu.

Obavivši te poslove bili su slobodni, da udare putem „Leas parade", otkuda bi im se pružio vidik na žal, te bi mogli uživati široki obzor mora. Pođoše malom, tijesnom uličicom, koja ih dovede na esplanadu, tik uz uspinjaču, kojom su se šetači služili bez obzira, bilo da se uspnu ili da siđu s litice.

Dosta brojno mnoštvo se turalo prema osloncu esplanade, gledajući dolje sa zanimanjem. Nešto se naročito očito zbivalo, i Christobel i profesor približiše se.

Ona vidje nekakav čudnovat predmet, gdje pliva po moru između žala i luke. Reklo bi se, da je velik kukac slomljenih krila. Oko te ruševine okupila se flotila barka na vesla, krećući se u svim smjerovima i zabavljeni, kako se čini, tim, da priteknu u pomoć.

Neki čovjek, koji je stajao pokraj Christobele i profesora, govorio je sam sebi:

— Ah, bijedni momak, siromah mladić! Tako blizu cilju! Bio je tako blizu rekordu!

— Kakav je to predmet u vodi? — upita profesor.

Čovjek se okrene i pogleda ga.

— Aeroplan, — reče polagano, — aeroplan, koji je nastradao. Avijatičara su zahvatile oprečne struje, siromaha zlosretnika. Upravo je dovršivao najljepši od poznatih lijetova. Pošavši odovud kliznuo je do Boulognea, zaokružio katedralu; zrak je tako bistar, da smo mogli s dogledima pratiti lijet. Vraćao se veselo, bez ijedne stanke i udario put obale, kad li ga zahvati oprečna struja; nešto mu se pokvarilo na ravnalu i aeroplan je naglavce zaronio u more.

— A onaj putnik?... — upita profesor.

— Avijatičar? Ah, nije se mogao nažalost osloboditi svoga stroja, inače bi ga bili brzo izvukli. Ostao je za svojim ravnalom i pao usred že-

ljeznih žica; upravo nastoje, da ga izvuku. Nema izgleda, siromah mladić, u takvu položaju!

— Znate li njegovo ime? — upita profesor očima uperenim na mnoštvo, koje je punilo žal.

— Guy Chelsea, i dajem vam riječ, da je bio najvaljaniji od mladih avijatičara, što smo ih imali.

Srce Christobelino zače nato opet kucati i njeni udovi stekoše ponovno mogućnost kretanja.

— Moj je, — reče ona, — treba da idem k njemu. To je moj „mali modri dječak"!

Udarivši odjednom u trk po esplanadi, upravi put prema stepenicama, koje su u zigzagu silazile prema žalu. Čula je, kako profesor trči za njom.

— Ann, — vikao je, — Ann! Stanite! To je... sasma beskorisno!

Letjela je.

— Uzmite bar uspinjaču, — vikao je profesor.

Nastavila je svoj očajni trk do stepenica, a tu je malo stala, da se ogleda iza sebe.

Profesor se bio zaustavio kod uspinjače i davao svojim kišobranom očajne znakove. Nikad se nije mogla sjetiti, kako je sišla niz stepenice... U roku vremena, koji joj se činio kao sekunda, našla se na tvrdom šljunku, tik do vode.

Uspinjača je, noseći profesora, pužući započela svoj silaz; vidjela je profesora, kako maše rukom kroz prozore.

Mnoštvo na žalu, sastavljeno većinom od ljudi iz puka, bilo je nadasve zbijeno oko podnožja pruda, koji se zarinuo u more; na to su mjesto postavili praznu nosiljku. Obalni čuvar hodao je gore dolje, ne dajući mnoštvu naprijed.

Christobel prispje do posljednjih redova mnoštva, no nije mogla prodrijeti dalje.

— Molim vas, — reče, — dajte da prođem, ja mu pripadam, moj je.

Ljudi se okrenuše i pogledaše je.

— To mu je majka, — reče jedan glas, — i pustiše je da prođe.

— Majka! Ako ti ne treba! — odgovori drugi hrapavi glas. — To mu je žena!

— Da, da, — odgovori Christobel. — Da. Oh, dajte da prođem! Ja sam mu žena.

Mnoštvo se rastupi, puštajući put sve do podnožja pruda. Ona siđe i približi se nosiljci.

Čuvar priđe.

— Moj je, — reče ona mirno, — imam pravo da budem ovdje.

Čovjek je pozdravi s poštovanjem.

Svoje je poglede usredotočila na brodove, koji su okruživali velikoga kukca slomljenih krila.

More je bilo zlatno pod posljednjim zrakama zapadnog sunca.

Jedan brod, veći od ostalih, odvoji se odjednom od flotile, veslajući odmjereno prema žalu. Nešto je nepomično ležalo na dnu, pokriveno platnom jedra.

Christobel se obrati čovjeku pokraj sebe.

— Ima li kakve nade ? — upita.

— Bojim se, da ne, lady. Moj drug je upravo signalizirao: „Gotovo."

— Ah, — reče ona otvorivši prekomjerno oči. — Ah!... Ali treba da bude prvoboraca!

Čuvar učini nekoliko koraka i obrati se mnoštvu.

— To mu je žena, ljudi, — reče pokazujući Christobelu palcem preko ramena. — To mu je žena, ali kad sam joj rekao, da je „gotovo", odgovorila je: „Treba da bude prvoboraca!"

„Roughs"* poskidaše kape. Tada opazi Christobel profesora, kako se žuri preko šljunka, dajući sveudilj znakove kišobranom. Apsolutno nije smjelo biti, da već sada dođe.

Christobel se približi mnoštvu.

— Oh, molim vas, — reče, — ako je mogućno, zapriječite onoga gospodina, da prispije na prud.

Ljudi se okrenuše i vidješe profesora, gdje trči uzbuđen i bijesan.

— Ullo! Bill, — povika jedan glas, — rekla je: „Ne dajte da prođe staro strašilo."

Brzo prođe od usta do usta uputa: „Ne dajte da prođe staro strašilo." Redovi se zbiše, ljudi pritisnuše rame o rame. Profesorov je kišobran još uvijek očajno mahao. Christobel učini nekoliko koraka po prudu. Da, bilo je upravo tako: „Ne dajte da prođe staro strašilo." U svom životu nije ona izustila takve

* Apaši.

riječi, ali one su odgovarale potrebama situacije: „Ne dajte da prođe staro strašilo."

Brod se približavao.

Na visokoj litici trubio je lovački rog „poziv na oružje".

„Mali modri dječače, zatrubite u svoj rog!" „Krava je u polju, ovce u sijenu." Gdje je mali dječak, koji čuva ovce ? Ah! Milosrdni Bože! Gdje je mali dječak ? Gdje je, gdje je ? Zaspao je pod platnom jedra!

Brod je bio sve bliži i bliži; čula je odmjerenu buku vesala, kako udaraju o vodu...

Brod pristade uz prud.

„Pod platnom jedra, pod platnom jedra, zaspao."

Nježno podigoše ljudi svoj teret. Kad se barka zaljuljala i Christobel čula podsklizavanje njihovih nogu, zaklopila je oči. Kad ih je opet otvorila, mirna je „stvar" bila položena na nosiljku. Svi su ljudi uokrug bili gologlavi i šutjeli.

Rog je na litici trubio: „Utrnite svjetla."

Posljednja je zraka sunca umirala na moru.

Tada ona pođe naprijed i kleknu do „malog modrog dječaka".

Shvatila je odjednom tjeskobni lik ženskoga srca, koje je ljubilo i koje je izustilo uz jedan grob: „Recite mi, kamo ste ga metnuli, i ja ću ga odnijeti." O, vjerno žensko srce, jednako kroz tolika stoljeća, uvijek spremno da dokaže nadljudsku snagu i ljubav i bol bez granica.

Kleknula je uz nosiljku i podigla platno.

Da, to je bio on, njen „mali modri dječak". Počešljane su mu kose bile mokre od krvi i morske vode. Imao je duboku brazgotinu počevši od sljepočnice pa do uha; oči su mu bile zatvorene, no usta su bila pobjednički poluotvorena. „Treba prvoboraca, svaki žrtvovani život promiče stvar!"

Ona skide sasvim jedreno platno i ostade promatrajući ga tako slomljena, no tako lijepa u njegovu pobjedničkom snu.

Odjednom je netko iza nje uhvati za ruku.

Ona se okrene.

Profesor je konačno uspio da prodre kroz svjetinu i da siđe do pruda. Kravata mu je bila upoprijeko,

a cilinder zabačen straga. Kroz svoje naočale gledao je Christobelu zaprepaštenim bijesom.

— Christobel, — reče, — vaše mjesto nije ovdje. Dođite smjesta. Razumijete li, nalažem vam, da pođete.

Jedino, što se dotaklo one, kojoj je govorio, bilo je, da je on još imao na glavi šešir.

Nije mogla da izbavi svoje ruke iz profesorova stiska.

Lijevom svojom rukom pokaza ona nosiljku.

— Moje je mjesto ovdje, — reče ona promišljeno. — Imam pravo, da budem ovdje. Sve je ovo užasna mora, iz koje bi trebalo da se probudimo. Ali dotle ću vam reći jasno kao što sam vam trebala da kažem ranije da je ovo tijelo čovjeka, kojega ljubim.

U taj čas neki individuum, izišavši iz mnoštva, srne na prud iza profesora i udarcem štapa zbaci mu šešir, koji pade u vodu. Profesor ispusti Christobelu i stade žmirkati, da vidi, tko se usudio da bude tako drzak prema njemu, i da li bi mogao pronaći svoj šešir. Nato se ona nadnese nad nosiljku.

— Mali modri dječače, — prošapta beskrajno nježno, — metnuli su vas ovamo, ali ja ću vas odnijeti.

Podvi svoje ruke pod skršeno tijelo i nadljudskim ga naporom podiže, podmetnuvši sebe. Ranjena glava pade joj teško na grudi. Krv i voda curili su kroz lagano rublje, koje je nosila Christobel. Ali ona je držala tijelo i činilo se, kao da ga ne će da pusti.

„Ja ću ga odnijeti," — šaptala je, — „ja ću ga odnijeti."

Bila je svijesna, da gubi razum; osjećala je to već od časa, kada je, gledajući s visa esplanade, opazila polomljena krila, kako plivaju na vodi.

A sada joj je, držeći u naručju njena malog modrog dječaka, bila jedina misao, da se riješi profesora, stražara svjetine...

Okrenuvši leđa žalu, učini nekoliko koraka po prudu, prema otvorenom moru.

„Hoću, da ga odnesem," — ponavljala je, — „hoću da ga odnesem."

Nato joj se noga oskliznu, i osjetila je, da pada. Zaklopila je oči.

Nikada nije saznala, je li se dotakla najprije pruda ili mora...

Sedmi dan.

Kamen je uklonjen.

Kad je Christobel opet došla k svijesti i otvorila oči, našla se ležati u svojoj sobi, u svojoj postelji; Marta se nadnijela nad nju.

Svjetlost jutra prodirala je nesigurno između zatvorenih zastora.

S dušom punom nijeme tjeskobe podiže ona oči prema starom licu Martinu.

— Recite mi, kamo ste ga metnuli, — reče, — i ja ću ga odnijeti.

Marta odgovori brundanjem:

— Metnula sam podnos za čaj na vaš sto, miss, i kad dovršite jelo, ja ću ga već odnijeti.

I nato se Marta približi širokom prozoru i uz zveketanje kolutova diže zastore, puštajući unutra sjajnu jutarnju svjetlost. Christobel je ostala nepomična, nastojeći da skupi misli. U rukama je držala stisnut jedan od svojih jastuka.

Podigavši lijevu ruku, stade je ispitivati; nikakav prsten nije joj okruživao četvrtoga prsta.

— Marta! — zazove ona blago.

Marta je bila tu, u prirodnoj veličini, uz njenu postelju.

— Koji je danas dan?

— Srijeda, miss, — odgovori Marta, i suviše začuđena, a da bi očitovala još koji osjećaj.

— Marto! Gdje je g. Chelsea?

— Gospod sam zna to, — reče Marta tragično.

— Marta, je li živ?

— Živ? — odgovori Marta razmišljajući, a nato se nasmiješi na stranu. — Oh, bez sumnje ondje, gdje jest, i te kako znadu, da je živ! Čini

mi se, kao da jutros vi niste vi, miss. Dignite se i popijte svoj čaj.

Christobel se pridiže, ispusti jastuk, koji je za redom igrao ulogu najprije njena malog modrog dječaka, pa onda mrtvog tijela Guy Chelseova. Ona uze šalicu čaja iz Martinih ruku i stade ga brzo piti. Htjela je, da Marta ode. Budući da je danas srijeda, to ju je tek prekjučer ostavio mali modri dječak. Njegov je telegram prispio sinoć. Ona nije primila profesorove prošnje. Marta se dočepa podnosa i izađe.

Tada Christobel Charteris ustade i stade uz otvoren prozor, udišući čisti jutarnji zrak. Vidjela je sasvim blizu dud i dugi zeleni sag, a iza toga vratašca u starom crvenom zidu, raj malog modrog dječaka i njen. Podiže iznad glave svoje lijepe ruke, koje je široki rukav noćnog haljetka ostavljao otkriven do lakta. Mogla bi bila tako, tako plemenita licem i držanjem, stajati za model kakva divna kipa nade i zahvalnosti.

— Oh! Dobri Bože! — uzdahnula je. — Je li istina, je li moguće? Moj mali modri dječak živi! I ja sam slobodna, slobodna, da budem njegova!

Ostala je dugo časa nepomična, naprežući se, da vidi jasno u samu sebe.

Njen ju je san naučio veliku lekciju: da ni u kojoj okolnosti ne može biti pravedno djelo, kada čovjek uzima jednoga čovjeka, a ljubi drugoga.

Bila je sada sasvim stalna, da ne će nikada poći za profesora, i ponizno je zahvalila Bogu, što joj je otvorio oči, prije no što je bilo prekasno. Ali je uza sve to imala pred očima nezahvalni zadatak, da razočara čovjeka, kojega je mnogo cijenila, čovjeka, koji je bio naveden na to, da vjeruje, da mu je ona dala svoje srce i da ga ona već godinama čeka. To je bio težak kamen, koji je ležao na putu, što ga je ona trebala da prevali, u punoj sreći, s Guyjem Chelsea.

Tko će da odgura taj kamen?

Zar bi se osjećala sretnom s modrim dečačićem, ako razočara i slomi čovjeka duboko ćutljiva, koji je imao povjerenje u nju?

Ona se obuče i siđe u malu jutarnju blagovaonu, s dušom punom zahvalnosti unatoč svim zapletajima.

Marta i Jenkins uđoše na „molitvu". Marta je češljala svoje buntovne uvojke, koje su sada nevidljive ukosnice držale na mjestu.

Marta je dolazila uvijek na „molitvu" s nadmoćnim držanjem nekoga, tko predvodi brojno dvorjanstvo. Jenkins bi slijedio čedno, te bi smjestio svoju stolicu na mjesto, gdje bi imala da se svršava imaginarna Martina povorka. Prema Martinu držanju smjestio bi stolicu bliže ili dalje. Marta je ovoga jutra tako veličanstveno dostojanstvena, da je Jenkins sjeo gotovo na vrata. Ako bi slučajno zazvonilo zvonce na ulazu za vrijeme molitve, prvo bi se zvono šutke prečulo; ako bi se zvonjenje ponovilo, Marta bi dala znak Jenkinsu, koji bi iščeznuo na prstima... i ne bi se nikad vratio sudeći, da mu to ne dopušta etiketa. Miss Charteris se malko bojala da ostane sama s Martom; Jenkinsova nazočnost sačinjala je slušateljstvo. Ovoga jutra nije ih ništa prekidalo. Evanđelje toga dana pričalo je upravo prizor kod groba, koji su našli prazan, u zoru prvoga uskrsnog jutra, onako, kako nam to pripovijeda sv. Marko.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

„I rekoše jedna drugoj: »Tko će nam dignuti kamen, koji zatvara ulaz groba?«

I pogledavši vidješe, da je kamen bio uklonjen, a bio je vrlo velik."

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Christobel Charteris se zaustavi. Činilo joj se, da vidi žal u Dovercourtu i valjanog dječačića, kako se trudi da digne golem kamen... a nešto kasnije, kad je našao svoju topovsku kuglu u unutarnjosti tvrđave, kako pokretom pobjedonosne vjere podiže svoju modru kapicu.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Miss Charteris nije mogla dalje čitati. „Pomolimo se," reče i završi sa zbornom molitvom sedmice:

„O Bože, čija Providnost uređuje sve na nebu i na zemlji, molimo te ponizno, da ukloniš od nas sve, što je štetno, i da nam udijeliš, što je za nas dobro, po Isusu Hristu Našem Gospodinu. Amen!"

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Uz njen tanjur na stolu za doručak ležao je profesorov list. Christobel je unaprijed znala, da će on biti tamo.

Ona otvori list.

„Moja draga Ann,"

Iza more, koju je upravo prepatila, ovaj ju je početak jedva iznenadio. Baci pogled na omot, da se uvjeri, da je zaista na njemu bilo njeno ime, i nastavi čitati. List je nosio sinoćnji datum iz profesorova stana.

„Moja draga Ann,

Žao mi je, što nisam mogao provesti kod vas večeras koji časak vrativši se iz Londona, i predviđam, da će me poslovi priječiti, da vam dođem prije sutrašnjeg popodneva, pa zato vam pišem.

Nije potrebno da vam kažem, da sam mnogo razmišljao o nenadanom otkrivenju, koje ste mislili da mi morate povjeriti, što se tiče osjećaja i nada naše mlade prijateljice. To mi je saopćenje bilo neočekivano iznenađenje. Uvijek sam gledao naše prijateljstvo kao čisto platonsko, osnovano jedino na intelektualnom užitku, što smo ga imali, baveći se zajednički klasičkim studijem. Prisiljen sam da priznam, da mi je teško gledati na bračnu vezu s mnogo oduševljenja.

S druge strane, kad su naši osjećaji u tom pogledu tako živi, a zahvalnost, koju gojim prema uspomeni moga pokojnoga prijatelja profesora Charterisa, neprolazna, ako ste sasvim stalni, Ann — a ja priznajem, da mi se stvar čini nevjerojatnom — da naša mlada prijateljica goji prema meni osjećaje, koji bi za nju prouzročili ozbiljno razočaranje, ako bih ja promašio..."

Tu se svršavala prva stranica.

Ne nastavljajući dalje miss Charteris savije list i smjesti ga natrag u omot.

Krv joj je kipjela od jada i zarumenila lice sve do podanaka kose, ali sa dna srca joj se dizala zahvala...

„I pogledavši vidješe, da je kamen bio uklonjen; a bio je vrlo velik."

Teška rešetka u vrtnom ulazu bi u taj čas silovito otvorena. Nagli koraci začuše se duž aleje: vjerna je Ema bila dobila nalog, da »leti«, i savjesno ga je vršila. Ona pade u naručaj Jenkinsu, dok joj je on otvarao vrata predvorja. List, s kojim je Ema trčala

hodom, koji umalo da joj nije prouzročio „grč u boku, kakva nema", dolazio je od miss Ane i bio označen sa „hitno" i „smjesta". Kutovi ponosnih usta Christobelinih saviše se u osmjeh, uzevši list s podnosa. Čekala je to pismo.

— Odvedite Emu dolje, — reče, — i zatražite od Marte, da je posluži šalicom kave i jajem, ako ima volju; želim, da se dobro odmori. Moj će odgovor biti spreman za pola sata, prije ne.

Miss Charteris dovrši svoj doručak bez ikakve hitnje; i učinivši to, priđe svom pisaćem stolu, otvori mapu, pripravi listove i omote i okuša pero. Nato otvori pismo gospođice Ann, označeno sa „hitno" i „smjesta".

„Predrago dijete, — (pisala je miss Ann), — „gledajte, šta je učinio Kenrik! Mi — vi i ja — shvaćamo njegove »dirljive rastresenosti«. Pisao vam je sinoć priloženo pismo i dakako pod dojmom čuvstva, koje je osjećao, upravio ga je meni! Ne treba ni da dodam, da sam pročitala tek uvodne rečenice. Predraga Christobel, vi ćete ispričati, stalna sam, ovu vrlo razumljivu griješku, i ne ćete dopustiti, da ona utječe na bilo koji način na vaš odgovor momu bratu. Vidjela sam Kenrika, kako u rastresenosti meće dvije žličice gorušice u šalicu kave, miješa tu smjesu i guta je, a da nije ništa ni opazio. Vidjela sam tu činjenicu, jamčim vam; sudite po tom, kako naš dragi profesor treba ženu!

Ludo sam u brizi jutros, pošaljite mi vijest, da mi javite, da je sve u redu. List moga brata može samo da vas dirne. Od prvog do posljednjeg retka svjedoči on o bezgraničnom predanju. Ne tumačite loše prešućivanje, prirodno za onoga, koji nema navika da izražava ovakve intimne osjećaje. Ah! Kad biste mogli čuti sve, što mi on govori!"

Slijedile su molitve i zazivanje Providnosti, čije je čitanje dalo licu gospođice Charteris izraz strogosti. List je svršavao izljevom nježnosti.

List je profesorov bio priložen; ali Christobel ga mirno odloži na stranu.

Tada započe ona odgovor, na koji je Ema čekala.

„Draga Ann,

Prilažem list vašega brata, koji je prispio jutros na moj naslov, ali koji je očito bio namijenjen vama.

Pročitala sam tek prvu stranicu: bila je delikatna, da mi potpuno objasni situaciju.

Providnost je posredstvom profesorove rastresenosti zapriječila, da se zbije nesreća za tri eksistencije: moju, onu vašega brata i čovjeka, kojega volim i čija ću zaručnica biti prije, no što se dan svrši.

Ne ću reći profesoru, da sam saznala dio pisma, koje je on bio odredio za vas. Mislim, da mu dugujem taj obzir. Bio je uvijek za mene predan i lojalan prijatelj.

Vaša C. C."

Kad je Ema otišla zaista i kako treba noseći list, miss Charteris odahne slobodnije. Bojala se, da će je zavesti u pravedni gnjev i svijest o čitavom zlu, koje je bilo tako blizu, da joj bude naneseno, te bi pisala suviše oštro miss Ani, prouzrokujući joj tako beskorisno trpljenje.

Bilo je apsolutno nemogućno plemenitosti takve prirode, kao što je bila Christobel Charteris, da shvati egoističnu nepoštenost miss Anina vladanja. S visine, kojom je ona stupala, gubila se njenim pogledima takva sitnoća egoizma. Ona nije mogla da vjeruje, da bi se miss Ann bila povela za drugom pobudom nego li za neshvatljivom zaslijepljenošću za Christobelu i profesora.

Svršivši, što se ticalo miss Ane, zabavi se profesorovim listom.

Taj je list bio jednostavan i iskren; i poznavajući pozadinu situacije, Christobel je čitala između redaka izvjesno tjeskobno iznenađenje, koje joj je udahnulo veliku samilost za starog prijatelja.

Profesor je napominjao njihovo dugo prijateljstvo, svoju privrženost Christobelinim roditeljima, svoje iskreno udivljenje prema njoj, zatim je govorio o sličnosti njihova ukusa i o njihovu zanimanju za književnost te o promjeni, koja je nastala u njegovu imućtvenom položaju; citirao je nešto malo grčkoga, nešto malo sanskrita, nešto malo perzijskoga, i ohrabren tim familijarnim uspomenama, zaprosio je Christobelinu ruku nedvojbenim riječima. Christobelino srce prestade jedan čas kucati na pomisao, da joj ni jedna riječ ovoga lista ne bi bila odala istinskih

prilika. Ah! Zaista, imala je pravo, da blagoslivlje „dirljivu rastresenost" profesorovu.

Uzevši u ruku pero, da odgovori, Christobel omjeri vrlo živo prijateljstvo, koje je gojila za svog starog prijatelja. Bila je potpuno pravedna prema nastojanju, koje je sebi bio nametnuo, da izvrši prema njoj ono, o čemu su ga bili uvjerili, da je njegova dužnost.

„Moj dragi profesore, — (pisala je), — Radujem se, što saznajem dobru sreću, koja vas je zadesila. Zaista je dobro, da veliki mislioci ovoga svijeta budu nezavisni od svake materijalne brige: šta će se jesti, šta će se piti i kako će se obući. Volim da mislim o vama, moj prijatelju, riješenu svih nižih briga i vlasnu da obratite svu svoju pažnju radu, koji vršite. Cijenim više, no što bih mogla iskazati, vaš prijazni predlog, koji se tiče mene. Dužna sam našem davnom prijateljstvu, da vam iskažem iskreno, što osjećam. Mislim, a mislila sam i odavna, da bi to bila čast za ma koju ženu, da vodi vaše kućanstvo tako, da vas riješi ropstva i da vas učini slobodnim, da se možete posvetiti svomu intelektualnom radu. Ali brak bi u svom daljem toku značio, a naše staro prijateljstvo daje mi smionost da vam reknem, da bih vas jednom mogla i vidjeti — pokoravajući se možda savjetima i pobudama drugih — da se teretite vezama porodice, za koju vi ne osjećate nikakve naročite sklonosti.

A sada, moj prijatelju, ne ću da zaključim ovaj list, a da vas ne obavijestim o sreći, koja me je zapala u mom samotnom životu. Namjeravam da se udam za čovjeka, kojega...

(Ovdje se miss Charteris zaustavi i pogleda kroz otvoreni prozor uzgibano lišće staroga duda. Iskrica užitka planu u njenim očima, te joj se učini, kao da vidi uza se „malog modrog dječaka", kako se valja od veselja na pomisao o tom, kako li će ona zapanjiti miss Anu i profesora...)... čovjeka, kojega poznajem i ljubim već dvadeset godina...

Stalna sam, moj dragi profesore, da mogu računati s vašim čestitkama.

Vjerujte uvijek u moju naklonost i zahvalnost.

Od srca vaša

Christobel."

Ona pozvoni i naloži Jenkinsu, da odnese smjesta njen odgovor profesoru. Nije se mogla poslužiti polaganim posredstvom pošte, niti ostaviti svoga starog prijatelja ma i jedan sat više u uvjerenju, da je bio dužan uzeti Christobelu Charteris, da je spase od bolna razočaranja.

Ostade na prozoru, slijedeći očima Jenkinsa, kako se zdušno žurio kroz vrt. Udarivši poprijeko bio bi kod profesora za četvrt sata. Do časa, kada bi o tom bila stalna, život je bio gotovo nesnošljiv.

Krv je ponovno udarila u lijepo, blago lice, koje je „mali modri dječak" toliko volio. List profesoru nije baš bilo tako lako napisati. Christobel je htjela da ostane vjerna sama sebi i lojalna prema njemu iza onoga, što je saznala o istinskom osjećajima profesorovim, i ne gubeći s vida, da će on vrlo vjerojatno saznati posredovanjem miss Ane, da je Christobe pisala odgovor, izakako je saznala osjećaje, koje je on bio tako naivno izrazio svojoj sestri.

Da se rastrese jedan čas od napetosti duha, izazvane ovom teškom korespondencijom, Christobel stade preokretati listom Daily Graphica, koji je ležao pred njom.

Odjednom joj se sa srednje stranice nasmiješi lijepo, veselo, smiono lice „modrog malog dječaka". Sjedio je za svojim ravnalom, sjajne su mu oči gledale ravno u Christobeline, dobro zarezane usne širile su se u osmjeh, kao da su govorile : „Da, namjeravam da udarim rekord !"

Bila je to ista slika, koju je vidjela u Daily Mirroru u svom snu. Ispod portreta bila je bilješka o lijetu iz Folkestona u Boulogne, koji je preduzeo mladi avijatičar da izvrši.

Tada trgnuvši se sjeti se, da bi lijet imao da se izvede baš toga dana. Sinoćnja je brzojavka govorila : „Sutra ću pokušati znamenit lijet ; zaželite mi dobar uspjeh."

Ah, ako se stvar svrši kao u njenu snu : velika krila polomljena, mnoštvo željeznih žica zamršeno, a „mali modri dječak" s kosom okupanom u krvi i ranom na glavi zaspao pod platnom jedra !

Srce joj se zaustavi.

S potpunom radošću, koja je bila tako blizu, da bi je rukom uhvatio, nije mogla da dopusti, da se on izvrgne tomu. Je li još bilo vremena, da ga zaustavi ?

Pogleda u novine ; polazak je bio određen za četrnaest sati. Sada je bilo jedanaest sati.

Sjeti se posljednjih riječi Guyja Chelsea : „Kad me ustrebate, zovnite me, i doći ću s kraja svijeta."

Nije znala, kako je došla do poštanskog ureda. Put joj se učinio kao u snu, poput onoga vrtoglavog silaska niz stepenice s litice u Folkestonu ! Trčala je od stola do stola tražeći olovku, koja nije bila slomljena, i sjeti se napokon, da se uteče svojoj vlastitoj olovki. Nabaci hitno riječi :

„Ne letite danas. Dođite. Trebam vas.

Christobel."

Upravila je svoju brzojavku u hotel, odakle joj je bio dan prije brzojavio, i doda adresi : „U slučaju nenazočnosti poslati smjesta u spremište za avijone." Nije znala, da li je naznaka bila korektno formulirana, ali je riskirala.

Preda svoju brzojavku činovniku.

— Molim vas, — reče, — osigurajte se, da ovaj telegram odmah pođe.

Činovnik ju je poznavao.

— Da, miss Charteris, — odgovori on i počne čitati vijest glasno, a zatim odjednom prestane i prebroji šutke riječi. Potraži očima sat.

— Depeša mora da stigne prije podne, miss Charteris, — reče.

Nije ju pogledao, dok joj je davao biljege. Odavno ju je držao jednom od najljepših žena, što su ikada prešle preko praga poštanskog ureda. Nije očekivao, da će vidjeti njene ruke, kako division dršću. I, zamislite ženu — pa makar i ovu — koja može da zabrani Guyju Chelseu da leti ! Činovnik je bio sklopio okladu za taj lijet s nekim oduševljenim poštovaocem Guyja Chelsea. Bilo mu je vrlo drago, što se okladio prije, no što je saznao za telegram gospođice Charteris. Konačno, lako je zatražiti od avijatičara, da ne leti, ali...

Uze primjerak Daily Mirrora, koji je tu ležao, pogleda lice sa srčanim i veselim izražajem, te se stade smijati i kimne glavom.

— Požurite se malo s tom žicom, — povika operateru igrajući se s novcem, koji je imao u džepu.
— Pitam se, — reče...

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Tijekom sati, koji su slijedili, okusi Christobel gorčinu čekanja.

Možda ta žarka ali disciplinovana duša ne bi nikad bila upoznala dubinu svojih vlastitih osjećaja, da nije bilo ovih časova neizvjesnosti onda, kada nije bilo više nikakve zapreke između nje i čovjeka, kojega je voljela, osim mogućnosti, da njena brzojavka stigne prekasno, te on već preduzme svoj opasni pothvat.

Šta, Guy Chelsea bi mogao umrijeti, a da nikad ne bi saznao, da je čaša sreće čekala na nj, da je pruži njegovim usnama ruka, koju je volio!

Otpremivši vijest nije bilo više šta da se radi, i težina nerada činila se gotovo nesnošljiva tijekom sati, koji su morali nužno da prođu prije, no što bi bilo materijalno mogućno, da se zadobije umirna izvjesnost.

Nije joj ni došla pomisao, da bi Guy Chelsea mogao, primivši njenu vijest, ipak izvršiti lijet. Znala je, da bi i najmanja od njenih želja bila zakonom za nježnu lojalnost „malog modrog dječaka" prema njoj. Pa premda on nije nikako znao za potpunu promjenu prilika, koja se desila u posljednjih četrdesetosam sati, ona se osjećala sigurnom, da on ne će letjeti, ako... ako mu vijest stigne na vrijeme U dva sata je osjetila očajnu izvjesnost, da njena vijest nije stigla na vrijeme, i da se Guy Chelsea digao u zrak! Činilo joj se, kao da vidi velika krila, kako se dižu, dižu i lebde nad morem. Čula je gotovo zuj divskoga zareznika, na kojemu je letio čovjek-ptica.

Njen je „mali modri dječak" letio kroz zračne prostore. O Bože! Zna li se, šta je mogla da donese svaka minuta! On je rekao: „Nikad se ne očekuje nesreća, ali kada se ona desi, to je tako brzo, te nemamo vremena ni da o tom razmišljamo." Šta se zbivalo u ovaj čas?...

Hodala je gore dolje po vrtu i zaustavila se kod stolca, gdje je sjedjela pred sedam dana, kad joj je on govorio:

— Uvijek sam želio vidjeti vas, a ne vašu nećakinju. Bože dobri, kako ste mogli misliti, da je to bila Mollie, kad ste to bili vi — vi — i uvijek samo vi?

I kako mu je u pola šale ona odgovorila:

— Je li to prosidba?

„Moje sve," — prošapta ona, — „o mali modri dječače, ako te izgubim, izgubila sam sve."

Išla je polagano, ponavljajući te iste riječi, nalazeći utjehu u tom, da sebi govori, da je on konačno njen. Bez sumnje će mu neka telegrafija bez žica odnijeti te riječi kroz prostore...

„O Bože, on mi je sve, on mi je sve!"

— — — — — — — — — — — — — — — —

Popodnevno je sunce počelo zalaziti za drveće.

Okolišni su satovi odbijali četiri sata.

Odjednom osjeti Christobel, da gubi snagu, noge je nisu više nosile. Spusti se u trščani fotej pod dudom.

Za nekoliko minuta bi Jenkins imao da donese čaj. Da li je Marta priredila čaj po ukusu „malog modrog dječaka", sa dvije šalice, vrućim kruhom s maslacem i s malim eksplozivnim „bombama"?

Ostala je naslonjena unatrag, nepomična pod dudom, proživljujući ponovno šest dana „malog modrog dječaka", počevši od prvog, pa sve do šestog.

Oči je držala zaklopljene, i probijajući se kroz zastor lišća, sunčane su zrake pravile velike sjajne pjege na njenu bijelom odijelu i po zlatnoj, svilenoj kosi.

Vrt je bio beskrajno miran. Priroda kao da je čekala sa srcem, koje je čekalo.

„Mali modri dječače, zatrubi u svoju trublju!"

„I te kako ću zatrubiti sedmi dan," — rekao je — „i onda ćete je čuti."

Ovo je bio sedmi dan.

Iznenada zaječi zvučna trublja auta na cesti.

Ona ustade skrstivši ruke na prsima i čekajući.

Zrake sunca obasjavale su ogradu na vratašcima.

Nato bi ograda odgurnuta i mali modri dječak, zalupivši je žestoko za sobom, uđe. Vidjela ga je, kako dolazi prema njoj, gologlav, s lijepim svojim očima punim svjetla.

— Nisam mogao čekati vlakove, — povika on, — došao sam u svom autu i jamčim vam, da sam nešto malo prevršio redovitu brzinu.

Ona mu priđe nekoliko koraka ususret.

— Mali modri dječače, vi uvijek prevršujete redovitu brzinu. To je vaš način, i samo kad sam ja s vama, ne ženirajte se ništa! Ali, moj modri dječačiću, ne letite više, jer ako padnete, polomili biste krila, a istim bi udarcem skršili i moje srce!

Čas kasnije jecala je na prsima Guyja, koji ju je obuhvatio rukama; držao ju je u snažnu zagrljaju.

Nije shvaćao, šta se dogodilo, ali je znao, da mu je dar, koji je toliko silno želio, bio konačno udijeljen. Čekao je, da ona progovori.

Ona podiže prema njemu svoje lice.

— Guy, — reče ona, — držite me, uzmite me. Sasvim sam vaša. Razjasnit ću vam sve kasnije. Kamen je bio vrlo težak, ali u času, kada nam je zakrčio put, anđeo je Gospodnji došao, da ga digne... Nitko nema ni sjene prava na mene. Slobodno mogu da kažem jedinom čovjeku, kojega sam ikada voljela: „Uzmite me, vaša sam, sva vaša, mali modri dječače!"

On se nadnese nad nju.

Ponosne su mu se usnice nudile.

Zaklopila je oči i nije vidjela sjajnu vedrinu Guyjeva lica, ali je čula glas, koji će odsele biti muzikom njena života:

— Hvala, Gospode! — govorio je „mali modri dječak."

Nato ju je poljubio.

„Tako bi večer, tako bi jutro: to bi sedmi dan."

Preveo dr Ljubomir Maraković.

O spisateljici ove knjige.

Literarni rad Florence L. Barclay (Florens Barkli) sačinja upravo tek samo jedan dio svega onoga, što je ona za svoga života učinila i značila. Javna djelatnost u svim oblicima, bogati privatni život u brojnoj porodici, znamenita duševna i tjelesna lična kultura — živ duh i veliko srce — o svemu bi tomu trebalo odjednom govoriti. Kćerka protestantskog pastora, udala se za pastora i u prvom redu smatrala svojom dužnošću, da što življe podupre svoga muža u njegovoj pastirskoj djelatnosti na slavu Božju. Kroz punih trideset godina vodi neprekidnu vjersku školu za muževe, u kojoj sa dvadeset godina počinje govoriti bradatim i sijedim ljudima tako, da su dolazili čak iz daljine od trideset kilometara, da je redovno slušaju. Svojim prekrasnim punim altom uveličava pjevanjem službu Božju. Po čitavoj Engleskoj i Americi drži vjerska predavanja u nazočnosti više tisuća ljudi; osniva nebrojena župska društva, šta više, vodi u svojoj kući malu štampariju, da se u njoj mogu tiskati župske objave i novine, a svojom živahnom i vedrom ličnošću ulijeva svima pouzdanje oduševljenje. Njeno ju je svadbeno putovanje vodilo u — Palestinu, gdje sa svojim mužem pobožno obilazi mjesta, posvećena uspomenama na Spasitelja; štaviše, jedna od najvećih radosti njena života bila je ta, što je tom prilikom pronašla zdenac, kod kojega je vjerojatno Isus razgovarao sa Samarjankom. Muž i žena vlastitim su rukama uz pomoć plaćenih radnika uklanjali vjekovne naslage zemlje i pijeska, dok ne dođoše do dragocjenog pronalaska. Više nego on sam vrijedi duboko poznavanje Biblije i živa vjera, koja se zrcali iz ove zgode. Kako svaki autor u svojim djelima daje najviše sama sebe, tako je i ona svježina, vedrina i smiona poduzetnost Guyja Chelsea, kao i njegovo sportsko oduševljenje, živa slika gđe Barclay. Na svom autu projurila je čitavom Engleskom „tukući rekorde", samo da stigne na vrijeme na svoje mjesto, gdje je imala da održi

sastanak, konferenciju ili sl. I tek kad je od silnog toga premaranja klonula, kad su joj uslijed oslabljenja srca zabranili tjelesne napore, izrabila je nametnuti taj odmor tim, da je odjednom počela pisati romane. Prvi je bio „The Rosary" (Krunica ili Čislo), koji je štampala tek na pobudu prijatelja. Uspjeh je bio upravo nečuven : istovremeno je izašao u New-Yorku i Londonu ; u prvoj godini raspačano je 150.000 primjeraka, koji su se razišli po čitavom svijetu ; kroz neko vrijeme štampala su se neprestano mjesečno po dva izdanja, a da se nije ni za trun osjetilo popuštanje potražnje. Nebrojena priznanja dobivala je lično. Jedan joj je isusovac pisao iz Australije : „Dopustite mi, da Vam sa dna Australije zahvalim na krajnjem užitku, što mi ga je pružilo čitanje „Čisla" i „Shenstonske Kastelanke". Knjige ovakve vrsti određene su, da učine mnogo dobra u svijetu. Trebalo bi imati vrlo nećutljivo srce, a da nas ne zanese viši ideal, kada proučavamo karaktere, kao što su Jane, Myra, Jim Airth, sir Deryck, Vojvotkinja, Garth (to su sve lica iz ova dva romana. Op. prev.). Volimo čak i onu papigu. Bog Vas očuvao, da uzmognete nastaviti i umnožiti svoja djela! „Tajnu svoje metode u pisanju odala je sama gđa Barclay ovim riječima : „Evo moje zadaće. Nikada ne napisati ništa, što bi moglo unesti ma i samo sjenu grijeha u ikoju porodicu. Nikada ne crtati nijednog lica, koje bi moglo sniziti ideal onih, koji su posredstvom moga pera upoznali krepost čovjeka, ili ženu, koju sam ja stvorila. Ima dosta grijeha u svijetu, a da bi se pisac trebao služiti moću svoje mašte, da tomu doda još i izmišljene grijehe. Suviše loših bića, suviše bolesnih karaktera živi na žalost među nama ! Zašto bi ih pisci još dodavali i riskirali, da ih uvode u čiste krugove, gdje se u zbilji nazočnost takvih ljudi ne bi trpjela ni jednoga časa. Neki je veliki naučenjak i pisac francuski rekao „Jedina isprika mašte je ta, da je ljepša od realnosti." Sv. Pavao je vatrenim slovima ispisao nadahnuto pravilo za slogu između ljudi ; čini mi se, da je publika primivši tako plemenito „Čislo" i druge knjige iste vrste, potpuno pristala uz božansku zapovijed i dala svoj glas piscima, koji su ponizno ali iz svih svojih sila htjeli da uzmu apostolovu riječ za svoga vođa i za svoje pravilo, te mogu prema tome ići svojim putem sa sretnom sigurnošću." Drugim riječima: Florence Barclay nema želje, da stvara djela, koja će se svim svojim odlikama takmiti s prvim djelima svjetske književnosti ; ona hoće samo da čednijim sredstvima stvori svijet, u kojemu će čovjek postati ne samo vedriji i veseliji, nego i bolji i valjaniji. Kao što je cio njen život bio apostolat u službi vjere, dobrote i istine, tako toj istoj zadaći služe njeni romani. Od njih su ponajljepši „Čislo", »Shentonska kastelanka«, „Upas thrle" (drvo iz džungle), „Za zvijezdom" i dr. Prevedeni su u više jezika i doživjeli su mnoštvo izdanja. Autoričin život i rad prikazala je u naročitoj knjizi njena kćerka Vera Barclay. *Dr Lj. M.*

Tumač i izgovor tuđih riječi i imena.

Boulogne (Bulonj) francuski grad
Cambridge (Kembridž) grad sa znamenitim sveučilištem u Engleskoj
Charteris (Čarteris)
Chelsea (Čelzi)
Chiselhurst (Čiselhrst)
Christobel (Kristobel)
Clergyman (klerdžimen) duhovnik, svećenik
Daily Graphic (Deli Grefik) „Dnevni list"
Daily Mirror (Deli Miror) „Dnevno ogledalo"
dandy (dendi) fićfirić
darling (darling) ljubimac, dragan, govori se od mila u intimnijem razgovoru
dear (dir) dragi, upotrebljava se u engl. u širem značenju nego kod nas, tako n. pr. i kod naslova u pismu i nepoznatim licima
Dovercourt (Doverkurt)
Folkestone (Folkeston)
Girton (G(e)rton)
Graphic (grefik) vrlo poznat i ugledan ilustrovani list
Guild Hall (Gild hol)
Guy (Gi)
hall (hol) trijem, dvorana
handicap (hendikep) zapreka, naročito kod utrka i igara
handshake (hendšek) rukovanje
Illustrated t. j. Illustrated London News (Ilustreted Londn Njus) najrašireniji otmjeni engleski ilustrovani list
Jenkins (Dženkins)
La Manche (La Manš)
Liverpool Street (Liverpul Strit), ulica
lunch (lenč) zajutrak, po našemu upravo ručak
Master (master) (mladi) gospodin
meeting (miting) sastanak, skupština
Miss (mis), gospođica
Mollie (Moli)

Morning Post (isti izgovor), „Jutarnja Pošta"
New Broad Street (Nju Brod Strit), ulica
New Gallery (Nju galeri), salon za izlaganje slika
Pairstvo (perstvo) „pairs" su najviši dostojanstvenici u zemlji
Mr Pickwick (mister Pikvik), lice iz Dickensova romana
Punch (penč), vrlo poznat ilustrovani list
roughs (rogs), apaši, skitnice
Senior Wrangler (Senjor Rongler) šaljivi izraz za bivše studente sveučilišta
service (servis) bacanje lopte kod tennisa
set (isti izgovor) partija od šest dobivenih jedinica igre kod tennisa
Sevenoaks (Sevenouks)
Shiloh (Šajloh)
single (singl) igra u dvoje, kod tennisa
Spectator (Spektater) „Gledalac"
Sweetie-weet (Switi-vit)
Taylor (Tejler)
Trinity (Triniti) Presv. Trojstvo, naziv znamenite škole.

(Izgovor engleskih riječi može se našim pismenima često izraziti samo približno i za nevolju. Kod riječi, za koje nije dodan nikakav tumač, razumijeva se lako njihov smisao iz samog teksta.)

Sadržaj:

SV.
JVMEISSNER
A.D. 926